

Kapadokya Ekonomi Toplantıları VIII

Ürgüp/Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma Potansiyelinin Tartışılması

26 Nisan 2024

Editör
Hande EREN

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ

Kapadokya Ekonomi Toplantıları VIII

Ürgüp Başdere Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün
Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma
Potansiyelinin Tartışılması

26 NİSAN 2024

EDİTÖR
Hande EREN

2024

Kapadokya Üniversitesi Yayınları: 85
Siyaset Kitapları Serisi: 22
ISBN:978-605-4448-80-7
DOI: [10.35250/kun/9786054448807](https://doi.org/10.35250/kun/9786054448807)
URL: <https://hdl.handle.net/20.500.12695/2767>

© Temmuz 2024

**KAPADOKYA EKONOMİ TOPLANTILARI VIII:
Ürgüp Başdere Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm
Odaklı Kırsal Kalkınma Potansiyelinin Tartışılması**

**Düzenleyen: KÜN İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Editör: Hande Eren**

© Copyright, 2024, KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Sertifika No: 43348

Bu eser [Creative Commons “BY-NC-SA” \(Atf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)
[Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Seri Editörü: Halil Burak Sakal
Kapak Tasarım: Kapadokya Üniversitesi
Sayfa Tasarım: ademsenel.com

Eren, H. (ed.). (2024). *Kapadokya Ekonomi Toplantıları VIII: Ürgüp Başdere Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma Potansiyelinin Tartışılması*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları.

224 s, 135x210 mm.

ISBN: 978-605-4448-80-7

DOI: [10.35250/kun/9786054448807](https://doi.org/10.35250/kun/9786054448807)

Anahtar sözcükler: 1. Ürgüp Kırsal Kalkınma, 2. Kırsal Turizm, 3. Sürdürülebilir Kalkınma, 4. Geleneksel Evlerin Korunması, 5. Vadiler Turizmi.

**KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ**

yayinevi@kapadokya.edu.tr

kapadokyayayinlari.kapadokya.edu.tr

0(384) 353 5009

www.kapadokya.edu.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	5
Takdim.....	7

BİRİNCİ OTURUM

Sürdürülebilirlik Perspektifinde Kırsal Turizmde İleri-Geri Bağlantılar ve Etkileri.....	11
<i>Dr. Öğr. Üyesi Bülent Diclehan Çadircı</i>	

Kırsal Mimari Mirasın Korunmasında Turizm Odaklı Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları- Ürgüp Köy Kümesi Örneği.....	35
<i>Doç. Dr. H. Hale Kozlu</i>	

Ürgüp/Başdere Merkezli 10 Köyün Genel Coğrafi Görünümü...66	
<i>Kazım Demircan</i>	

İKİNCİ OTURUM

Başdere ve Yeşilöz Köylerindeki Belli Başlı Baklagil ve Hububat Yetiştiricilerinin Üretim ve Pazarlamada Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri	90
<i>Dr. Öğretim Üyesi Hande Eren</i>	

Köy Kümesinde Bitkisel Üretim, Sulama ve Gübreleme Teknikleri	113
<i>Cengiz Tezcan</i>	

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Sürdürülebilirlik Ekseninde Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma: Ürgüp/Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi Köy Kümesindeki Vadilerin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi	132
<i>Dr. Öğr. Üyesi Merve Altundal Öncü Dr. Öğr. Üyesi İsmet Güney</i>	

Köy Kümesi Kırsal Kalkınma Projelerinin Kurumsal Yönetişiminin Sürekliliğinin Sağlanması	166
<i>Dr. Öğr. Üyesi Gözde Sunman</i>	
Köy Kümesi Gençliğinin Sosyal Medyada Tanıtım ve Pazarlama Etkinliği.....	191
<i>Doç. Dr. İbrahim Akın Özen</i>	
Ekler.....	217

ÖNSÖZ

Küreselleşme süreci ve teknolojik gelişmeler, kırsal alanların yapısını ve işlevini köklü bir şekilde değiştirmektedir. Geleneksel tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yanı sıra, turizmin de kırsal kalkınmada önemli bir rol oynamaya başladığı bu dönemde, sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi ve kullanılması hayati bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Ürgüp Başdere merkezli köy kümesindeki on köyün sürdürülebilir ve turizm odaklı kırsal kalkınma potansiyelini incelemek, bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel dinamiklerine ışık tutmak açısından büyük bir değer arz etmektedir.

Elinizdeki bu kitap, Ürgüp Başdere merkezli on köyün doğal ve kültürel zenginliklerini, mevcut ekonomik yapısını, sosyal dokusunu ve turizm potansiyelini detaylı bir şekilde ele almaktadır. Amacımız, bu köylerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli stratejik yaklaşımları belirlemek ve bu doğrultuda somut öneriler sunmaktır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, Ürgüp Başdere ve çevresindeki köylerin tarihsel gelişimi, demografik yapısı, mevcut ekonomik faaliyetleri, coğrafyası, kırsal mimari değerleri sürdürülebilirlik perspektifinden ele alınmaktadır. İkinci bölümde, köylerin ürünleri, sulama, gübreleme ve benzeri konulardaki durum üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde ise, sürdürülebilir kırsal kalkınma stratejileri çerçevesinde, turizm odaklı

projelerin nasıl hayata geçirilebileceği ve bu projelerin bölge halkına sağlayacağı faydalar tartışılmaktadır.

Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen başta Prof. Dr. Rıfat Yıldız Hocamız olmak üzere tüm araştırmacılara, bölge halkına ve katkı sağlayan kurumlara teşekkürlerimizi sunarız. Ürgüp Başdere merkezli bu köy kümesinin, sürdürülebilir ve turizm odaklı kırsal kalkınma potansiyelinin ortaya çıkarılması ve hayata geçirilmesi, sadece bölge için değil, aynı zamanda Türkiye'nin kırsal kalkınma politikalarına da değerli katkılar sağlayacaktır.

Bu kitap, kırsal kalkınma konusunda çalışan akademisyenler, politikacılar, yerel yöneticiler ve bölge halkı için önemli bir ilk adımdır. Umuyorum ki, bu çalışmanın sonuçları, Ürgüp Başdere ve çevresindeki köylerin daha mamur, ekonomik olarak güçlü ve çevresel olarak sürdürülebilir bir geleceğe kavuşmasına yardımcı olacaktır.

Saygılarımla,

KÜN Rektörü

Prof. Dr. Hasan Ali KARASAR

TAKDİM

Arz açısından turizmin; bir ülkenin, bir bölgenin, bir şehrin veya küçük bir yerleşim yerinin doğal ve kültürel değerlerinin ve bu değerlerden türetilen (atraktif, macera yoğun) etkinliklerin başka yerleşimlerden meraklılarına sunulmasıyla yaratılan gelir amaçlı ekonomik faaliyetler olduğunu biliyoruz. Diğer taraftan insanların başka yerleşimlerde dinlenmek, eğlenmek, iş görmek ve oraları merak etmek gibi istekleri ise turizmin talep yönünü oluşturmaktadır. Uzun yıllar grup turizmi ve üç S olarak ifade edilen güneş-kum-deniz turizmi yaygın bir şekilde ulusal ve uluslararası turizm olarak dünya ülkeleri tarafından ilgi gördü. Ancak 1990'lı yıllardan itibaren turizm talebindeki arayışlar alternatif turizm ismi altında yeni turistik ürünlerin oluşturulmasının nedeni olmuştur. Bu kapsamda genel olarak spor, kültür, macera ve kırsal turizm gibi 3 S dışında çok çeşitli turizm türleri yaratılmıştır. Söz konusu alternatif turizm türleri, 3 S'ye bağımlılığın kaldırılmasında ve turizm etkinliklerinin yılın dört mevsimine yaygınlaştırılmasında etkili oldu.

Dünya turizminde bu alandaki gelişmeler Türkiye turizm sektöründe de etkisini göstermiş ve birçok alternatif turizm etkinlikleri geliştirilmiştir. Bunlardan başlangıçta peri bacaları, çanak-çömlek üretimi ve yeraltı şehirleriyle kültür turizmi alanında öne çıkan Kapadokya, zaman içinde bisiklet turu, sıcak hava balon turu, vadi yürüyüşü gibi çeşitli macera turizm etkinliklerine de ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Kapadokya

turizm işletmelerinin ayrıca konaklama alanında da Kapadokya'nın doğal özelliğini değerlendirmeleri ve kayadan oyma butik otellerini de turizme kazandırmaları, Kapadokya'nın cazibe merkezi olma özelliğini artırmıştır.

Avanos, Ürgüp ve Göreme gibi Kapadokya'nın belli başlı turistik ürün merkezlerinin, 2023 yılında 4 milyona yaklaşan yerli ve yabancı turisti ağırlamış olduklarını, güçlü ekonomik ileri-geri bağlantı potansiyeline sahip olduklarını biliyoruz (Bkz. Bu kitap, Bülent Diclehan Çadircı makalesi). Bu bağlamda turizm sektörünün ve dolayısıyla Ürgüp'ün söz konusu dinamizminden, nüfus erozyonuna uğrayan kırsal kesimin ekonomik olarak faydalanmasına yönelik proje çalışmaları hazırlayamaz mıyız?

Bu sorunun cevabını, 20 Kasım 2023'te 7. Kapadokya Ekonomi Toplantıları Çalıştayı sonucunda yaptığımız ön çalışmalar sonucunda verdik: Ürgüp'ün cazibe merkezi özelliğini değerlendirerek, en yakını 6 km, en uzağı ise 20 km olan ve bir çember biçiminde ulaşım bağlantılı, Ürgüp'ün güney batısındaki 10 köy grubu için **“Ürgüp Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma Potansiyelinin Tartışılması”** üst başlığı altında bu kitaptaki 8 farklı araştırmanın yapılmasını kararlaştırdık.

Dolayısıyla KÜN olarak, 6 yıl önce kurduğumuz Kapadokya Yenilik Merkezi'nin bilimsel etkinlikleri kapsamında sekizincisini gerçekleştiriyoruz. Bu toplantılarımızın en önemli özelliklerinden biri belirlediğimiz konuların davetli uzmanların katılımıyla gerçekleştirilmiş olması. İkincisi ise belirlediğimiz 8 toplantının 3'ünün konusunun ulusal problemleri ve 5'inin ise yerel/bölgesel ekonomik problemleri kapsamasıdır. Kapadokya Ekonomi Toplantılarının diğer bir özelliği ise; her toplantının yazılı ve kitap olarak matbu/dijital basılması, merkezimizin web sayfasında yer verilerek paylaşılması ve dolayısıyla alanında akademik çalışmalara katkıda bulunmasıdır. Ayrıca

yerel toplantılarımızın üniversite-çevre iş birliği özellikleri de apaçık olarak anlaşılmaktadır.

Bu toplantımız sürecinde; öncelikle belirlediğimiz araştırma konusu 10 köyün tarımsal üretim istatistiklerini Ürgüp Tarım İlçe Müdürlüğünden ve 20 yıllık nüfus verilerini ilgili bakanlığın kaynaklarından tedarik ettik. Ayrıca kırsal kalkınmayla ilgili gerekli literatür incelemesinden sonra; Ürgüp Tarım İl Müdürlüğü, Ürgüp Ziraat Odası, Kapadokya Turist Rehberleri Odası ve 10 köyün muhtarlarıyla, 5 defa üniversitemizin İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesinde, 5 defa köylerde toplantılar yaptık. Toplantılarda proje çalışmaları kapsamında ele alınması muhtemel konuları tartıştık, katılanların görüşlerini aldık; muhtarlara kısa bir anket uyguladık. Belli başlı üreticilerle yarı yapılandırılmış mülakatlar yaparak veriler topladık. Bütün toplantılarımız kayıt altına alınarak ve deşifre edilerek çalışmalarımızın özel arşivinde muhafaza edilmektedir.

Yukarıda sıralanan literatür incelemesi ve yapılan toplantılar sonucu elde edilen ham verilerin değerlendirmesi sonucunda, ele alınmasında fayda gördüğümüz tarımsal üretim problemleri ve turizm potansiyeliyle ilgili muhtemel araştırma konularını belirledik. Araştırmacı meslektaşlarımızla; konuların belirlenmesi, ham verilerin toplanması, bilgiye dönüştürülmesi ve araştırmaların tamamlanması sürecinde yoğun bir diyalog içinde bulunduk. Gösterdikleri anlayış ve ilgiden dolayı kendilerine tekrar çok teşekkür ediyoruz.

Kurumsal olarak önemli bir deneyim ve birikim kazandığımızı inanıyor ve kitabımızdaki araştırmaların yeni türev araştırmalara vesile olmasını diliyorum.

KÜN Yenilik Merkezi Müdürü
Proje Koordinatörü
Prof. Dr. Rıfat YILDIZ

BİRİNCİ OTURUM

Birinci Oturum Başkanı: Prof. Dr. İskender ÖKSÜZ

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERSPEKTİFİNDE KIRSAL TURİZMDE İLERİ-GERİ BAĞLANTILAR VE ETKİLERİ

*Dr. Öğr. Üyesi Bülent Diclehan ÇADIRCI**

GİRİŞ

Kırsal turizm, doğal kaynaklar üzerinde temellendirilmiş ve kırsal bölgelerde gerçekleştirilen bir turizm türüdür (Ak vd., 2023). Uzun dönemde istihdam olanaklarının yaratılmasına ve altyapının geliştirilmesine katkıda bulunarak kırsal alanların kalkınmasında önemli bir rol üstlenebilen kırsal turizm, sahip olduğu ileri-geri bağlantıları sayesinde diğer sektörlerin gelişimine de katkıda bulunmaktadır (Badulescu ve Badulescu, 2017). Bu açıdan hem ulusal hem de yerel ekonomiye sağlayabileceği potansiyel katkılarla birçok araştırmmanın konusu olmaktadır.

Neo-liberal kalkınma politikalarının çevresel, sosyal ve kültürel açıdan barındırdığı olumsuzluklar sebebiyle alternatif kalkınma kuramı olarak sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı gündeme getirilmiştir (Sari ve Çiçek, 2018). 19. yüzyıldan itibaren önemini giderek artıran sürdürülebilirlik kavramı dar anlamda ekoloji ve ekonomi arasında denge sağlanması gerekliliğini ifade ederken geniş anlamda bu dengeye sosyal ve kültürel ilişkilerin de eklenmesiyle tanımlanmaktadır (Li vd., 2020). Kırsal turizm bağlamında düşünülecek olursa, kırsal alanlarda turizm vasıtasıyla gerçekleştirilecek kalkınma olgusunun

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

sürdürülebilir bir yapıya dönüşümü, bölgenin bir yandan ekonomik yapısının değiştirilerek kalkınmasıyla diğer yandan çevresel, sosyal ve kültürel yapısının korunması ile sağlanacaktır (An ve Alarcón, 2020).

Bir ekonomik yapı içerisinde sektörlerin sahip olduğu ileri-geri bağlantılar, sektörlerin birbiriyle olan ilişkilerinin bir ifadesidir (Yılanci, 2011). Geri bağlantılar sektörlerin birbirine girdi tedarikini gösterirken ileri bağlantılar sektörün mal ve hizmet talebi üzerindeki etkisini temsil etmektedir (Cai vd., 2006). Kırsal bölgelerde sektörel ilişkilerin ortaya konması sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli bir rol oynayabilir. Çünkü kırsal alanların çok boyutlu kalkınmasında sektörel etkileşimi anlamak; kaynakların dağıtılmasında, yatırımların önceliklendirilmesinde, sektörlerin şoklara ve dalgalanmalara karşı korunmasında ve nihai olarak ekonomik istikrar ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında katkı sunmaktadır (Imai vd., 2017).

Kırsal turizmin diğer sektörler ile ilişkilerini ve etkilerini konu eden bu çalışmanın amacı, bu ilişkileri sürdürülebilirlik ekseninde ele alarak literatüre dayalı bilgiler ışığında öneriler sunmaktır. Bu çerçevede sistematik literatür taraması yöntemi benimsenerek yerli ve yabancı çalışmalar derlenmiş ve kırsal turizmin diğer sektörlerle ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonraki bölümlerinde turizm, turistik ürün ve turizm sektörünün ileri-geri bağlantıları kavramsal olarak tartışılmış ardından literatür kısmına yer verilmiştir. Literatürden elde edilen bilgiler ise sürdürülebilirlik kapsamında sonuç bölümünde irdelenmiştir. Kırsal turizmde ileri-geri bağlantıların ve bunların etkilerinin incelenmesi, sürdürülebilir kırsal kalkınmayı teşvik etmek adına sektörler arası dinamik ilişkilerin anlaşılması açısından araştırmacı, politika yapıcılar ve girişimciler için önemlidir.

A. Kavramsal Tanım ve Açıklamalar

1. Turizm ve Turistik Ürün

Latince “tornus (dönmek)” kelimesinden türetilen turizm ifadesi, modern anlamda 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren kullanılmaya, sonlarına doğru ise akademik çalışmalara konu olmaya başlamıştır. Ören (1998), turizmin ilk tanımının Guyer ve Freuler tarafından 1905 yılında yapıldığını ifade etmektedir. Buna göre modern anlamda turizm, “gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinmelerine; doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan, özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların, toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren, modern çağa özgü bir olaydır” şeklinde ifade edilmektedir. Bu tanımlamadan yola çıkarak turizmin, insanların çeşitli amaçlar doğrultusunda yaşadıkları yerin dışına çıkma faaliyeti olduğu söylenebilmektedir. Bu hareketlilik içerisinde; iş, eğlence, konaklama, kültürel vb. faaliyetleri kapsamakta ve bunun sonucunda ekonomik fayda elde edilmektedir. Şüphesiz ki, turizm sektörünün asıl önemi sahip olduğu bu ekonomik faydadan gelmektedir (Çakır ve Bostan, 2000).

2. Turistik Ürün Çeşitleri

Turizm sektöründe turistler tarafından talep oluşturabilecek her türlü mal ve hizmet turistik ürün olarak ifade edilmekte ve genel olarak doğal, kültürel ve modern olmak üzere üç çeşit turistik ürün kategorisinden bahsedilmektedir (Akgöz vd., 2016). Buna göre:

- Doğal Turistik Ürünler: Doğal güzellikler, milli parklar, plajlar, dağlar ve doğal rezerv alanlarını,
- Kültürel ve Tarihi Turistik Ürünler: Müzeler, tarihi eserler, anıtlar, festivaller ve geleneksel sanatlar gibi kültürel miras unsurlarını,

- Modern Turistik Ürünler: Tema parklar, su parkları, alışveriş merkezleri ve spor etkinlikleri gibi modern yaşamın sunduğu eğlence ve dinlenme imkânlarını kapsamaktadır.

Dünya genelinde yaşanan sosyo-ekonomik değişimlerle birlikte turizm sektörü de değişmekte ve turistik ürün çeşitliliği, sektörün gelişimi için giderek önem kazanmaktadır. Özellikle sürdürülebilir turizm, dijitalleşme, kişiselleştirilmiş deneyimler ve sağlık turizmi alanlarında gözlemlenen talep, yeni ürünlerin oluşturulması ve mevcutların çeşitlendirilmesini gerekli kılmaktadır (Aman ve Papp-Váry, 2022). Böylece sürdürülebilir bir rekabet ortamı oluşturularak sektörün güncel ihtiyaçlara cevap vermesi sağlanabilmektedir (Sudarmini vd., 2019).

Turistik ürünlerinin başarısı, turistlerin sunulan hizmetlerden memnuniyeti ile yakından bağlantılı olmaktadır (Perić vd., 2018). Bu açıdan turist deneyimine katkıda bulunan somut mal ve hizmetlerin yanında destinasyonun genel deneyimi ve turistler üzerinde yarattığı algısı da bu başarıyı etkilemektedir (Fan vd., 2012). Turistlerin destinasyonla kurdukları duygusal bağ ve yaratıcı turizm deneyimleri, turizm ürünlerinin genel cazibesine katkıda bulunmaktadır (Ihamäki, 2012). Bu açıdan kırsal turizm, modern şehir hayatından ve alışlagelmiş turizm deneyimlerinden uzaklaşmak isteyen turistler için bir alternatif olarak öne plana çıkmaktadır. Özellikle bu amaçla tasarlanmış çiftlik evleri, bölgeye özgü konaklama imkânları, çeşitlendirilmiş yerel ürünler kırsal alanları cazibe merkezi haline dönüştürmektedir.

3. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde tarımsal aktivitenin yanı sıra turizm sektörüne bağlı olarak gelişen bir turizm çeşidi olarak ifade edilmektedir. Çiftlik turizmi, yeşil turizm veya yayla turizmi başta olmakla birlikte

sanat, tarih ve etnik yapıya endeksli bir turizm çeşididir (Çeken vd., 2007). Çok yönlü bir yapıya sahip olan kırsal turizm; doğa ve macera gezileri, doğa sporları, avcılık ve balıkçılık gibi aktiviteleri içinde barındırmasıyla diğer turizm çeşitlerinden ayrılabilir. Diğer yandan kırsal turizmde asıl amaç kırsal alanlarda konaklama, turistleri kır kültürüyle tanıştırmaya olmalıdır (Soykan, 2003).

Kırsal turizm; kadın istihdamını artırması, yerel halkta girişimcilik ruhunu ateşlemesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırması, ekonomik sektörleri harekete geçirmesi, bölge ve ülke düzeyinde kırsal kalkınmaya destek vermesi bakımından önemli bir güce sahiptir. Bu güç, sahip olduğu bazı avantajlar ile diğer turizm çeşitlerinin önünde yer almasından kaynaklanmaktadır. Bu avantajlar şöyle sıralanabilmektedir (Soykan,2003):

- Mevsimsellik yoktur.
- Diğer turizm çeşitleri ile kolayca entegre olabilir.
- Turizmin belirli yerlere yığılmasının önüne geçebilir.
- Rekrasyonel etkinliklerin kolayca yapılmasına imkân sağlar.
- Sahip olduğu yerellik ve otantiklik ile dış turizmin merkezi haline gelebilmektedir.
- Sürdürülebilirliği sağlamada ve kültürel mirasları korumada yüksek fayda sağlayabilmektedir.

Kırsal turizm hem kırsal hem de ulusal çapta ekonomik fayda sağlamanın yanında kırdan kente göçü tersine çevirebilecek potansiyele sahiptir. Bölgede turizme dayalı sanayinin gelişimi ve beraberinde eğitim, sağlık, sosyal imkanların artması, istihdam ve gelir olanaklarını yükseltecek böylece göç olgusu yavaşlatabilecektir (Buckley vd., 2020). Diğer yandan kırsal turizmin gereği olarak çevresel koruma doğrudan sağlanacak böylece sürdürülebilir bir kalkınmanın yolu açılacaktır (Sahani, 2019).

Kırsal turizmin sağlıklı ve sürdürülebilir olarak yapılabilmesi için kırsal alanların belirli karakteristik özelliklere sahip olması gerekmektedir. 1992 yılında Palermo'da düzenlenen ko-lokyumda kırsal turizme elverişli yerlerin özellikleri şöyle belirtilmiştir (Demircioğlu, 1993):

- Bol su mevcudiyeti olan,
- Spora elverişli bölgeleri olan,
- Milli parklara yakın olan,
- Tarihsel dokusu fazla olan,
- Geleneksel mimarinin sergilendiği,
- Kolay ve ucuz ulaşımın olduğu,
- Belirli bir üretim ürününe sahip,
- Yöre insanının sıcak ve etkileşime açık olduğu

alanlar kırsal turizme uygun olarak belirlenmiştir. Türkiye gerek tarihsel dokusu gerek kültürel mirası gerekse doğa güzellikleri açısından dünyada kırsal turizmin etkili olabileceği yegâne ülkeler arasında sayılabilir. Soykan (2003) çalışmasında Kapadokya örneği üzerinden kırsal turizmin Türkiye'de sahip olduğu potansiyeli, entegrasyon avantajı üzerinden şöyle ifade etmektedir:

Kapadokya'da mevcut kültür turizmine ilaveten kırsal turizmin devreye sokulmasıyla, ikisinin birbirini tamamlaması sağlanabilir ve yöredeki kalış süresi azlığına bir çözüm getirilebilir. Doğrudan Kapadokya'nın doğal ve kültürel değerlerini ziyaret amacıyla gelenlerin köylerde ve gerçek köy evlerinde konuk edilmesiyle, yerel kültür içine çekilmeleri de gerçekleşmiş olur. İnanıyoruz ki Kapadokya'nın yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin keşfedilmesi ancak içinde yaşanarak, hatta peribacalarının içinde konaklayarak, yöresel çömleğin nasıl yapıldığını, halının nasıl dokunduğunu, üzümün nasıl şaraba dönüştürüldüğünü izleyerek mümkündür.

Kırsal turizmin, kalkınmaya olan potansiyel etkileri ekonomik, sosyo-kültürel ve diğer başlıkları altında incelenebilmektedir. Bu etkiler Tablo 1’de maddeler halinde özetlenmiştir.

Tablo 1. Kırsal Turizmin Potansiyel Etkileri

Ekonomik Etkiler	Sosyo-Kültürel Etkiler	Diğer Etkiler
<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam artışı • Gelir artışı • Geleneksel el sanatları, tarım, ulaşım, konaklama, yeme-içme vb. sektörlerde canlılık (sektörler arası işbirliği) • Yerel girişimcilik faaliyetlerinde artış • Kır-kent arasındaki gelişmişlik farkında azalma • Altyapı-eğitim-sağlık gibi alanlarda yatırımların artışı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşam kalitesinde artış • Kırdan kente göçün yavaşlaması, çarpık kentleşme sorununa olumlu katkı • Kadının toplumdaki statüsünün güçlenmesi • Turistlerle etkileşim sayesinde kültürel zenginleşme 	<ul style="list-style-type: none"> • Mimarının korunması • Kültür miraslarının ve doğal güzelliklerin korunması • Çevre bilincinin gelişmesi

Kaynak: (Çeken vd., 2007)

Tablo 2 incelendiğinde kırsal turizmin birçok alanda potansiyel etkiye sahip olduğu görülmektedir. Kırsal alanların yoğunlukta olduğu bölgelerde turizm konusunda teşvikler verilmesi, bu bölgelerin ekonomik büyüme ve gelişmesine önemli katkılar sağlayabilecektir. Bunun için kırsal turizmin ekonomik ve sosyal fonksiyonu dikkatli bir şekilde değerlendirilerek plan ve politikaların belirlenmesine ihtiyaç vardır (Çeken vd., 2007).

4. Ekonomide İleri-Geri Bağlantılar

İleri ve geri bağlantılar sektörlerin karşılıklı bağımlılık derecesini göstermektedir. Bir sektörün ileri bağlantısı, ilgili sektörün çıktısının diğer sektörlere girdi olarak ne ölçüde önemli olduğunun, geri bağlantısı o sektörün girdi talebi yoluyla diğer sektörlerin üretimlerini ne şekilde uyardığının sayısal bir göstergesidir (Aydoğuş, 2010). Geri bağlantı etkisinin yüksek olması sektörünün üretimindeki artışın diğer sektörlerin üretimlerini

yüksek oranda etkileyeceğini; ileri bağlantının yüksek olması, sektör üretimindeki artışın diğer sektörlerle olan ara girdi arzının artacağını gösterir (Yilanci, 2011).

Cherney ve Watanabe (1958) tarafından ileri-geri bağlantılar dikkate alınarak yatırım önceliğine göre dörtlü sınıflandırma yapılmıştır.

Tablo 2. Sektörlerin İleri-Geri Bağlantı Özellikleri

Hem ileri hem de geri bağlantı yüksek	<ul style="list-style-type: none"> • Lokomotif sektör • Ekonomide gelişimin başlayacağı sektör • Yatırımda önceliklidir
Geri bağlantı yüksek-İleri bağlantı düşük	<ul style="list-style-type: none"> • İkinci en iyi • Lokomotif sektörün kullanmadığı kaynakların tahsis edilmesi gereken sektördür • Diğer sektörlerin üretim düzeyini tetikler
İleri bağlantı yüksek-Geri bağlantı düşük	<ul style="list-style-type: none"> • Kilit sektör tarafından uyarılmalı • Ürettiği ara malları talep eden sektörü besler • Yeni sektörlerin oluşması sağlanabilir
Hem ileri hem de geri bağlantı düşük	<ul style="list-style-type: none"> • Diğer sektörleri doğrudan etkilemez • Kilit sektör tarafından uyarılmalı • Katma değer yaratarak ülke gelirinin artmasına neden olur

Kaynak: (Yilanci, 2011)

Turizm bağlamında ileri ve geri bağlantılar kavramı, turizm sektörü ile ekonominin diğer sektörleri arasındaki karşılıklı bağımlılıkları ifade etmektedir. Daha açık bir ifadeyle, ileri bağlantılar turizm ile tedarikçi sektör arasındaki bağlantıları temsil ederken, geri bağlantılar ifadesi turizmin girdilerini aldığı sektörlerle olan ilişkileri açıklamak için kullanılmaktadır (Cai vd., 2006; Ibănescu vd., 2018; Oosterhaven ve Fan, 2006; Singagerda ve Septarina, 2016; Tarawneh, 2022; Trejos ve Chiang, 2009; Zha vd., 2019). İlgili literatürde sektörlerin ileri ve geri bağlantılarının, sıklıkla girdi-çıkıtı tablolarını kullanan metodolojiler aracılığıyla analiz edildiği görülmektedir. Sektörler arasındaki ara mal alışverişini inceleyen girdi-çıkıtı analizinin

temel amacı ekonomideki yapısal değişimleri ve sektörlerin niteliklerini incelemektir (Aydoğuş, 2010).

Turizm sektörünün diğer sektörler ile bağlantılarının anlaşılması, politika yapımcıların ve sektör paydaşlarının sürdürülebilir ekonomik büyüme için etkili stratejiler geliştirmelelerini sağlayabilir. Örneğin turizm adına hem ileri hem de geri bağlantıların ortaya konması, yeni ve kapsayıcı iş modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayarak istihdam olanakları yaratabilmektedir (Saarinen ve Rogerson, 2014). Diğer yandan bu sayede finansal sızıntıların belirlenmesi kolaylaşacağı için sektörel politikalarla turizmin gelişmesine katkıda bulunacaktır (Anter, 2016).

B. Gözlemler ve Literatür Özeti

1. Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Gözlemleri

Kırsal turizmin en önemli örnekleri Avrupa'da görülmüş ve bu hususta başı Fransa, İtalya, İspanya ve Almanya çekmiştir. Fransa'nın kırsal turizmde mikro işletmelerden başlayarak ulusal boyuta varan örgütlenme süreci 1950'lerde başlamıştır. Çok sayıda federasyon kurularak bakanlıkların desteğini alan sektör hızla büyümektedir. Yeşil tatil köylerinin kurulması, ulusal ve bölgesel parkların düzenlenmesi, suya yakın alanlarda tesisleşme en öncelikli kırsal turizm yatırımları olmuştur (Aydın, 2012).

İtalya'da aile ve yetişkin turizmi olarak açıklanan kırsal turizm daha çok küçük aile işletmeleri tarafından yapılmaktadır. Agro-turizm şeklinde yürütülen uygulamalar tarımla uğraşan kişilerinin evlerinin odalarını kiraya verme ve yerel ürünlerin ticaretini yapma amacı taşımaktadır. Ayrıca gelen ziyaretçilere doğa gezileri, avcılık ve balıkçılık etkinlikleri ile hizmet verilmektedir (Soykan, 2000).

İspanya'da 1960'larda başlayan ancak 1990'larda hız kazanan kırsal turizmin ana amacı kırsal alandan kente göçü önlemek

olmuştur. İtalya gibi aile işletmelerine dayandırılan sektör, doğal kaynakların değerlendirilerek mutfak ve el sanatlarının öncülüğünde yapılandırılmıştır (Aydın, 2012).

Kırsal turizm açısından 150 yıllık bir geçmişe sahip Almanya, tarıma elverişsiz bölgelerde özellikle genç nüfusa istihdam ve ek gelir yaratmak amacıyla çiftlik turizmi üzerine yoğunlaşmıştır. Kamu desteğiyle birlikte çiftlikler kırsal turizmin odağı haline getirilmiştir (Esengün vd., 2001). Çiftlik turizminin yoğun olduğu bir diğer ülke, insanların rekreasyonel aktivitelere katılma oranı yüksek olan İngiltere'dir. Ziyaretçiler kırsal alanlarda bu faaliyetlere katılıp çiftlik evlerinde konaklamayı tercih etmektedir (Aydın, 2012).

Türkiye'nin sahip olduğu doğa güzellikleri, tarımsal üretim çeşitliliği, kültürel mirası ve Anadolu folkloru sayesinde kırsal turizm açısından büyük bir potansiyel barındırdığı düşünülmektedir. Bu çerçevede yayla turizmi, rekreasyon faaliyetleri (özellikle trekking), avcılık ve balıkçılık turizmi, doğa sporları, ekoturizm ve çiftlik turizmi ön plana çıkarılabilmektedir. Türkiye'de kırsal turizm bağlamında yapılan bazı örnekler şunlardır (Soykan, 2003; Yılmaz ve Gürol, 2012):

- Doğu Karadeniz Bölgesinde yayla turizmi,
- Manavgat ve Side'de pamuk tarlalarının turizme açılması,
- Kaz dağları, Kapadokya, Gölcük, Yalova, İznik, Akyazı, Dilek Yarımadası, Bafa Gölü, Fethiye vb. bölgelerde düzenlenen trekking turları,
- Bursa, Safranbolu, Muğla, Antalya'da kültür turizmi,
- Ürgüp'te köy hayatına katılım (proje kapsamında)
- Erzincan ve Muğla'da doğa sporları
- Kuş ve endemik bitki gözlemciliği (Manyas Kuş Cenneti)

Türkiye'de tarım ve kırsal kalkınmayı destekleme kurumu birçok ilde kırsal turizmin gelişimini desteklemektedir. Destekler daha çok tesisleşme, projelendirme ve dijitalleşme alanlarında sağlanan maddi yardımlardan oluşmaktadır (TKDK,

2010). Türkiye'de Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan itibaren kırsal turizme yönelik politikalara rastlanmaktadır. Politika uygulamaları:

- Kırsal turizme yönelik mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin başlatılması
- Kırsal turizm ağının kurulması,
- Uygun yörelerde kırsal turizm gücünün belirlenmesi
- Kırsal turizmin öncelikli olarak uygulanacağı pilot bölgelerin ve yerleşimlerin seçilmesi,
- Kırsal turizm için yerel yönetimlerin önderliğinde eylem planı hazırlanması,
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin desteklenmesi,
- Kırsal turizm, agro-turizm ve ekoturizm olanaklarını geliştirmek için Bakanlıklar arasında eşgüdümün artırılması şeklinde özetlenmektedir (Özkan, 2007; DPT, 2006).

2. Kırsal Turizmde İleri-Geri Bağlantılar ve Literatür Özeti

Turizm ve kırsal turizmde ileri-geri bağlantıları ortaya koymak ve analiz etmek için literatürden yararlanılmıştır. Turizm sektörünün diğer sektörlerle ilişkilerini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte kırsal turizm konusunda veri noksanlığı sebebiyle yeterli çalışmaya rastlanılamamıştır. Bununla beraber kırsal turizmin ileri-geri bağlantıları sektörün uygulama alanlarına, turistik ürünlerine, destinasyonuna ve teorik ekonomik etkilerine bakılarak ortaya konmaya çalışılacaktır.

Literatürdeki genel görüş turizmin çeşitlerinin turizme benzer ileri-geri bağlantılara sahip olacağı yönündedir. Bu açıdan başta konaklama, ulaşım, yeme-içme, bankacılık ve tarım olmak üzere otuz üç farklı sektörle yakından ilişkili olan turizm sektörü için analiz edilen bağlantıların kırsal turizm içinde geçerli olacağı ifade edilebilmektedir (Çeken vd., 2007).

Kırsal turizmin çok yönlü ve karmaşık bir faaliyet olması ve kendi içinde çiftlik turizmi, eko turizm, doğa turizmi vb. alanları barındırması spesifik bir incelemeye tabi tutulmasını gerektirmektedir. Kırsal turizmin bu çok yönlülüğünden yola çıkarak ilgili literatürde, kırsal turizmin tarımsal ürünlere, el sanatlarına ve yerel hizmetlere yönelik talebin artmasına yol açacak önemli ileri bağlantılara sahip olabileceği, tersine gıda üretimi ve ulaşım sektörlerine olan girdi bağımlılığı nedeniyle güçlü geri bağlantıları olabileceği ifade edilmektedir (İbânescu vd., 2018; Tarawneh, 2022). Sektörler arası karşılıklı bağımlılıklar, kırsal kalkınmayı teşvik etmek isteyen politika yapımcılar tarafından turizmin ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarmak için kullanılabilir. Örneğin kırsal turizm için kilit sektörün tespit edilmesi kaynak tahsisi için yön göstermekte ve bölgenin sürdürülebilir kalkınması adına doğru stratejiler belirlenmeye olanak tanımaktadır (Sonis vd., 1995).

Kırsal turizmin bağlantılarını ortaya koyabilmek için bileşenlerini incelemek, alternatif bir yöntem olabilmektedir. Aşağıdaki Şekil 1'de kırsal turizmin bileşenleri özetlenmiştir.

Şekil 1. Kırsal Turizm Bileşenleri

Kaynak: (Halbway ve Taylor, 2006)

Şekil 1 dikkatle incelendiğinde kırsal turizmin bileşenleri aynı zamanda bağlantılarının güçlü olması beklenen alanlar olmaktadır. Bu noktada konaklama, ulaşım, yeme-içme, rekreasyon, avcılık-balıkçılık, yerel el sanatları ve dolayısıyla bunların finansmanının sağlanması noktasında mali araçlar (bankacılık sektörü) gibi alanlar ile güçlü bağlantıları olması muhtemeldir. Diğer yandan bu bağlantıların gücünün tespiti için ampirik analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca turizm ve kırsal turizmin ileri-geri bağlantıları literatür taraması sonucunda elde edilen sonuçlardan ortaya konmaya çalışılmıştır. Literatür taraması ulusal çalışmalar baz alınarak hazırlanmış ve Tablo 3'te sunulmuştur. Tablo 3'te sunulan ulusal literatür özeti doğrultusunda elde edilen bulgular maddeler halinde aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Turizm sektörünün ileri ve geri bağlantılarını analiz etmek için yoğunlukla girdi-çıkış analizine başvurulmaktadır. Girdi-çıkış tabloları ülkelerin istatistik kurumları tarafından belirli aralıklarla yayımlanmakla birlikte çeyreklik ve yıllık yayından ziyade ortalama 5 yıllık zaman zarfında kullanıma sunulmaktadır. Bu durum ekonomilerdeki yapısal dönüşümü tespit edebilmeyi sağlarken dönemlik analizleri kısıtlamaktadır. Diğer yandan ileri ve geri bağlantıları tespit etmek amacıyla kullanılan diğer yöntemler çarpan analizi, network analizi ve regresyon modelleridir.
- Turizm sektörünün ileri ve geri bağlantılarının şiddeti dönemden döneme ve turizm çeşidini göre farklılık göstermektedir.
- Turizm sektörünün diğer sektörler ile bağlantıları ile kendi alt sektörlerine göre ilişkileri farklılık göstermektedir.
- Literatürde genel olarak kabul edilen görüş; turizm sektörünün geri bağlantılarının ileri bağlantılarından daha

kuvvetli olduğudur. Bunun sebebi turizm sektöründe nihai tüketiminin daha güçlü olmasıdır.

- Türkiye açısından turizm sektörünün ileri bağlantıları bankacılık (mali araçlar), ulaştırma ve hizmetler (top-tan ve perakende) sektörüne doğru yoğunlaşmakta iken geri bağlantıları imalat, ticaret, ulaştırma, gıda ve içecek sektörlerine doğru oluşmaktadır. Bazı dönemlerde ise tarım sektörü ile güçlü geri bağlantılara rastlanmaktadır.
- Türkiye için sektör alt kategorileri açısından bakıldığında otel-seyahat acenteleri ve eğlence sektörü ile turizm sektörünün hem ileri hem de geri bağlantıları yüksektir.
- Kırsal turizmin gelişmesi ve bölge ekonomisine katkı sağlaması için kamu-STK- girişimci-halk birlikteliği kaçınılmazdır.
- Ampirik araştırmalar, kırsal turizmin ile ekoloji arasında bir çatışma olduğunu iddia etmektedir. Bu çerçevede “sürdürülebilirlik” kavramı ön plana çıkmakta ve bu olumsuz dışsallıkların ortadan kalkmasında öncü olmaktadır.
- Kırsal turizmin; ulaşım, konaklama, gıda (yeme-içme), el sanatları, tarım (yerel ürünler) sektörlerini teşvik etmesi beklenmektedir.
- Kırsal turizm vasıtasıyla kentsel ve kırsal bölgeler arasında lojistik, insan kaynakları, bilgi ve sermaye akışı hızlanmakta ve kır-kent entegrasyonu sağlanabilmektedir. Böylece kırsaldan kente göç hareketi yavaşlamaktadır.

Tablo 3. Literatür Özeti

Yazar	Amaç	Yöntem	Kapsam	Sonuç
(Çakır ve Bostan, 2000)	Turizm sektörünün konumu ve diğer sektörlerle ilişkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır	Girdi-çıkıtı Analizi	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> 1985'te turizm sektörünün ileri bağlantıları bankacılık ve ulaştırma sektörüne, geri bağlantıları imalat ve ticaret sektörüne doğrudur. 1990'da geri bağlantılar imalat, tarım ve hizmetler sektörlerine, ileri bağlantılar ticaret, bankacılık ve hizmetler sektörüne doğrudur. 1995'te geri bağlantılar imalat, hizmet sektörlerine, ileri bağlantılar ise ticaret ve hizmetler sektörüne doğrudur.
(Koç, 2015)	Turizm sektörünün çarpan katsayısı verileri ışığında ekonomik anlamdaki değerini irdelemek ve diğer sektörlerden sağladığı girdi ve bu sektörlerle sunduğu çıktılar ile kilit sektör konumunun anlaşılmasını sağlamak.	Girdi-çıkıtı Analizi	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> Turizm sektörünün geri bağlantısı en yüksek olduğu sektörler, gıda-ıçecek, tarım ve ulaştırma. İleri bağlantısının en yüksek olduğu sektörler mali aracı kuruluşlar-toptan ve perakende. Turizm sektörü içinde ileri bağlantısı yüksek olan alt sektörler oteller, seyahat acenteleri ve eğlence sektörüdür. Sektör içi geri bağlantıları ise oteller, seyahat acenteleri, eğlence sektörleridir.
(Canlı ve Kaya, 2012)	Çalışmanın amacı Türk turizm sektörünün diğer sektörlerle ekonomik ilişkilerini belirleyerek bu ilişkilerin etkilerini ortaya koymaktır	Girdi-çıkıtı Analizi	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> Sektör alt kategorisi açısından doğrudan ileri bağlantılı destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleridir. Geri bağlantısı ise oteller ve lokantalar sektörüdür. Sektörler arası geri bağlantı ticaret ve ulaştırma sektörleri, ileri bağlantı ise bankacılık- elektrik-su ve gaz sektörüdür.
(Maden ve Ertürk, 2019)	Türkiye ekonomisinin öncü sektörlerinden biri olan turizm sektörünün diğer sektörlerle üretim ilişkisi ve sektörel ağırlığı girdi-çıkıtı yöntemi ile analiz etmek	Girdi-çıkıtı Analizi	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> Geri bağlantıların ileri bağlantılara göre daha önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Turizm sektörünün diğer sektörlerden talep ettiği girdi miktarının, sektörün diğer sektörlerle sağladığı girdi miktarından fazla olduğu görülmektedir.

Yazar	Amaç	Yöntem	Kapsam	Sonuç
(Karabulut, 2014)	Turizm sektörünün diğer sektörlerle üretim ilişkisi ve sektörel ağırlığı girdi-çıkı yöntemi ile analiz etmek	Girdi-çıkı Analizi	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> Sektörler arası bakıldığında turizmin geri bağlantıları gıda ve içecek sektörü, tarım ve avcılık ile ulaşırma ve haberleşme sektörlerinde güçlüdür. İleri bağlantıları ulaşırma ve haberleşme- toptan ve perakende-mali aracı kuruluşlar sektörlerine güçlüdür. Sektör içi seyahat acenteleri, oteller, kara ulaşımı geri bağlantıda, kara ulaşımı-seyahat acenteleri-havayolu ulaşımı ileri bağlantıda güçlüdür.
(Ak vd., 2023)	Bu araştırmanın amacı, ekonomik sistem şeması açısından kırsal turizmin sürdürülebilirliğini detaylı bir şekilde tartışmaktır.	Literatür taraması	Dünya Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kırsal turizm bir geçim stratejisi olarak değerlendirilmeli, mevcut ekonomi ve ekolojide dâhil edilmeli, ekonomiyi çeşitlendirmeye yardımcı olmalıdır. Ekonomik ve ekolojik birlikteliğin ancak sosyal bakış açısıyla gerçekleştirilebileceği savunulmaktadır.
(Yılmaz ve Gürol, 2012)	Kırsal turizm açısından önemli bir yöresi olabilecek Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilip geliştirilmesi için önerilerde bulunmak amaçlanmaktadır.	Teorik-Literatür inceleme	Balıkesir	<ul style="list-style-type: none"> Kırsal turizmin gelişmesi için kamu-STK ve girişimci işbirliği sağlanarak yerel halka ve ilgililere teknik, finansal ve eğitimsel konularda destekler verilmelidir. Ayrıca kırsal alanların altyapı, ulaşım ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilerek mevcut kültürel mirasın (milli parklar, eser vb.) korunması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.
(Seçilmiş ve Sarı, 2023)	Kırsal turizm ile ilgili literatür eğilimlerini, ülke bazlı akademik katkıları, belgeleri, anahtar kelimeleri ve yazarları ve dergileri gözden geçirmektedir. Ayrıca "kırsal turizm" anlamını ve bugüne kadarki eğilimleri anlamak için çeşitli analizler sunmaktadır.	Bibliyometrik analiz		<ul style="list-style-type: none"> Kırsal turizm ile ilgili ilk çalışmaların daha çok müşterilerin ihtiyaç ve beklentilerini anlamak ve bir bölgenin kırsal turizm alanı olarak kullanılabilmesi için gerekli unsurları ortaya koymak amacıyla yapıldığına, son zamanlardaki çalışmaların ise sıklıkla sürdürülebilir kalkınma perspektifinden gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yazar	Amaç	Yöntem	Kapsam	Sonuç
(Kaypak, 2012)	Ekolojik turizmin kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından önemini vurgulamaktır	Teorik	Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve yararlanıcıların karar alma ve uygulama süreçlerine katılımı ile gerçekleştirileceği sonucuna varılmıştır. Ekoturizmin; ancak kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin, sürdürülebilir kullanımlarının ve taşıma kapasitelerinin dikkate alınmasıyla sağlanması gerekliliği ifade edilmiştir.
(Deveci vd., 2013)	Kırsal turizm ile gastronomi turizmi ilişkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır	Teorik	Balıkesir-Biga-Edirne	<ul style="list-style-type: none"> Gastronomi turizminin kırsal turizme sağladığı katkı, sürdürülebilir bir turizm anlayışının oluşumuna ve yerel değerlerin korunmasına yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Bu çerçevede yerel ürünlerin, markalaşma sürecine girmesi, yerel halkın hediyeleşme (el sanatları) satışına yönelmesi, çiftlik evleri ve pansiyonlar yapılarak konaklama imkânları ve süresinin artırılması önerilmiştir.
(Çapraç vd., 2023)	Muğla-Fethiye bağı İncirköy'ün aromatik turizm potansiyelinin kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesidir.	Olay Çalışması	Muğla-Fethiye-İncirköy	<ul style="list-style-type: none"> İncirköy'ün aromatik turizm arz potansiyeline sahip olduğu ve bu turizmin, turistik arz çeşitliliğinin korunması ve sürdürülmesinde önemli bir araç olarak kullanılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için "hasat festivali" gibi festivallere önem verilmesi ifade edilmiştir.
(Can Gaberli ve Gaberli, 2023)	Siirt ilinin kırsal turizm potansiyelini belirlemek amaçlanmıştır.	SWOT analizi	Siirt	<ul style="list-style-type: none"> Siirt ilinin kırsal turizm potansiyeline sahip olduğu ancak ancak tanıtım eksikliği sebebiyle potansiyelinin kullanılmadığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇ YERİNE: KIRSAL TURİZMİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Kırsal turizm; ekonomik, ekolojik, kültürel ve sosyal katkıları sebebiyle kalkınmanın önemli bir itici gücü olarak görülmektedir. Söz konusu bu katkılar “sürdürülebilirlik” kavramı altında incelenmekte ve uzun vadeli bir perspektife sahip olmaktadır. Kırsal turizmin diğer sektörler ile ilişkileri, kırsal kalkınmanın sağlanmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Bunun sebebi nispeten geri kalmış bölgelerde sektörel ihtiyaçlarının karşılanmasının maliyetlerini düşürebilmesinden kaynaklanmaktadır. Birbirini besleyen sektörler sürdürülebilirliğin kazanımında avantaj sağlamakta ve bu sayede sektörlerin birbirine yarattığı pozitif dışsallıklar kırsal kalkınma için katalizör görevi görmektedir.

Kırsal turizmin ileri-geri bağlantıları, turizm sektörünün diğer sektörlerle olan ileri ve geri bağlantılarına benzer olduğu görülmektedir. Bu açıdan konaklama, ulaşım, rekreasyon, el sanatları, avcılık-balıkçılık, yeme-içme, bankacılık ve tarım sektörleri güçlü bağlantılara sahip sektörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bunlar arasında geri bağlantısı güçlü sektörler yeme-içme (gıda üretimi), konaklama (yerel işletmeler) olurken hizmetler (özellikle bankacılık), toptan ve perakende, el sanatları ve tarım sektörlerinin güçlü ileri bağlantılara sahip olduğu düşünülmektedir. Ulaşım ise hem ileri hem de geri bağlantısı güçlü kilit bir sektör olarak kırsal turizmin gelişiminde belirleyici bir rol oynayacaktır.

Kırsal turizm ile diğer ekonomik sektörler arasındaki karmaşık bağlantılar, kırsal alanların uzun vadeli ekonomik gelişimini sağlayan karşılıklı fayda ilişkisi üzerinde kurgulanmaktadır. Kırsal turizm; tarım, konaklama, ulaşım, bankacılık ve el sanatları gibi birçok sektörle bağlantı kurarak ekonomik çeşitliliğin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kırsal alanlardaki turizm, yerel ürün ve hizmetlere olan talebi

artırmakta, bu da tarımsal faaliyetleri desteklemekte, yerel gıda sistemlerini teşvik etmekte ve ilgili sektörlerde girişimciliği teşvik etmektedir. Kırsal turizm ve diğer ekonomik faaliyetler arasındaki bağlantı sadece kırsal toplulukların ekonomik istikrarını güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda kültürel varlıkların ve çevrenin korunmasına da yardımcı olmaktadır. Ayrıca turizm harcamalarının yerel ekonomi üzerinde çarpan etkisi yaratma potansiyeli, kırsal turizmi yatırımlar için cazip hale getirebilmektedir.

Kırsal turizmin diğer ekonomik sektörlerle ilişkileri, kırsal alanlarda kapsamlı ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik eden iş birlikleri ve yaratıcılık için olanaklar sunmaktadır. Turizm, doğal manzaralar, kültürel miras ve geleneksel el sanatları gibi kırsal alanlarda bulunan kendine özgü kaynakları kullanarak tarım turizmi, eko-turizm ve yayla turizmi gibi sektörlerde katma değerli faaliyetleri teşvik edebilmektedir. Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinin, yerel halklar için istihdam ve gelir yaratılması da dâhil olmak üzere birçok ekonomik faydası bulunmaktadır.

Kırsal turizmin ekonomik etkilerinin sürdürülebilirliği, yerel halk, işletmeler ve girişimcilerin turizm faaliyeti ile istikrarlı ve çeşitlendirilmiş gelir akışı yaratma potansiyeli ile ilişkilidir. Ayrıca, bu faaliyetler sonucunda elde edilen ekonomik faydaların adil bir şekilde dağılması sürdürülebilirliğinin sağlanması için önemli bir husus olmaktadır. Sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin ortaya çıkması ise geleneklerin ve kültürel mirasın korunmasıyla sağlanabilmektedir. Kırsal turizmin paydaşlarının karar süreçlerine katılımı ve kültürel dayanaklılığı sağlamada aktif rol almaları gerekmektedir. Son olarak kırsal turizmin temelinde yatan ekolojik sürdürülebilirlik doğal kaynakların, biyolojik çeşitliliğin ve habitatın korunması anlamına gelmektedir. Bu açıdan kırsal turizm faaliyetleri, kirlilik ve aşırı kullanım gibi çevresel bozulmaya sebep olacak olaylara sebebiyet vermemelidir.

Sürdürülebilir bir kırsal turizm için atık yönetimi ve enerji tasarrufu sektörün tüm paydaşları tarafından önemle üstünde durulması gereken konular olarak öne çıkmalıdır.

Sürdürülebilirlik kavramı birçok alanda olduğu gibi turizm açısından da kamu-özel sektör-halk ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla ortaya çıkabilecek bir anlayıştır. Toplumun çeşitli kesimlerinin birbiriyle entegre ve karar alma süreçlerinde katılımcı olduğu, idarecilerin şeffaf ve hesap verebilir yönetim tarzını benimsendiği organizasyonlarda sürdürülebilirlik mümkün olmaktadır. Bu noktadan hareketle kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkilerinin sürdürülebilirliği için bütüncül ve aktif politikalar benimsenerek kırsal turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faydaları maksimize edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ak, Ö., Zengin, B., ve Türkseven, E. (2023). Ekonomi ve Ekoloji Kısacında Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Değerlendirilmesi. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8(20), 36-53. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1088196>
- Akgöz, E., Göral, R., ve Teng, E. (2016). *TURİSTİK ÜRÜN ÇEŞİTLENDİRMEİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR DESTİNASYONLARI AÇISINDAN ÖNEMİ*.
- Aman, E. E., ve Papp-Váry, Á. (2022). Digital Marketing As A Driver For The Sustainable Tourism Development: *Multidiszciplináris Kihívások, Sokszínű Válaszok - Gazdálkodás- És Szervezéstudományi Folyóirat*, 2, Article 2. <https://doi.org/10.33565/MKSV.2022.02.01>
- An, W., ve Alarcón, S. (2020). How Can Rural Tourism Be Sustainable? A Systematic Review. *Sustainability*, 12(18), Article 18. <https://doi.org/10.3390/su12187758>
- Anter, M. (2016). Measuring Financial Leakage and Linkage of Tourism in Egyptian Economy using TSA approach. *Minia Journal of Tourism and Hospitality Research MJTHR*, 1(1), 127-142. <https://doi.org/10.21608/mjthr.2016.221350>

- Aydın, O. (2012). AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye'de Kırsal Turizm. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), Article 2.
- Aydoğuş, O. (2010). *Girdi-Çıktı Modellerine Giriş* (3. bs). Efil Yayınevi.
- Badulescu, D., ve Badulescu, A. (2017). Rural Tourism Development through Cross-border Cooperation. The Case of Romanian-Hungarian Cross-border Area. *Eastern European Countryside*, 23(1), 191-208.
- Buckley, R., Shekari, F., Mohammadi, Z., Azizi, F., ve Ziaee, M. (2020). World Heritage Tourism Triggers Urban-Rural Reverse Migration and Social Change. *Journal of Travel Research*, 59(3), 559-572. <https://doi.org/10.1177/0047287519853048>
- Cai, J., Leung, P., ve Mak, J. (2006). Tourism's Forward and Backward Linkages. *Journal of Travel Research*, 45(1), 36-52. <https://doi.org/10.1177/0047287506288869>
- Can Gaberli, Y., ve Gaberli, Ü. (2023). *Siirt'in Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. S1, 20-36. <https://doi.org/10.29228/cudes.68361>
- Cherney, H. B., ve Watanabe, T. (1958). International Comparisons of the Structure of Production. *Econometrica*, 26(4), 487-521.
- Çakır, M., ve Bostan, A. (2000). Turizm Sektörünün Ekonominin Diğer Sektörleri ile Bağlantılarının Girdi-Çıktı Analizi ile Değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(2), Article 2.
- Çaprak, D., Akdemir, P. Y., Çeken, H., ve Akinci, B. (2023). Kırsal Turizm Kapsamında Aromatik Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Fethiye İncirköy Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20(3), Article 3. <https://doi.org/10.24010/soid.1281133>
- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgin, T. (2007). KIRSAL KALKINMADA YENİ BİR YAKLAŞIM KIRSAL TURİZM ve TÜRKİYE'YE YÖNELİK TEORİK BİR ÇALIŞMA. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*.
- Demircioğlu, G. (1993). Kırsal Turizm Nedir? *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(5).
- Deveci, B., Türkmen, S., ve Avcikurt, C. (2013). Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), Article 2.

- Esengün, K., Akça, H., ve Sayılı, M. (2001). Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü. *Standart Dergisi, Şubat*.
- Fan, Z., Zhong, S., ve Zhang, W. (2012). Harmonious Tourism Environment and Tourists Perception: An Empirical Study of Mountain-Type World Cultural Heritage Sites in China. *Journal of Service Science and Management*, 5(1), Article 1. <https://doi.org/10.4236/jssm.2012.51012>
- Halbway, C. J., ve Taylor, N. (2006). *The Business of Tourism* (7. bs). Prentice Hall.
- İbănescu, B.-C., Stoleriu, O. M., Munteanu, A., ve Iațu, C. (2018). The Impact of Tourism on Sustainable Development of Rural Areas: Evidence from Romania. *Sustainability*, 10(10), Article 10. <https://doi.org/10.3390/su10103529>
- İhamäki, P. (2012). Geocachers: The creative tourism experience. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 3(3), 152-175. <https://doi.org/10.1108/17579881211264468>
- Imai, K. S., Gaiha, R., ve Garbero, A. (2017). Poverty reduction during the rural–urban transformation: Rural development is still more important than urbanisation. *Journal of Policy Modeling*, 39(6), 963-982. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2017.10.002>
- Kaypak, Ş. (2012). *Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma*.
- Li, H., Nijkamp, P., Xie, X., ve Liu, J. (2020). A New Livelihood Sustainability Index for Rural Revitalization Assessment—A Modelling Study on Smart Tourism Specialization in China. *Sustainability*, 12(8), Article 8. <https://doi.org/10.3390/su12083148>
- Oosterhaven, J., ve Fan, T. (2006). Impact of international tourism on the Chinese economy. *International Journal of Tourism Research*, 8(5), 347-354. <https://doi.org/10.1002/jtr.582>
- Ören, Ü. (1998). *Turizm, Kültür, Arkeoloji İlişkileri* [İstanbul Üniversitesi]. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/32203.pdf>
- Perić, G., Gašić, M., Stojiljković, M., ve Nešić, I. (2018). The impact of employee satisfaction on the tourist satisfaction with the services of spa tourism. *Ekonomika poljoprivrede*, 65(2), 617-632. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj1802617P>

- Saarinen, J., ve Rogerson, C. M. (2014). Tourism and the Millennium Development Goals: Perspectives beyond 2015. *Tourism Geographies*, 16(1), 23-30. <https://doi.org/10.1080/14616688.2013.851269>
- Sahani, N. (2019). *Rural tourism as a tool for sustainable rural development* (ss. 91-98).
- Sarı, Y., ve Çiçek, D. (2018). Kalkınma Kuramları ve Turizmin Gelişimi (Development Theories and Tourism Development). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6, 993-1015. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.345>
- Seçilmiş, C., ve Sarı, Y. (2023). Kırsal Turizme İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2). <https://doi.org/10.29216/ueip.1292911>
- Singagerda, F. S., ve Septarina, L. (2016). The Economy of Tourism and Its Impact to Other Sectors in Lampung Province. *Journal of Indonesian Tourism and Development Studies*, 4(3), Article 3. <https://doi.org/10.21776/ub.jitode.2016.004.03.06>
- Sonis, M., Guilhoto, J., Hewings, G. J. D., ve Martins, E. (1995). *Linkages, Key Sectors and Structural Change: Some New Perspectives* (SSRN Scholarly Paper 2420129). <https://doi.org/10.2139/ssrn.2420129>
- Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupada Kazanılan Deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11.
- Soykan, F. (2003). KIRSAL TURİZM VE TÜRKİYE TURİZMİ İÇİN ÖNEMİ. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), Article 1.
- Sudarmini, N. M., Sukmawati, N. M. R., ve Meirejeki, I. N. (2019). *Developing of Superior Tourism Products for Sustainable Competitive Advantage at Kenderan Rural Tourism in Bali*. 143-147. <https://doi.org/10.2991/icastss-19.2019.54>
- Tarawneh, S. M. (2022). Economic Potentials of Tourism for Jordan: Input-Output Analysis. *Jordan Journal of Economic Sciences*, 9(2), Article 2. <https://doi.org/10.35516/jjes.v9i2.221>
- TKDK. (2010). *Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi*. Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu.
- Trejos, B., ve Chiang, L.-H. N. (2009). Local economic linkages to community-based tourism in rural Costa Rica. *Singapore Journal of Tropical Geography*, 30(3), 373-387. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9493.2009.00375.x>

- Yilanci, V. (2011). Türkiye Ekonomisi İçin Kilit Sektörün Belirlenmesi-Girdi Çıktı Analizi Yaklaşımı-. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 58(2), Article 2.
- Yılmaz, G. Ö., ve Gürol, N. K. (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), Article 2.
- Zha, J., Shao, Y., ve Li, Z. (2019). Linkage analysis of tourism-related sectors in China: An assessment based on network analysis technique. *International Journal of Tourism Research*, 21(4), 531-543. <https://doi.org/10.1002/jtr.2280>

KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASINDA TURİZM ODAKLI SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA YAKLAŞIMLARI- ÜRGÜP KÖY KÜMESİ ÖRNEĞİ

*Doç. Dr. H. Hale Kozlu**

1. GİRİŞ

Toplumun bilgi, sanat, inanç, ahlak, gelenek gibi beceri ve alışkanlıklarını içine alan ve o toplumun normlarını belirleyen kültür; mimari biçimlenme ve kentsel katmanlaşmayı etkileyen önemli unsurlardandır. Dünyadaki farklı kültürlerin yansımaları olarak geçmiş dönemlerde insan topluluklarının çeşitli değişkenler etkisi altında oluşturdukları yaşam alanları, kültürel miras kavramı ile tanımlanmaktadır. Kültürel mirasın korunup geleceğe aktarılabilmesi için uluslararası ilke ve tüzüklerle belirlenen genel yaklaşımlar disiplinler arası çalışmalar ve ulusal yasalarla uygulamaya geçirilmektedir. Koruma alanında çalışan kurum ve kuruluşlar aracılığıyla detaylandırılan bu yasal ve yönetsel çerçeve, değişen dönemsel etkilere ve gerekliliklere bağlı olarak güncellenmektedir. Sürdürülebilirlik, çevre hakkı, yerin ruhu, kültür turizmi, kültürel rotalar, insan hakkı, demokrasi gibi çeşitli kavramların kültürel miras ile bağdaştırılarak değerlendirilmesi, bu alanlar üzerine tartışmaları, bilimsel çalışmaları ve potansiyel kullanımları zenginleştirmektedir.

Kültürel miras unsurları arasında kırsal mimari miras alanlarının özel bir önemi bulunmaktadır. Bölgesel koşulların imkân verdiği en ekonomik, pratik ve sürdürülebilir yaşam alanlarının

* Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

tasarlandığı bu yerleşimlerde, günümüz ekolojik mimarlık ve sürdürülebilirlik ilkelerinin öncül yaklaşımları izlenebilmektedir. Kırsal alanlarda tarımsal üretim yöntemlerinin değişmesi, azalması ve bu sürecin yaşam biçimine yansımaları değişim ve dönüşüm sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle kentlerdeki çalışma ve yaşam koşullarının cazibesi, kırsal alanlarda altyapı ve ulaşım imkânlarının kısıtlılığı gibi nedenlerle nüfusun azalması bu yerleşimlerin zamanla boşalmasına yol açmış, terk edilen tarihi yapıların bozulma süreçleri hızlanmış, betonarme yapı sistemlerinin yaygınlaşması ile mevcut doku özgün özelliklerini kaybetmeye başlamıştır.

UNESCO Dünya Miras alanları içerisinde yer alan Kapadokya Bölgesinin önemli yerleşimlerinden olan Ürgüp, turizm merkezi olmasının avantaj ve dezavantajlarını ilçe merkezinde yoğun olarak deneyimlemektedir. Ancak henüz turizm etkilerinin yoğun olarak hissedilmediği köylerde planlı bir kalkınma stratejine ihtiyaç duyulmaktadır. Nüfusunu büyük oranda kaybeden ve tarihi dokusunu da kaybetme riski altında olan bu köylerde bir taraftan ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilir bir yaşamı planlamak bir taraftan da bölgenin özgün mimari özelliklerini taşıyan yapılarıyla kırsal mimari mirasını korumak amacıyla Kapadokya Üniversitesi “Kapadokya Turizm Veri İşleme, Yenilik ve Proje Esaslı Uygulama ve Araştırma Merkezi (Kapadokya Yenilik Merkezi)” tarafından bir bilimsel araştırma projesi hazırlanmıştır (Yıldız vd, 2024). “Ürgüp/ Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi: 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınması İçin Proje Önerileri” başlıklı proje kapsamında çalışma alanı belirlenirken köylerin birbirlerine ve Ürgüp merkeze olan mesafesinin yakın olması, kültürel miras alanlarını içermesi, tarihi dokusunun mümkün olduğunca korunması, turizmin etkisinin henüz başlamamış olması kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda Ürgüp ilçe merkezine ortalama 6-19 km mesafede konumlanan

ve köy kümesi niteliğinde değerlendirilebilecek olan Karacaören, Karain, Boyalı, İltaş, Akköy, Demirtaş, Başdere, Akçaören, Yeşilöz ve Karlık köyleri ele alınarak bütüncül bir bakış açısıyla turizm odaklı ve kırsal kalkınmaya yönelik öneriler geliştirilmiştir (Resim 1). Bu çalışma ile Kapadokya'nın karakteristik geleneksel mimarisini yansıtan ve bölgedeki kültür turizminin de bir parçası olabilecek bu köylerdeki değişim sürecinin kontrollü ve sürdürülebilir olması, kültür turizminin olumsuz yansımalarının ülkemizde birçok köyde gözlemlendiği etkilerinin engellenmesi ve diğer köyler için model oluşturulması amacıyla alternatif kırsal kalkınma yaklaşımları ele alınmaktadır.

Resim 1. Ürgüp ve Çalışma Alanındaki Köylerin Konumu

Kaynak: (Google Earth, 2024)

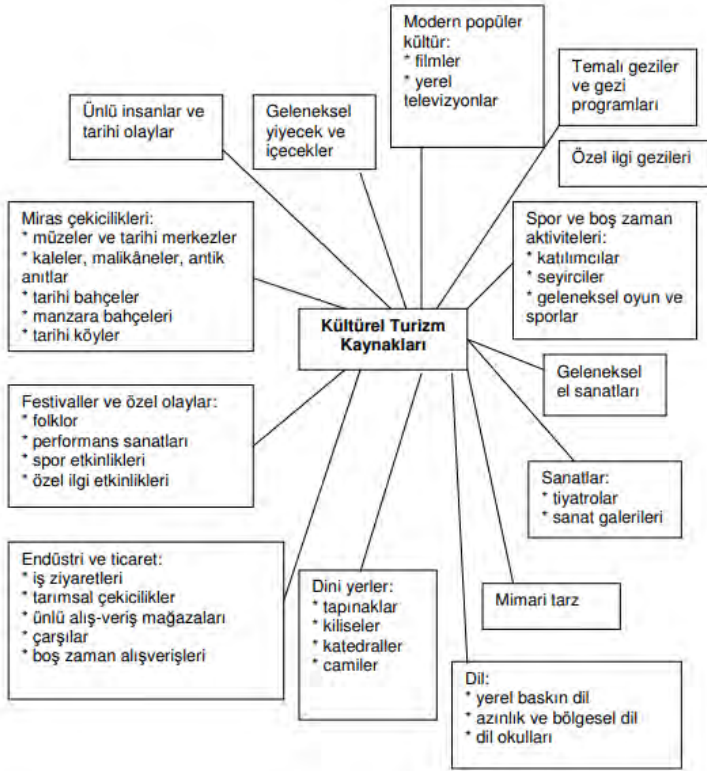
2. KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR KÜLTÜR TURİZMİNİN ROLÜ

2.1. Kültür turizmi kavramı ve sürdürülebilirlik ilişkisi

Kültür turizmi; temel amacı binalar, koleksiyonlar, manzuralar, sanat, kimlik, gelenek ve dil dâhil olmak üzere fiziksel ve

somut olmayan mirası ve kültürü paylaşmak ve bunlardan ke-yif almak olan turizm türü olarak tanımlanmaktadır (Smith ve Ripp, 2020). Swarbrooke (1999)'a göre, kültür turizminin kay-nakları 14 adet kategoriye ayrılabilir. Bu kategoride be-lirtilen etkenler kültür turizminin arz ve talep dengesini oluş-turmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Kültür Turizmi Kaynakları

Kaynak: (Swarbrooke, 1999; Uygur vd, 2007; Aynalı, 2023)

Schweitzer (1999), kültür turizmini işlevsel açıdan değerlendirek, alandaki estetik ve sanatsal özellikleri (estetik temsil), tarih ve kültürel mirası (sembolik alan) ve özel karakteri

(deneyim) ele almaktadır. Kültür turizminin uygulandığı alanların benzerlerinden farklı olması, özel karakter taşıması, toplumdaki farklı kültürel yapı özelliklerini genel kültürel yapı özelliklerine eklemeyerek o alanın değerini artırabilmektedir. Somut ve somut olmayan kültür varlıklarının çeşitliliği, farklı turizm alanlarının oluşmasını sağlamakta, turizm ile kültürün bağlarını güçlendirmektedir.

Gülcan (2010)'a göre kültür turizmi hareketliliğini oluşturan kullanıcılar, amacı kültürel ürünler olan “amaçlı kültür turisti” ve asıl amacı kültürel ürünler olmayan “tesadüfi kültür turisti” olarak sınıflandırılabilir. Fagence (2003), bu hareketlilik içerisinde kültür turizminin içeriği ve gerçekleşme biçimini yüksek kurumsallaşmış kültür turizmi, popüler kültür turizmi ve etnik sembollere yönelik kültür turizmi olarak değerlendirmektedir. Yüksek kurumsallaşmış kültür turizmi kapsamında müzeler, tarihi eserler/ alanlar, tiyatro, sergiler, görsel sanatlar, edebiyat, bilim ve teknoloji merkezleri ziyaret edilirken, popüler kültür kapsamındaki kültür turizminde film, eğlence, spor, kitle iletişim araçları, alışveriş, etkinlikler, yemek, ürün, el sanatları, gelenek ve görenekler ön plandadır. Etnik sembollerin amaçlandığı kültür turizminde ise dil, eğitim, ulaşım, din, giyim, süsleme, lehçe gibi etkenler odak noktasındadır.

Kültür turizminin tüm türleri ve biçimlerinde esas olan, bu eylemlerin sürdürülebilir ve farklı etkilere dayanıklı olmasıdır. Doğa turizmi, etkinlik turizmi, kültür turizmi, macera turizmi, ekoturizm, keşif turizmi gibi birçok turizm faaliyetinde sürdürülebilirliği sağlamak mümkündür (Garda ve Temizel, 2016). Sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları karakter olarak farklı olsalar da eş zamanlı olarak değerlendirilmeleri gerekir. Spacey (2016), sürdürülebilirliği çevresel etkiyi azaltma veya ortadan kaldırma ve toplumların yaşam kalitesini iyileştirme pratiği olarak tanımlarken, dayanıklılığı ise fiziksel, sosyal ve ekonomik şoklara ve streslere dirençli şekilde tasarlamak olarak

ifade etmektedir. Bu bağlamda dayanıklılık, öncelikle şehir planlaması ve kentsel tasarım ile ilişkilendirilmektedir. Amacı, kırsal ve kentsel yerleşimlere, toplumların afetler veya ani değişimler karşısında ayakta kalmasını sağlayacak yapı, sistem ve kaynakları kazandırmaktır. Kültürel miras da dayanıklılığa yönelik çeşitli nitelikler içerir (Ripp ve Lukat 2017). Sürdürülebilirlik ve dayanıklılık, aynı teknikleri kullanma eğilimindedir (Spacey, 2016). Yani yaşam kalitesini artıran ve çevresel etkileri azaltan pek çok şey aynı zamanda bir bölgeyi daha dayanıklı hale getirebilir. Sürdürülebilirlik, temelde sınırlı kaynakların korunmasıyla ilgili daha bütüncül ve doğrusal bir yaklaşımken, dayanıklılık, felaketten kaçınmak için hazırlıklı olma ve krizden sonra yeniden sıçrama yeteneği etrafında daha sistematik bir düşünceyi içerir (Smith ve Ripp, 2020).

Sürdürülebilirlik bir süredir kültürel miras ve turizme ilişkin ana akım düşüncenin bir parçası olsa da kitle turizminin dünya çapında baskın rolünü sürdürmesiyle birlikte, sürdürülebilir kültür turizmi sunmak son yıllara kadar büyük ölçüde hedef olarak kalmıştır. Dayanıklılık ise kültürel miras öncülüğündeki turizmin sağlanmasındaki önemi açısından sözlere yeni girmiştir. Turizm endüstrisi, uluslararası ve hatta ulusal perspektiften bakıldığında, yerel düzey dışında kolayca planlanamayan veya kontrol edilemeyen bir ekonomik sektördür. Turizmi sürdürülebilirlikle uzlaştırmak yeni bir olgu olmasa da tartışmasız önemli bir politika sorunu olmaya devam etmektedir. Avrupa Konseyi tarafından desteklenen Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği (EAHTR), 2009 yılında tarihi kentlerin kültürel mirasa dayalı sürdürülebilir turizmi nasıl geliştirebileceklerine dair kılavuz ilkeler hazırlamak üzere uluslararası uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu kurmuştur. Bu grup tarafından hazırlanan raporun tamamı 2009 yılında EAHTR ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Bu kılavuz esas olarak belediyelerdeki politika yapıcılar ve

uygulayıcılar tarafından kullanılmak üzere tasarlanmakla birlikte kültür turizmine daha sürdürülebilir yaklaşımları etkileyebilecek konumda olan diğer paydaşlar için de geçerlidir. Bölge sakinleri, işletmeler, politikacılar, miras ve mekânın yönetiminden sorumlu çıkar grupları da dâhil olmak üzere tüm paydaşların, hedef ve politikaların geliştirilmesine ve daha sürdürülebilir turizmin sağlanmasına katılması, politika yapımcılar ve karar alıcılar için eğitim ve öğretim yoluyla etkili karar almayı geliştirecek önlemler alınması, yerel katılımı geliştirmek amacıyla resmi veya gayri resmi kurumlar arası uygulama ortaklıklarının kurulması, ev sahibi toplumla sürekli bir diyalogu kolaylaştırmak için bir turizm platformunun ve yerel rehberlerin/gönüllülerin kullanımı gibi yöntemlerle sürdürülebilir bir kültür turizminin planlanması mümkün olabilecektir (EAHTR ve COE, 2009; Smith ve Ripp, 2020).

2.2. Kırsal mimari miras ve kültür turizmi ilişkisi

Kırsal mimari miras, insan topluluklarının kurduğu belirli ilişkileri yansıtan tüm somut ve somut olmayan öğeleri içeren bir kavramdır (COE, 2003). Bu yerleşimlerin değerini açıklayabilecek bir diğer kavram da inşaat, tarım gibi faaliyetler ile birlikte mitolojik, dinsel, kültürel gelenekleri de kapsayan, bölgede yaşayan insanların doğayı çeşitli amaçları doğrultusunda kullanmaları sonucunda oluşan alanlar olarak tariflenen kültürel peyzajdır. UNESCO Dünya Miras Komitesi, kültürel peyzaj alanlarını “*doğa koşullarının yarattığı fiziksel zorluklar ve imkânlar, içsel-dışsal ve sosyal, ekonomik, kültürel etkiler ile insan topluluklarının ve yerleşimlerin evrimini gösterecek bir mozaîğe sahip olan, olağanüstü evrensel değerlerinin yanı sıra coğrafi-kültürel karakteri bakımından örnek teşkil edebilme ve bölgelerin önemli kültürel elemanlarını sergileyebilme kapasitesi bulunan*” yerleşimler olarak tanımlamaktadır (Kayın, 2012).

Kırsal yerleşimlerin korunması ile ilgili özellikle 18. Yüzyılda Endüstri Devrimi sonrası kısmi uygulamalar bulunsa da yasal düzenlemeler 1964'te kabul edilen Venedik Tüzüğü ile başlamıştır (ICOMOS, 1966). Goldstein (1983)'a göre 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra kırsal alanların korunmasına yönelik tartışmaların başlamasındaki en önemli etkenlerden birisi, bu alanlarda ortaya çıkan hızlı değişme sonucu eski geleneklerin kaybolması endişesidir. Venedik Tüzüğü'nde korunması gerekli kültür varlıkları içerisinde tarihi bir olaya tanıklık eden kentsel ya da kırsal yerleşmelere yer verilmiştir. 1970'te Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen Bonn Konferansında, kırsal alanların korunması, sınırlarla bölünmüş doğal alanların ekonomik entegrasyonunun kentsel ve kırsal alanlar ile ekonomi ve ekoloji arasında bir denge kurulması yoluyla yapılması önerilmiştir (COE, 1970). 1975 tarihli Avrupa Mimari Tüzüğü ve Küçük Tarihi Kentlerin Korunması Sempozyumu sonuç bildirgesi ve 1977 tarihli Granada Bölgesel Planlama İçinde Kırsal Mimari Sempozyumunda kırsal mirasın önemi vurgulanmıştır (Levi ve Taşçı, 2017; Özcan, 2017; Koç ve Koç, 2019). 1989'da Avrupa Konseyi'nin kırsal mimari mirasın korunması ve değerinin artırılmasına ilişkin çıkardığı tavsiye kararıyla (COE, 1989) birlikte kırsal mimari miras üzerine tartışmalar artarak uygulamaya yönelik çalışmalar hızlanmıştır. Yine Avrupa Konseyi tarafından 1995 yılında alınan kararlarla Avrupa'nın çevre ve peyzaj politikaları tanımlanarak kültürel peyzaj kavramı ele alınmış, bu alanların korunması ve yönetimine yönelik ilkeler belirlenmiştir (COE, 1995).

Uluslararası platformda bu yasal düzenlemelere rağmen Türkiye'de kırsal mimari mirasın korunması ne yazık ki beklenen düzeyde gerçekleştirilememiş, birçok köyde geleneksel doku belgelenmeden bozulma ve yıkım sürecine girilmiştir. Ülkemizde yasal olarak kırsal sit tanımının geçtiği ilk düzenleme olan 1979 tarihli A-1609 sayılı kararla ilk defa kentsel

sitten ayrı olarak kırsal sit kavramı kullanılmış, kentsel ve kırsal sitlerde geçici dönem yapılaşma koşullarının belirlenmesi için yöresel yapı niteliklerine ait bilgi ve belgelerin kurula gönderilmesi talep edilmiştir (Durukan (2004). 2000 yılında Türkiye Bilimler Akademisi'nin Kültür Bakanlığı ile yaptığı protokol ile Türkiye Kültür Envanteri Sistemi (TÜKSES) kurulmuş, mimari miras kentsel ve kırsal olmak üzere iki kategoride incelenmiştir (Eres, 2016). Bu konuya dikkat çekebilmek amacıyla ICOMOS tarafından hazırlanan “Tehdit Altındaki Kültür Mirası” raporlarında dünyada kırsal mimarlık alanındaki değişimin ve yok oluş sürecinin diğer alanlara göre çok daha hızlı gerçekleştiği ifade edilmiş, 2001 yılında Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü'nün sloganı “Tarihi Köylerimizi Koruyalım” olarak belirlenmiştir. 2006 yılında Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen “Avrupa'nın Kırsal ve Ada Bölgelerindeki Doğal, Mimari ve Kültürel Mirasın Korunması Kararları” ile kırsal alanların korunması konusundaki uygulamalar artmaya başlamıştır (Eres ve Eyüpgiller, 2013). Yine Xi'an Deklarasyonu'nda da ören yerlerinin korunmasında kentle birlikte kırsal alanların da tanınması, korunması ve desteklenmesi vurgulanmıştır (ICOMOS, 2005). 2006 tarihinde Türkiye'de “Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları” isimli kararla, kırsal sitlerin tanımlanması konusunda bir altlık oluşturulmuştur (Eres, 2016).

Kentleşme dinamiklerinin getirdiği zorlayıcı etkenlerden nispeten uzak bir şekilde yerel kültür ve yöresel mimarinin izlerini yansıtan bu yerleşimler, günümüzde hızlı bir bozulma sürecine maruz kalmaktadır. Bu alanlarda fiziki altyapı sistemlerinin ve sosyal ortamların yetersizliği, tarım ve hayvancılığın sürdürülmesindeki zorlayıcı imkânlar, yeni iş sahası arayışları ve yaşam koşullarında değişiklik talebi gibi nedenlerle köyden kente göçün yaygınlaşması kırsal yerleşimlerin boşalmasına neden olmaktadır. Tarihi yapıların olduğu yerleşimlerde bu terk süreci yapıların hasar sürecini hızlandırmakta,

özgün geleneksel doku zarar görmektedir. Kırsal alanda yaşayan insanların koruma konusunda farkındalığının çoğunlukla olmaması, içinde yaşadıkları geleneksel yapılar için gerekli bakım/ onarım masraflarını karşılayamayacak durumda olmaları, tarihi yapıların onarımında karşılaşılan bürokratik sorunlar, miras yoluyla oluşan mülkiyet problemleri nedeniyle genellikle yapılar yıkılarak yerine dokuya aykırı betonarme binalar inşa edilmekte veya geleneksel yapı malzemeleri ve yapım tekniklerine uygun olmayan niteliksiz ekler ilave edilmektedir.

Kırsal mimari mirasın korunmasına yönelik uygulamaların başlamasıyla birlikte, büyük oranda kullanıcılarını kaybetmiş olan bu yerleşimlerin canlandırılabilmesi amacıyla geliştirilen çözüm ağırlıklı olarak kültür turizmi olmuştur. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki kırsal yerleşimlerde hızlı bir restorasyon, rehabilitasyon veya sokak sağlıklılaştırması süreci başlamış, yapılar yeme/içme, konaklama, müze vb. kullanımlarla yeniden işlevlendirilerek bu alanlar canlandırılmaya çalışılmıştır. Ancak bu uygulamalar bir taraftan bu yerleşimleri cazip kılarak turizme hizmet etme ve kırsal mimari mirasa dikkat çekme amacını başarırken, bir taraftan da ekonomik sebeplerle tüm yerleşimlerin zemin katlarının ticaret veya yeme-içme alanlarına dönüşmesine yol açmıştır. Birbirinin benzeri işlevlerle tek tipleşme; yapıların çoğu zaman dekor haline gelmesine, ticaret amacıyla kullanılan mekanlarda tente vb. üst örtüler nedeniyle üst katların izlenememesine ve dolayısıyla özgün doku özelliklerinin zedelenmesine yol açmıştır. Ürgüp köy kümesinde kültür turizmine yönelik planlamalar yapılırken, bu örnekler göz önünde bulundurularak, aynı tehlikenin önüne geçebilecek öneriler geliştirilmesi önemlidir.

3. ÜRGÜP KÖY KÜMESİNDE KIRSAL MİMARİ MİRASIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Kırsal yerleşimler, tarımsal üretimin yerel ekonomiye hâkim olduğu veya tarımsal üretim aracının mülkiyeti ile toplumsal yeniden üretimin ve ilişkilerin belirlendiği bir toplumsal yapılanmanın bulunduğu, nüfus yoğunluğunun genellikle düşük olduğu (Urry,1999), kendine özgü kültürel bir yapıya sahip kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı (Keleş, 1980), çoğunlukla köy terimiyle ifade edilen yerleşimler olarak tanımlanmaktadır.

3.1. Ürgüp Köy Kümesinde Mimari Miras

Kapadokya Bölgesi'nin önemli yerleşimlerinden biri olan Ürgüp gerek ilçe merkezinde gerekse köylerde topografya ile bütünleşen karakteristik tarihi dokusu, kaya oyma ve yığma taş yapım sistemiyle inşa edilen ve yer yer peribacalarıyla bütünleşen binaları, organik sokak düzeni, kültürel değerleri ile zengin bir mirasa sahiptir. Çalışma alanı olarak belirlenen köyler, Ürgüp'ün güneybatısında konumlanan, en yakın mesafedeki Karacaören 6,6 km, en uzak mesafede yer alan Başdere 19,1 km uzaklıkta yer alan bir köy kümesidir. Nüfuslarını büyük oranda kaybetmiş olan bu köylerde yeni yapılar da inşa edilmiş olmakla birlikte özgün doku halen izlenebilmektedir (Resim 2, 3, 4). Kırsal yaşamın bir uzantısı olarak tarım ve hayvancılık faaliyetleri köylerde kısmi olarak yürütülmektedir.

Resim 2, 3, 4. Boyalı, Karlık ve Akçaören'de Kırsal Mimari Miras

Kaynak: (Orijinal)

Çalışma alanında yer alan köylerin aynı bölgede yer almaları, topografik, sosyo-ekonomik, demografik ve kültürel özelliklerin ortaklığı, bölgenin yerel malzeme ve yapım sistemleri ile inşa edilen yapılara sahip olmaları göz önünde bulundurulduğunda, her ne kadar benzer özellikler gösteren alanlar olarak nitelendirilse de yerleşim özelinde vurgulanabilecek farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Örneğin köy kümesi içerisinde en büyük yüz ölçüme sahip olan Başdere, geçmişte kasaba statüsünde olmasının da avantajlarıyla nüfusu ve merkezi konumuyla ön plana çıkmaktadır. Kırsal mimarlık mirasının yanı sıra 1970'li yıllarda yapılan ayrık nizam afet evlerinin de modern mimarlık mirasının kırsal uzantıları olarak değerlendirilebilmesi mümkündür. Yine Başdere ve Yeşilöz'ün bölgedeki en geniş vadiler üzerinde konumlanmış olması (Resim 5, 6), Yeşilöz'de kaya oyma kilise ve yerleşim alanlarının yoğunluğu (Resim 7, 8, 9), Boyalı ve Karainde peribacaları ile bütünleşen yapıların varlığı (Resim 10, 11), Akköy'ün eğimle birlikte etkileyici bir perspektif oluşturan sokakları (Resim 12, 13, 14), Akçaören ve Karacaören'de kazı ve araştırma çalışmaları yapılması gereken arkeolojik alanların bulunması gibi etkenler, her yerleşimin bir taraftan bütüncül bir bakış açısıyla bir taraftan da kendi özelindeki dinamikleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Resim 5, 6. Başdere ve Yeşilöz Yerleşimleri

Kaynak: (Orijinal)

Resim 7, 8, 9. Yeşilöz'de Kaya Oyma Yapılar ve Mekânlar

Kaynak: (Orijinal)

Resim 10, 11. Boyalı ve Karainde Peribacaları

Kaynak: (Orijinal)

Resim 12, 13, 14. Akköy Sokakları

Kaynak: (Orijinal)

Bölgenin topografyası ile uyumlu şekilde yapı yerleşim düzeni çoğunlukla eğimli alanda kurgulanan bu köylerin geleneksel dokusu; konutlarla birlikte cami, kilise, çeşme gibi anıtsal yapılarından oluşmaktadır (Resim 15-20). Anadolu'daki tarihi dokunun yerleşim geleneğinin bir yansıması olarak anıtsal yapıların bulunduğu yerlerde sokaklar genellikle genişleyerek meydanlaşmış, böylece sadece fiziksel bir değişim değil sosyal olarak da toplanma alanları oluşturulması hedeflenmiştir.

Resim 15, 16, 17. Boyalı, Akköy ve Başdere Köyleri Yerleşim Dokusu

Kaynak: (Orijinal)

Resim 18, 19, 20. Yeşilöz, Karain ve İltaş Köyleri Yerleşim Dokusu

Kaynak: (Orijinal)

Kapadokya'nın karakteristik volkanik yapısı ve coğrafi özelliklerinin bir parçası olarak vadilerle bütünleşen bu köyler, doğayla uyumlu bir görünüm sergilemektedir. Topografyanın da etkisiyle Karlık, Karain, İltaş ve Yeşilöz köyleri kuzey-güney doğrultusunda (Resim 21-24), Akçaören, Akköy, Boyalı, Demirtaş, Karacaören ve Başdere köyleri ise kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda bir yerleşim düzenine sahiptir (Resim 25-30).

Resim 21, 22, 23, 24. Kuzey-Güney Doğrultusunda Yerleşim Düzenine Sahip Olan Karlık, Karain, İltaş ve Yeşilöz Köyleri

Kaynak: (Google Earth, 2024)

Resim 25, 26, 27, 28. Kuzeybatı- Güneydoğu Doğrultusunda Yerleşim Düzenine Sahip Olan Akçaören, Akköy, Boyalı ve Demirtaş Köyleri

Kaynak: (Google Earth, 2024)

Resim 29, 30. Kuzeybatı- Güneydoğu Doğrultusunda Yerleşim Düzenine Sahip Olan Karacaören ve Başdere Köyleri

Kaynak: (Google Earth, 2024)

Tarihi doku içerisindeki sokaklar, mülkiyet durumu ve kırsal alanlardaki gereksinimler göz önünde bulundurularak organik bir düzende oluşturulmuştur (Resim 31, 32). Özgününde taş veya toprak kaplı olan sokaklarda günümüzde nadiren de olsa özgün taş kaplama gözlenebilirken, çoğu bölgelerde zemin malzemesi parke taş veya asfalt ile değiştirilmiştir. Eğime paralel olarak konumlanan ve aralarında kot farkı olan sokaklar arasında eğimli veya merdivenli sokaklar yer almaktadır. Kimi bölgelerde genişleyerek küçük meydanlar oluşturan sokaklarda bitişik nizam veya ayırık nizam yapılar yüzey oluşturmakta, avlu veya bahçe duvarları sokakları sınırlandırmaktadır.

Resim 31, 32. Karacaörende Sokak Dokusu

Kaynak: (Orijinal)

Konutların plan kurgusunda iç avlu ve bahçeler sıklıkla kullanılmıştır. Sofa ve oda düzenleri değişkenlik göstermektedir. Girişler çoğunlukla sokaktadır. Zemin katlarda mutfak/tandır evi, kiler, samanlık, ahır, depo gibi servis mekanları kullanılmış, odalar üst kata yerleştirilmiştir. Avlulu yapılarda bu servis mekanlarının avluda bulunduğu örnekler de mevcuttur. Eğime oturan bazı yapılarda ara kat da kullanılmış, bu

katta da odalar yer almıştır. Arka yüzeyleri kayaya oturan ara kat odalarının ışık alması için iç avlu sistemlerinden faydalanılmıştır (Resim 33).

Yerel yapı malzemesi olan volkanik taşlar ile inşa edilen konutlarda yığma ve kaya oyma yapım sistemleri karma olarak kullanılmıştır. Yapının yaslandığı alanlarda veya zemin/bodrum katlarında volkanik tüfün elverişli yapısı kullanılarak kaya oyma mekanlar oluşturulmuş, bu alanlar kimi zaman kaya oyma olarak bırakılırken kimi zaman da taş tonoz üst örtülerle biçimlendirilmişlerdir (Resim 9). Taş tonozlar, iç mekanlarda da yer yer kullanılmıştır (Resim 34). Sokağa, avluya veya bahçeye bakan cephelerde yapının niteliğine, ekonomik imkanlara ve yapım esnasında gösterilen özene göre değişen niteliklerde, kesme taş, ince/ kaba yonu taş, moloz taş gibi farklı taş duvar örgü sistemleri kullanılmıştır. Bahçe duvarları çoğunlukla moloz taş veya devşirme taşlar kullanılarak oluşturulmuştur.

Resim 33, 34. Yeşilöz'de Geleneksel Konutta İç Avluya Çıkan Merdiven ve Oda Görünümü

Kaynak: (Orijinal)

Konutlar genellikle bir veya iki katlıdır (Resim 35). Bazı örneklerde zemin kat tonoz üst örtüyle içe çekilerek giriş eyvanı olarak da nitelendirilebilecek yarı açık bir mekan yaratılmıştır. (Resim 36). Zemin katta servis mekanlarının bulunması nedeniyle pencere düzenleri değişiklik göstermektedir. Üst katlarda pencere düzeni ikili veya üçlü gruplar halinde kurgulanmıştır (Resim 37). Daha geç dönem örneklerinde tekli büyük pencereler olduğu görülmektedir (Resim 38). Üst kat sofasının bulunduğu örneklerde genellikle ortada bulunan bu sofaya açılan bir balkon bulunmaktadır (Şekil 35, 38).

Resim 35. Karainde tek katlı ve iki katlı yapı örnekleri,
Resim 36. Akköy'de giriş eyvanı

Kaynak: (Orijinal)

Resim 37. Akçaören'de Pence ve Cephe Düzeni, **Resim 38.**
Boyalı'da Geç Dönem Konut Örneği

Kaynak: (Orijinal)

Kapadokya geleneksel konut mimarisi genelinde Ürgüp köylerindeki mimari düzen incelendiğinde, ilçe merkezlerindeki

yapılarla benzerlik gösterdiği görülmektedir (Binan, 1994). Konak olarak da nitelendirilebilecek, yerleşimdeki diğer yapılara göre daha büyük ve özenli inşa edilen yapılara, köylerde muhtevazı bir düzende ve az sayıda rastlanmaktadır. Plan kurgusu, cephe düzeni, yapım sistemi ve yapı malzemesi bölgenin karakteristiği ile uyumludur. Ancak iç ve dış bezemeler, kırsal mimaride genellikle görüldüğü üzere daha yalındır.

3.2. Ürgüp Köy Kümesinde Sürdürülebilir Koruma Önerileri

Koruma alanında en sık karşılaşılan ve sürdürülebilir bir koruma için büyük tehlike oluşturan en önemli etkenlerden birisi, tarihi yerleşimlerde farklı etkenlere bağlı olarak yaşanan terk sürecidir. Bu süreç bir taraftan yapılardaki bozulma ve yıkım sürecini hızlandırırken bir taraftan da nüfusun kendini yenileme oranının düşmesi nedeniyle bu yerleşimlerin yaşam alanı olarak kullanılabilme potansiyelleri azalmaktadır.

Kırsal mimari miras açısından değerli bir yere sahip olan bu yerleşimlerin daha fazla yıpranmadan ve doku özelliklerini kaybetmeden geleceğe aktarılabilmesi için; hızlı bir şekilde koruma altına alınmaları, disiplinler arası uzmanlardan oluşan bir ekiple gerek üst ölçek bölgesel kararlarla gerekse alan ve yapı özelinde koruma projeleriyle bu çalışmaların gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir. Üst ölçek stratejiler oluşturulurken, mevcut nüfusun artırılarak korunması, bölgedeki turizm etkisinin yoğunluğu ve yerleşimlerdeki hızlı yapılaşma baskısı da göz önünde alınarak, sürdürülebilir bir yaklaşımla kültür turizminin gündeme alınması, bu kavramın yerleşimler ve yapıların koruma kararlarına entegre edilmesi önemlidir.

Kültür turizminin kaynakları konusunda çalışma yapan Swarbrooke (1999)'un yaklaşımı bağlamında (Şekil 1) Ürgüp köy kümesi incelendiğinde, köylerdeki yapılar ve açık alanların Swarbrooke'un kültürel turizm kaynaklarından Kategori 1

Ünlü İnsanlar ve Olaylar, Kategori 2 Miras Çekicilikleri (müzeler, tarihi merkezler, tarihi peyzaj, tarihi köyler), Kategori 3 Festivaller ve Özel Olaylar (folklor, performans sanatları, spor etkinlikleri, özel ilgi etkinlikleri), Kategori 4 Endüstri ve Ticaret (tarımsal çekicilikler, çarşılar, boş zaman alışverişleri), Kategori 5 Dini Yerler (kiliseler, camiler), Kategori 7 Mimari Tarz, Kategori 8 Sanatlar (tiyatrolar, sanat galerileri), Kategori 9 Geleneksel El Sanatları, Kategori 10 Spor ve Boş Zaman Aktiviteleri (katılımcılar, seyirciler, geleneksel oyun ve sporlar), Kategori 11 Özel İlgi Gezileri, Kategori 12 Temalı Geziler ve Gezi Programları, Kategori 14 Modern Popüler Kültür (filmler, yerel televizyonlar), Kategori 14 Geleneksel Yiyecek ve İçecekler başlıkları altında planlanacak aktiviteler için potansiyel mekânlar içermektedir.

Yine kültür turizminin içeriği ve gerçekleşme biçimlerin kategorize eden Fagence (2003)'in yaklaşımı değerlendirildiğinde ise; Ürgüp köy kümesinde her üç kategoriye de (yüksek kurumsallaşmış kültür turizmi kapsamında müzeler, tarihi eserler/ alanlar, tiyatro, sergiler, görsel sanatlar, edebiyat etkinliklerine; popüler kültür kapsamındaki kültür turizminde film, eğlence, spor, alışveriş, etkinlikler, yemek, ürün, el sanatları, gelenek ve göreneklerin sergilenmesine; etnik sembollerin amaçlandığı kültür turizminde dil, din, giyim, süsleme gibi etkenleri vurgulayacak faaliyetlere) uyabilecek aktiviteler organize edilebilecektir

Kültür turizminin planlanmasında sağlıklı bir sürecin işletilebilmesi için EAHTR ve COE tarafından 2009 yılında hazırlanan kılavuz (Smith ve Ripp, 2020) bağlamında Ürgüp köy kümesindeki kırsal mimari miras alanlarında sürdürülebilir bir kültür turizmi planlamak için izlenmesi önerilen adımlar Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Ürgüp Köy Kümesinde Sürdürülebilir Kültür Turizmine Yönelik Adımlar

Sürdürülebilir ve dayanıklı bir destinasyon oluşturmaya yönelik adımlar
Koruma amaçlı imar planlarıyla üst ölçek kararların alınması
Tarihi binaları uygulanabilir ve esnek bir şekilde yeniden kullanmanın yeni yollarını bulmak için turizmin yaratıcı bir şekilde kullanılması
Köylerdeki nüfusun korunması, tersine göçü teşvik edecek uygulamalarla alanın mümkün olduğunca yerel kullanıcılarıyla birlikte korunmasının sağlanması
Köylerin kendine özgü kültürü, mirası ve çeşitliliğinin vurgulanması
Pazarlama ve medya stratejilerinin objektif olması ve destinasyonun kendine özgü nitelikleri için ziyaret etmeye gerçekten ilgi duyan potansiyel kültür turistlerine yönelik olmasının sağlanması
Köy kümesindeki tüm köylere erişimin ve birbirleri arasındaki etkileşimin sağlanması için alternatifli gezi rotalarının oluşturulması
Hassas alanlara erişimi yöneterek/kısıtlayarak ve ziyaretçi yükünü hem mekânsal hem de zamansal olarak yayarak talep ve kapasitenin dengelenmesi, destinasyon yönetim teknikleri kullanılarak alanda kalış süresinin uzatılması
Turizmden elde edilen ekonomik faydanın bir kısmının mekânın kültürüne ve mirasına yeniden yatırılmasını sağlayacak mekanizmalar oluşturulması
Erişim için bisiklet, yürüyüş ve toplu taşıma dâhil olmak üzere sürdürülebilir ulaşım kullanımının aktif olarak teşvik edilmesi ve ücret politikalarının buna göre belirlenmesi
Ziyaretçilerin hizmet, bilgi, konfor, teşvik ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması
Ziyaretçilere ziyaretlerini etkili bir şekilde planlamaları için önceden bilgi sağlanması, sürdürülebilir ulaşım kullanımının teşvik edilmesi
Sürdürülebilir yönetimi desteklemek ve geliştirmek için adımlar
Köylerin kendine özgü güçlü yönlerine dayanan, uzun vadeli stratejileri olan bir yönetim sisteminin kurgulanması
Korumada toplum katılımını dikkate alan ve güçlü kurumsal sosyal sorumluluk sergileyen bir yönetim anlayışının uygulanması
Restorasyona ve fiziki altyapının iyileştirilmesine yönelik bütçe kaynaklarının oluşturulması
Yerel halka istihdam sağlamak için eğitim ve becerilere yatırım yapan işletmeler kurulması
Potansiyel krizlere yanıt verecek mekanizmaların kurgulanması

Çeşitliliğe saygı gösterilmesi ve azınlık gruplarının veya hareket kabiliyeti kısıtlı kişilerin ihtiyaçlarının karşılanması
Sürdürülebilir ürünler geliştirmeye yönelik adımlar
Köylerde bölgeye özgü ve birbirinden farklılık gösteren yerel ürün ve pazarların tespit edilmesi, köylerin kendine has güçlü yönleri üzerine kurgulanan, ayırt ediciliği ve kimliği güçlendiren cazibe merkezleri olmasını sağlayacak ürünlerin tespit edilmesi
Ürünleri çeşitlendirme baskısının olduğu yerlerde yerin doğal niteliklerini tamamlayan ürünler üretilmesi
Yerel toplum tarafından belirlenen ve geliştirilen, toplum temelli turizme doğrudan gelir sağlayan ürünlerle sistemin desteklenmesi
Yerel halka fayda sağlayan malzemelerin tedarik edilmesi
Küçük karbon ayak izine sahip hizmet ve ürünlerin tercih edilmesi

Turizm, giderek artan bir şekilde, doğal ve kültürel mirasın korunması için olumlu bir güç olarak değerlendirilmektedir. Ulusal ve bölgesel ekonominin temel bileşeni olarak değerlendirilebilecek kültür turizmi, iyi yönetildiğinde gelişme için önemli bir etken olabilir. Turizm, kültür mirasının ekonomik yönlerini kullanıp kaynak yaratarak, halkı eğiterek, politikalar oluşturarak koruma yönünde kullanılabilir hale getirebilir. Ancak kültür, miras ve turizm arasında olumlu bir ilişki kurabilmek için yerelliğin kaybedilmemesi, yerleşimlerde üst ölçek planlama kararlarının çok boyutlu olarak kurgulanması önemlidir. ICOMOS tarafından hazırlanan Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü, turizm ve kültürel miras arasındaki dinamik etkileşimi vurgulamak amacıyla, aşırıya kaçan veya kötü yönetilen turizm ve turizme bağlı yapılaşmanın, kültürel mirasın özgün yapısını, bütünlüğünü ve önemli özelliklerini tehdit etme potansiyeline dikkat çekmektedir. Bu alanlardaki kültür turizminin sosyal ve ekonomik olarak sürdürülebilir olması önemli bir husustur. Ancak bu tüzükte vurgulanan, geleneksel dokudaki değişim sonucu, yerleşimin ekolojik düzeni, ev sahibi topluluğun kültür ve yaşam üsluplarının yanı sıra, ziyaretçinin yer ile ilgili deneyiminin de değerini yitirebilme tehlikesi,

ülkemizdeki birçok uygulamada görülmektedir. Bu nedenle köy kümesinde planlanacak olan turizm faaliyetleri ile ev sahibi topluluğa yarar sağlanmalı, onlara kültür miraslarının ve kültürel geleneklerinin korunması ve sürdürülebilmesi için olanaklar sunulmalı, bölgede yaşayan insanlar bu yolla heveslendirilmelidir. Bununla birlikte kültürel mirası koruma söz konusu olduğunda, öncelikli olarak gözetilmesi gereken hususun; tarihi yapıların ve geleneksel dokunun özgün özelliklerinin korunması olduğu unutulmamalı, ekonomik kaygılar nedeniyle bu alanlara zarar verilmemelidir. Yerel topluluk temsilcileri, koruma uzmanları, turizm operatörleri, mülk sahipleri, bakanlıklar, yerel yönetimler vb. karar vericiler, ulusal gelişme planları hazırlayanlar ve alan yöneticilerinin katılım ve işbirliğiyle sürdürülebilir bir turizm endüstrisi kurmak, bu mirasın gelecek kuşaklara daha sağlıklı şekilde aktarılmasını sağlayabilecektir (ICOMOS, 1999).

4. KIRSAL MİMARİ MİRAS ALANLARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA MODELİ

Kültürel miras kavramı tüm yönleriyle Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının içerisinde yer almaktadır. BM 2030 Gündemi'nin temelini oluşturan 5P ilkeleri (People/İnsan, Planet/Gezegen, Prosperity/Refah, Peace/Bariş ve Partnerships/ Ortaklıklar), doğal ve kültürel miras alanlarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılarak geleceğe aktarılması ile yakından ilişkilidir. 2030 Gündemi incelendiğinde kültür ve mirasa direkt olarak yapılan atıflar dışında dolaylı olarak da miras alanları ile bağlantı kurulan başlıklar olduğu görülmektedir (UN, 2015). Bu başlıkların tamamı, Ürgüp köy kümesinde uygulanması planlanan önerilerle uyumludur.

-Kültürel çeşitlilik ve kültürlerarası anlayış: Giriş bölümünde kültürel çeşitliliğe saygı gösterilmesi gerektiğine atıfta bulunmakta ve üye devletlere, dünyanın doğal ve kültürel çeşitliliğini

kabul ederken, tüm kültürlerin ve medeniyetlerin sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabileceği ve bunun önemli bir destekçisi olduğu bilinciyle kültürlerarası anlayışı, hoşgörüyü ve karşılıklı saygıyı teşvik etme sözü verilmektedir.

-*Eğitim*: Hedef 4 kapsamında kapsayıcı ve adil kaliteli eğitimin sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi ele alınmakta, eğitimin barış ve şiddetsizlik kültürünü, küresel vatandaşlığı ve kültürel çeşitliliğin, kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdir edilmesini teşvik etmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

-*Yaratıcı ekonomi ve turizm*: Hedef 8 ve Hedef 12 kapsamında sürekli, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme, tam ve üretken istihdam ve herkes için insana yakışır işi teşvik etme, sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıpları sağlamaya yönelik yerel kültür ve ürünler de dâhil olmak üzere sürdürülebilir turizmi teşvik edecek politikalar geliştirme ve uygulama, bu alanda uygun izleme araçları geliştirme ihtiyacına atıfta bulunulmaktadır.

-*Şehircilik*: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak amacını taşıyan Hedef 11'de, dünyanın kültürel ve doğal mirasını koruma çabalarını güçlendirme ihtiyacı vurgulanmaktadır.

-*Okuryazarlık*: Giriş bölümünde, kültürel anlayışın teşvik edilmesiyle yakından ilişkili olan evrensel okuryazarlık vizyonuna atıfta bulunulmaktadır.

-*Yaratıcılık*: Hedef 8.3, yaratıcılık ve yenilikçiliğin; üretken faaliyetler, insana yakışır iş yaratma ve girişimcilikle birlikte kalkınma odaklı politikalarla teşvik edilmesi gerektiğini öne sürmektedir.

-*Gıda güvenliği*: Açlığa son vermek, gıda güvenliğini ve beslenmeyi iyileştirmek ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmek amacını taşıyan Hedef 2 kapsamında genetik kaynakların ve ilgili geleneksel bilginin kullanımından doğan faydalara erişimin ve

bunların adil ve eşit paylaşımının sağlanması ihtiyacına değinilmektedir.

-*Doğal miras ve kültürel peyzajlar*: Hedef 6 kapsamında herkes için su ve sanitasyonun mevcudiyetinin ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, Hedef 14 kapsamında doğal mirasın ve deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve Hedef 15 kapsamında ormanların sürdürülebilir yönetimi, çölleşmeyle mücadele, arazi bozulmasının durdurulması ve tersine çevrilmesi, biyolojik çeşitlilik kaybının durdurulması, yine bu hedefler kapsamında doğal mirasın ve bu alanlarda balıkçılık, tarım zanaatı gibi somut olmayan mirasın korunması ile yakın ilişkiler kurulmaktadır.

-*Barış ve adalet*: Hedef 16 kapsamında sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumların teşvik edilmesi, herkesin adalete erişiminin sağlanması ve her düzeyde etkin, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumların oluşturulması, çalınan varlıkların geri alınması ve iadesinin güçlendirilmesi ihtiyacına atıfta bulunurken, halkın bilgiye erişiminin sağlanması ve temel hakların korunması, kütüphanelerin, arşivlerin ve diğer kültürel kurumların önemi vurgulanmaktadır.

Bu hedeflerle kültürel miras alanları arasındaki bağlantının daha kapsamlı açıklanması amacıyla 2021 yılında ICOMOS tarafından, Miras ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda Kalkınma Aktörleri için bir Politika Rehberi hazırlanmıştır. Bu kapsamda miras alanlarında; insanların refahını sağlamak için miras yoluyla aktarılan bilgi ve kaynakları kullanmak, gezegenin refahını sağlamak için 'kültür-doğa' yaklaşımı ve peyzaj temelli çözümler geliştirmek, insan topluluklarının refahını sağlamak için mirasın barındırdığı ortak kaynakları değerlendirmek, toplum içi ve toplumlar arası barışı sağlamak için sosyal kaynaşma ve diyalog sağlamakta mirasın birleştirici gücünden faydalanmak, ortaklıklar oluşturmak için mirasın yarattığı ortak paydayı ve mirasın insan yaşamının tüm

yönleriyle olan bağlarını harekete geçirmek, hedeflenen temel eylemler olarak belirlenmiştir (Labadi vd, 2021).

5. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Kültürel ve doğal mirasın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmayı destekleme potansiyelini açıklayan Politika Rehberi başlıkları ve örnek projeler (Labadi vd, 2021; UN, 2015) doğrultusunda Ürgüp köy kümesi örneği kapsamında ele alınan ancak ülkedeki diğer kırsal mimari miras alanlarında da model olarak kullanılabilir öneriler aşağıda belirtilmektedir:

1. Ekonomik problemleri ortadan kaldırmak için mirasın potansiyelinden yararlanmak: Özellikle iş imkanlarındaki sınırlılıklar nedeniyle köylerden uzaklaşan yerel halkın bölgeye geri dönüşünün sağlanması için kültür mirasının ekonomiye yönelik potansiyelleri konusunda halkı bilgilendirmek, altyapı ve restorasyon/ rehabilitasyon kaynaklarının elde edilebilmesi için yerel yönetimler ve bakanlıklar tarafından karşılanabilecek bütçeleri organize etmek, kısmen makineleşmiş geleneksel el sanatları faaliyetlerini küçük ölçekli üretime dönüştürmek, karmaşık mülkiyet ve kullanım problemlerini çözümlenmek, çevre kirliliğini engellemek, özellikle tarihi konut stokuna, sosyal gelişime, tarihi anıtlara ve mimari mirası da içeren kentsel çevreye odaklanan sürdürülebilir bir koruma programı uygulayarak sorunlarını ele almak, tarihi binalara, yıkılma tehdidi altındaki birimlere, altyapıya ve kentsel tesislere öncelikli acil müdahale programı yürütmek, insan hayatının güvenliği; kültürel mirasın ve geleneksel yapıların korunması; modern yaşamın gereklerine uyarlanması için projeler oluşturmak.

2. Sürdürülebilir gıda üretimi ve tüketimi için kırsal ve tarımsal peyzajdan yararlanmak: Kültürel peyzajı yönetmek için biyo-kültürel yaklaşımları teşvik etmek, yönetim müdahalelerinde esnekliği araştırmak, geleneksel tarım uygulamalarının uygunluğunu araştırmak, yerel tarım ürünlerini teşvik

etmek, organik tarım potansiyelleri için çalışmalara başlamak, iklim değişikliklerine karşı dayanıklılığı geliştirme amacıyla stratejiler oluşturmak.

3. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için mirasın potansiyelinden yararlanmak: Kadınların işgücüne katılımını ve ilerlemesini sağlamak, sektördeki liderliklerini geliştirmek için Mikro ve Küçük İşletmeler ve yerel miras kurumlarında kadınları üst düzey kapasite geliştirme programlarına ve iş başında eğitim fırsatlarına aktif olarak dâhil etmek, kadınların bu stratejik sektördeki rollerini dönüştürmek için gerekli olan değerli becerileri ve deneyimi kazanmalarını sağlamak, gelir ve istihdam fırsatları yaratmak için kadınların liderliğinde kooperatifler ve şirketler kurmak, özellikle düşük gelirli ve yoksul bölgelerdeki yerel topluluk üyeleri ve gençler için sürdürülebilir işler ve daha iyi istihdam fırsatları yaratmak, kadınların kültürel miras sektörüne her düzeyde katılımını artırmak.

4. Enerji tasarruflu kalkınma modelleri için miras potansiyelinden yararlanmak: Tarihi binaların ve alanların enerji verimliliğini artırmak için bütüncül bina yaklaşımını geliştirmek, bina sistemlerinin çevresel performansının iyileştirilmesinin yanı sıra, bina içinde kullanılmak üzere daha ucuz ve daha temiz enerji sağlamak için yenilenebilir enerji sistemlerini tarihi binalara zarar vermeden entegre etmek, tarihi binaların ortak sürdürülebilir geleceğimizde bir sorun değil, çözümün bir parçası olduğunu göstermek.

5. Kapsayıcı ve sürdürülebilir yerel ve bölgesel ekonomik kalkınma için mirastan dijital bir kaynak olarak yararlanmak: Sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturmak ve miras değerleri hakkında farkındalık yaratmak için dijital yorumlama teknolojilerini kullanmak, artırılmış gerçeklik, görsel-işitsel ve metinsel bilgi ve etkileşim içeren mobil uygulamalar geliştirmek, yapılı mirasın doğru yorumlarını oluşturmak, gelenekler ve ritüeller, mutfak alışkanlıkları, toplulukların ikonografik

anlatımları, düşünce süreçleri, ekoloji, flora ve fauna nüansları ve bunların yaşayan miras üzerindeki etkilerini ziyaretçilere dijital teknolojilerle sunmak, ziyaretçileri doğrudan ev sahibi topluluklarla buluşturarak geleneksel el sanatlarının ve mut-faklarının tanıtılmasına yardımcı olmak ve böylece yerel topluluklar için mikro düzeyde bir ekonomik model başlatmak, miras yürüyüşü rotaları oluşturmak, bölgenin somut ve somut olmayan mirasını tanıtmak için teknoloji tabanlı bir kul-lanım planlamak.

Kırsal mimari mirasın korunması çalışmalarında, her ülke uluslararası sözleşme ve düzenlemelerle uyumlu olarak bu alan-ların sahip olduğu değerleri tanımlayarak, yerleşmenin karakterine uygun koruma yöntemini belirlemekte ve bu yerel özel-liklere bağlı olarak kendi koruma projelerini ve kararlarını geliştirerek uygulamaktadır (COE,1989). Bunlar, alana yöne-lik üst ölçek koruma kararları (koruma amaçlı imar planları, kentsel tasarım projeleri), envanter çalışmaları, işlevlendirme kararları, yapı veya yapı grubu bazında rölöve, restitüsyon, res-torasyon veya sokak sağlıklaştırma projeleri, gerekli altyapı iyi-leştirilmesi, bakım ve onarımların yapılmasıdır. Ancak bu kararlara rağmen uygulama alanında çoğunlukla ciddi problemlerle karşılaşılmaktadır. Bu problemlerin her aşamada farklı sebepleri olmakla birlikte, en önemli etkenlerden birisi, çalışmalar başlamadan önce üst ölçek kararların yeterli detayda alınma-sıdır. Bu nedenle çalışma kapsamında ele alınan köy kümesi için geliştirilen önerilerin, ileride uygulanacak olan sürdürü-lebilir koruma çalışmalarına altlık oluşturacağı, kültür turizmi potansiyeli bulunan diğer alanlar için de bir model olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aynalı, A. K., (2023). *Turizm sektörünün dirençliliğinin artırılmasına yönelik olarak kültür varlıklarının değerlendirilmesi*: Yüksek Lisans

Tezi, Erzurum örneği, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Erzurum.

Binan, D. U. (1994). Güzelyurt örneğinde Kapadokya bölgesi yığma taş konut mimarisinin korunması üzerine bir yöntem araştırması, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Rölöve Restorasyon Programı, İstanbul.

COE/ Council of Europe, (1970). 1st Conference of the Council of Europe of Ministers Responsible for Spatial Planning (CEMAT), (URL: <https://www.coe.int/en/web/conference-ministers-spatial-planning/1st-cemat>)

COE/ Council of Europe, (1989), Recommendation No. R (89) 6 on Protection and Enhancement of The Rural Architectural Heritage (URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804cc8c2)

COE/ Council of Europe, (1995). Recommendation No R (95) 9 on the integrated conservation of cultural landscape areas as part of landscape policies (URL: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(95\)9&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(95)9&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75))

COE/ Council of Europe, (2003). European Rural Heritage Observation Guide-CEMAT, Ljubljana (URL: <https://rm.coe.int/16806f7cc2>)

Durukan, İ. (2004). *Türkiye'de Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu sonrası kültür mirası korumasının gelişimi ve uygulama sorunları*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 60, 62, 191.

EAHTR (European Association of Historic Towns and Regions) and COE/ Council of Europe, (2009). Sustainable Cultural Tourism in Historic Towns and Cities.

Eres, Z. (2016). *Mimari ve arkeolojik koruma kültürü üzerine yazılar*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul:

Eres, Z. ve Eyüpgiller, P. (2013). *Mimari ve kentsel koruma*, Prof. Dr. Nur Akın'a armağan, 457-469, Yem Yayinevi, İstanbul.

- Fagence, M., (2003). *Tourism in destination communities. department of geographical sciences and planning, University of Queensland, Brisbane, Australia.*
- Garda, B., Temizel M., (2016). Sürdürülebilir Turizm Çeşitleri, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12: 83-103.
- Goldstein, K. S., (1983). *Sahada Folklor Derleme Metotları*, Çev: A.E. Uysal, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Gülcan, B., (2010). Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2/1: 11-120.
- ICOMOS, (1966). International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites, Decision and Resolutions, Venice, 31. V.1964, ICOMOS, I, Paris.
- ICOMOS, (1999). International Cultural Tourism Charter: Managing Tourism at Places of Heritage Significance, 12th General Assembly in Mexico. (URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_en0301114001536913522.pdf)
- ICOMOS, (2005). Xi’an Declaration on The Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas, China. (URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_en0931541001587380534.pdf)
- Kayın, E., (2012). Bir ‘Kültürel Manzara-Kültürel Peyzaj’Ögesi Olarak Kırsal Yerleşimlerin Korunmasına Yönelik Kavramsal ve Yasal İrdelemeler, *Mimarlık Dergisi*, 367: 46-49.
- Keleş, R., (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.
- Koç, C., Koç, A., (2019). Kırsal Mirasın Korunması: Beypazarı (Ankara) Hırkatpe Örneği, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 50 (3): 263-273
- Labadi, S., Giliberto, F., Rosetti, I., Shetabi, L., Yildirim, E. (2021). Heritage and the Sustainable Development Goals: Policy Guidance for Heritage and Development Actors. Paris: ICOMOS. (URL: https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Secretariat/2021/SDG/ICOMOS_SDGs_Policy_Guidance_2021.pdf)

- Levi, E. A., Taşçı, B., (2017). Ege'de kırsal mimari araştırmaları: Bayındır Köyleri, *Megaron*, 12(3): 365-384
- Özcan, K., (2017). Kırsal miras koruma stratejisi, Sandıma Köyü, Bodrum, *Millî Folklor*, 29 (113): 40-53
- Schweitzer, C. (1999). The hot ticket to cool meetings, *Association Management*, 51(8): 121-130.
- Smith, B., Ripp, M., (2020). *Guidelines for Sustainable Cultural Tourism in Historic Towns and Cities*, European Association of Historic Towns and Regions.
- Swarbrooke, J., (1999). "Urban Areas" in *Sustainable tourism management*, 172-182, CABI Publishing, USA.
- Urry, J., (1999). *Mekanları Tüketmek*, Çev: Rahmi Ögdül, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- UN/ United Nations, (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, General Assembly, Seventieth session (URL: <https://undocs.org/en/A/RES/70/1>)
- Yıldız, R., (2024). Ürgüp/Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi: 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınması İçin Proje Önerileri, Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Turizm Veri İşleme, Yenilik ve Proje Esaslı Uygulama ve Araştırma Merkezi (Kapadokya Yenilik Merkezi) Bilimsel Araştırma Projesi Sonuç Raporu, Ürgüp-Neveşehir.

ÜRGÜP/BAŞDERE MERKEZLİ 10 KÖYÜN GENEL COĞRAFI GÖRÜNÜMÜ

*Kazım DEMİRCAN**

GİRİŞ

Birçok bölge ve ülke için büyük bir gelir kaynağı olan turizmin dünya ekonomisi için önemi her geçen gün artmaktadır. Fransızca kökenli bir kelime olan turizm dinlenme eğlenme görme, tanıma, sportif faaliyetlerde bulunma bilgi ve görgü artırma ya da zevk için yapılan seyahat etkinliklerine denir (Doğanay ve Zaman, 2013)

Turizm özellikle son yıllarda birçok ülke ve bölge için vazgeçilmez bir gelir kaynağı, gelişme alanı olmuştur. Turizm faaliyetleri sadece kentsel bölgelerde değil, kırsal alanlarda da istihdamı, ekonomik kalkınmayı, sosyal ve kültürel etkileşimi sağlayacak güce sahiptir. Özellikle yakın çevremizde Ürgüp-Göreme-Avanos çevresi bu özellikleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu üç yerleşim yeri dışında da turizm etkinliklerini kırsala yaymak; kültürel, tarihi ve doğal çevreye yönelik farkındalığın artırılmasıyla turizmin yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır.

Bu çalışmada ele aldığımız 10 yerleşim (Karain, Karlık, Yeşilöz, Akçaören, Başdere, Demirtaş, İltaş, Akköy, Boyalı ve Karaören) yerinin turizmle ilişkilendirilerek potansiyelini ortaya

* Ürgüp FL Coğrafya Öğretmeni

çıkarmak, bu konuya dikkatleri yoğunlaştırmak esas amaç olacaktır.

Ürgüp Kapadokya turizm bölgesinin içeriğinde kalan 10 köyün yerleşiminin araştırılarak Ürgüp'te yer alan turizm faaliyet ve destinasyonların içine alınma olasılığını artırmak için neler yapılabileceği, ekonomik olarak bölgenin daha fazla pay alması ve turizme katkıları ortaya koymaya çalışılmıştır.

Bu amaçla bölgenin doğal ve beşerî özellikleri araştırılarak turizmin geliştirilmesi ve ekonomik olarak katkı sağlamak, bu kırsal alandaki göçü azaltmak doğrultusunda yapılabilecekler ortaya konmuştur.

1. Köylerin Coğrafi Konumu

Araştırma alanı Ürgüp'e bağlı 10 kırsal yerleşmeden oluşmaktadır. Bu yerleşmelerin en yakını Ürgüp'e 5 km, en uzağı 22 km'dir. Bu yerleşim yerleri Ürgüp'te birleşen iki vadinin yamaçlarında kurulmuş 10 köyden oluşmaktadır. Ürgüp'ün güney doğusunda yer alan bu köylerin başlıca ekonomik faaliyetlerinin bitkisel üretim ve hayvancılıkta olduğu görülmektedir. Tarım sektöründe yaşanan sorunlar kırsal bölgelerin itici ve kentlerin çekici özelliklerinden dolayı her geçen yıl daha fazla **göç vermekte ve ele alınan on köyün nüfusu azalmaktadır.**

Harita 1. Türkiye Haritası ve Nevşehir

Kaynak: Google Maps, 2024)

Harita 2. Nevşehir ve İlçeleri

Kaynak: (Google Maps, 2024)

Harita 3. Ürgüp ve Araştırma Konusu 10 Köy

Kaynak: (Google Maps, 2024)

2. Jeolojik Özellikleri

Kapadokya bölgesi ve araştırma sahasımızda yer alan bölgeler 14 milyon yıl önce başlayan volkanik faaliyetlerle çıkan kül, tüf ve ignimbirit patlamaları sonucunda yer yer 100 m kalınlığa ulaşan tüf katmanlarından oluşmuş, bu volkanik patlamalar yaklaşık 2,4 milyon yıl önce sona ermesi sonucunda buradaki tabakalar su ve rüzgâr erozyonu etkisiyle aşınma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Sahanın genel özelliklerini ortaya koyacak olursak 150km kare (?) alan kaplamaktadır. Sahanın yükseltisi 1050-1949 m arasında bulunmakta iken en fazla alan kaplayan platolar 1500 m seviyesinde yer alır.

1500 mt yükseltide yer alan Topuz-Başdere, Yeşilöz-Akçaören platoları alanın en düz yerleridir. Bu platoların geçici akarsu, dere ve sel suları ile parçalanması sonucunda Dereköy, Kurt Deresi Vadisi ve Karşılar Vadileri oluşmuştur. Bu vadiler tüflerden oluştuğu için sel suları ve akarsular tarafından

kolaylıkla ve hızlı bir şekilde aşınması sonucunda derin vadiler ortaya çıkmıştır.

Bu vadilerde çay ve dereler yer almakta olup yaz aylarında kuruyan çok az su taşıyan akarsulardır. Derin vadilerde yer alan derelerin kenarları kavak, söğüt, ceviz gibi ağaç ve çalılarla kaplanmıştır.

Kavak ignimbiritinin oluşturduğu 1500 m yükseltideki platoların parçalanmasıyla ortaya çıkan vadilerin yamaçları yumuşak tüflerden oluşurken platoların yamaçları sert ignimbiritlerden dolayı aşınmaya dayanıklı ve dik yamaçlar oluşturmuştur.

Sahanın bazı bölgelerinde peri bacası şekilleri oluşmasına rağmen genelde bu şekiller fazla yer almamaktadır. Yeşilöz, Boyalı, Karain köylerinin çevresinde peri bacalarına rastlanmaktadır.

3. İklimi

İç Anadolu bölgesinde yer alan Ürgüp ılıman karasal iklime sahip bir bölgedir. Yazlar sıcak ve kurak, kışları soğuk ve karlı geçen sahada en yağışlı mevsim ilkbahar (Mayıs) toplam yağış 350-400 mm (?) arasında yer alır. En soğuk ay Ocak ortalama bir santigrat derece, en sıcak ay Temmuz 23 santigrat dercedir.

İnceleme alanımızda yükselti farkı fazla olduğu için sıcaklık ve yağış da farklılık görülmesi kaçınılmazdır.

1100 metrede yer alan Karacaören'le 1500 mt yükseltideki Başdere köyünde, 1949 metrede yer alan Hodul dağında sıcaklıklar ve yağış değişmektedir. Sıcaklık azalırken yağış miktarı artmaktadır. Bugüne kadar ölçülen en yüksek sıcaklık Temmuz'da 39,5 derece iken, en düşük sıcaklık -23 derecedir (meteoroloji verileri).

Tablo 1. Nevşehir de görülen yağış ve sıcaklık ortalamaları

NEVŞEHİR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
	Ölçüm Periyodu (1959-2022)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	-0.2	0.9	4.9	10.1	14.5	18.3	21.3	21.2	17.3	12.1	6.6	2.0	10.8
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	3.8	5.5	10.2	15.9	20.6	24.9	28.5	28.5	24.5	18.3	11.7	6.1	16.5
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-3.7	-2.6	0.5	5.1	8.8	11.6	13.6	13.5	10.4	6.7	2.3	-1.4	5.4
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3.1	4.1	5.3	6.7	8.4	10.5	11.9	11.3	9.4	6.5	4.6	3.1	7.1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	12.47	12.16	13.13	12.44	12.84	8.19	2.34	1.69	3.45	7.09	8.64	12.31	106.8
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	46.2	40.9	47.4	49.5	56.9	36.6	9.7	8.0	13.7	28.4	34.3	49.0	420.6
	Ölçüm Periyodu (1959 - 2022)												
En Yüksek Sıcaklık (°C)	19.8	19.6	28.0	31.6	32.6	35.0	39.5	38.2	37.4	32.0	27.6	23.0	39.5
En Düşük Sıcaklık (°C)	-21.2	-23.6	-18.0	-12.5	-2.3	1.3	3.8	3.1	-1.2	-7.6	-14.0	-19.5	-23.6

Kaynak: MGM

4. Bitki Örtüsü

Köy kümesi vadi ve platolardan oluşmasından dolayı vadi yamaçları, vadi tabanları ve platolar bölgede geniş yer kaplamaktadır. Bölgenin bitki örtüsü ılıman ve karasal iklimden dolayı yağışların az olması ilkbahar yağışları sonucu yeşeren yaz sıcakları ve kuraklıkla sararıp kuruyan ot topluluğu olan bozkırlardır. Peygamber çiçeği, geven, adaçayı, sütleğen, kekik, gencik ve çeşitli dikenli bitkiler en çok yetişen ot topluluklarıdır.

Bozkır topluluğunun yanında özellikle vadi yamaçlarında ve Topuz dağı çevresinde geniş yer kaplayan meşe toplulukları bölgenin bitki örtüsü açısından en önemli zenginliğini oluşturur.

Bunlarla birlikte Hodul dağı'nın kuzey doğusunda çamlık yer alır. Buradaki çamlar oldukça yaşlı, kalın gövdeli ancak boyları çok uzun değildir.

Hodul Dağı'nın (1949 m) ve yakın çevresinin florası Ekim-2008 ve Ağustos-2010 yılları arasında vejetasyon periyodunda belirli aralıklarla yapılan arazi çalışmalarında toplanan 1218 bitki örneğinin değerlendirilmesi sonucu; 63 familyaya ait 244 cins, 415 tür ve tür altı takson tespit edilmiştir (Bozok ve Aksoy, 2013); bu taksonlardan 74 tanesi endemik olup endemizm oranı %17,83'tür.

Bölgedeki vadi tabanlarında küçük derelerin bulunması bu derelerin bir kısmının yazları kurumasından dolayı geçici akarsu, bir kısmının ise sürekli su taşımamasından dolayı bu vadilerde kavak, söğüt gibi ağaçlarla sucul çalılar ve ot toplulukları yaygındır. Bu vadi tabanları bölgedeki tek su kaynakları olduğu için bitki örtüsünün en canlı ve yoğun olduğu alanlar olması buralarda böcek, sürüngen ve hayvan canlılığını ortaya çıkarmıştır. Bu vadilerde böcek, kurbağa, kertenkele, yılan ve son yıllarda yaban domuzu varlığı artmıştır. Bölgede az sayıda kurt varlığına karşılık tilkiler de fazladır.

Vadi tabanları su varlığı ve canlı çeşitliliğinin fazla olduğu yerlerdir. Vadi insanlar tarafından fazla kullanılmadığı için

canlılık artmış doğal yaşamda flora ve fauna sayısında artışlar görülmektedir.

5. Beşerî ve Ekonomik Özellikleri

İnceleme alanımızda yer alan köy kümesinin beşerî özelliklerine bakacak olursak nüfusu her geçen dönem azalmaktadır.

Tablo 2. Köy Kümesinin 1965-2023 Nüfus İstatistikleri

	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2010	2015	2023
Akçaören	562	544	650	604	633	609	413		280	252
Akköy	885	972	698	584	492	423	245	157	155	139
(B) Başdere			2.700	2.421	2.660	2.292	1.947	1.852	1.255	889
Boyalı	600	530	509	467	350	277	181	99	78	128
Demirtaş	256	275	239	215	187	154	114	96	90	75
İltaş	342	348	377	322	264	255	177	102	80	56
Karacaören	811	818	707	735	588	494	294	203	197	144
Karain	775	698	621	578	494	416	266	187	140	140
Karlık	631	645	525	485	438	393	314	278	233	190
Yeşilöz-Beydeğirmeni	768	681	741	652	580	524	453	332	312	265
	5.630	5.511	7.767	7.063	6.686	5.837	4.404	3.306	2.820	2.278

Kaynak: TÜİK

1980 yılında bölgede 7000 kişi yaşamakta iken, 2000 yılında 4400 kişiye düşmüş, 2023 yılında ise 2278 kişi yaşamaktadır.

Bölgenin sürekli nüfus kaybetmesinin ana sebebi göç veriyor olmasıdır. Göç verilmesine yol açan nedenler ise ekonomik olarak yöre insanların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde gelir elde edememesinde yatmaktadır.

Yörede temel ekonomik faaliyetini bitkisel üretim ve hayvancılık oluşturmaktadır. Tarımda makineleşmenin yaygınlaşması insana duyulan ihtiyacı azaltmış, toprakları az olan insanlar şehirlere göç etmiştir. Bunun yanında toprakların miras yoluyla küçülmesi de bu göçü artırmıştır.

Bitkisel üretimdeki en büyük sorun ise sulama olanaklarının kısıtlı olması dolayısıyla kıraç (ekstansif) tarım yaygın durumda; ekstansif tarımda doğaya bağlılık fazla olduğu için verim düşük ve yağışa bağlıdır. İllbahar da görülen Nisan ve Mayıs'taki kırkikinci yağmurları yeterli olursa tarımda verim artmakta yağmur az ise üretim düşmektedir.

Bu sebeplerden ötürü insanlar geçinemedikleri için şehirlere göç etmektedirler. Son yıllarda yörede iki önemli gelişme ekonomik faaliyetleri olumlu etkilemesi beklenmektedir. Birincisi sulu tarıma geçilmeye başlanması; özellikle patates tarımı çiftçinin gelirinin artmasına yol açmaktadır. Patates tarımının da büyük sorunları vardır. Giderlerin çok yüksek olması, Derinkuyu örneğinde olduğu gibi, sürdürülebilirlik sorunu yaratmaktadır.

İkinci gelişme ise yavaş da olsa turizm faaliyetlerinin yörenin ekonomik etkinlikleri içerisinde yer almaya başlamasıdır.

6. Yörede Turizm

Turizm dinlenme, eğlenme, görme, tanıma, sportif faaliyetlerde bulunma, bilgi-görgü artırma ve zevk için yapılan etkinliklere denildiğini yukarıda belirtmiştik.

2. dünya savaşından sonra ekonomik gelişmeler ve seyahat imkânlarının artmasıyla birlikte büyük bir ivme kazanmış ve her geçen yıl daha fazla insan turizm faaliyetlerine katılmaya başlamıştır Dünyada uluslararası turizm hareketlerine bakıldığında turist sayısının 1950 yılında 25 milyondan 2022 yılında 963 milyona ulaştığı ve her yıl ortalama %5-7 oranında bir büyüme kaydettiği görülmektedir (UNWTO, 2023). Turizme katılan kişi sayısında gözlenen istikrarlı artışın yanı sıra turizmin mekânsal kalıpları da değişmiş, turizm pazarına birçok yeni destinasyon ve bölge dahil olmuştur (Baykal vd., 2023)

Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren turizmin teşvik edilmesiyle birlikte gelen turist ve elde edilen turizm gelirleri hızla

artmıştır. 2023 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 52 milyonu geçmiştir. Turistlerin büyük bir kısmı deniz kıyılarına gelirken bir kısmı da tarihi, kültürel ve doğal güzellilerin bulunduğu iç kesimleri ziyaret etmektedir.

Kapadokya tarihi ve doğal güzelliklerin İç Anadolu'daki merkezi durumundadır. 1980 yılından sonra turizm teşvik ile birlikte Kapadokya'da turizm etkinlikleri ve gelen turist sayısı hızla artmıştır. 1990 yılında bölgeye 1.250.000 turist gelirken, 2000 yılında 1.750.000, 2023 yılında ise toplam 4.800.000 turist bölgeyi ziyaret etmiş.

Tablo 3. 2015-2019 Yılları Arasında Kapadokya'ya Gelen Turist Sayıları

	Yerli Turist		Yabancı Turist		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
2015	787835	54,5	656888	45,5	1444723
2016	687992	72	267074	28	955066
2017	969886	69,6	422847	30,6	1392733
2018	903847	50,9	872336	49,1	1776183
2019	836745	40,8	1214805	59,2	2051550

Kaynak: (Erol, 2020)

Bölgede en çok ziyaret edilen yerler Ürgüp-Göreme-Avanos üçgeninde yer alan tarihi ve doğal güzelliklerdir. Bu bölgenin turizm yönünden merkez haline gelmesi sonucunda Nevşehir'deki en gelişmiş ve en bilinen yerleşim yerleri haline gelmiştir.

Peri bacaları, tarihi kiliselerin fazla oluşu, doğal güzellikleri ve vadileriyle bu yöre turizm merkezi durumuna gelmiştir.

Ürgüp-Göreme-Avanos üçgeninde turizm konusunda birçok sorunlar da yaşanmaktadır. Halkın eğitimi, turizmin 12 aya yayılmaması, çarpık yapılaşma, doğal güzelliklerin tahribi, alt yapı eksiklikleri gibi pek çok sorunla da baş etmek durumundadır. Bölgede turizmin tüm sorunları çözülmemiştir.

Bizim araştırma alanımızda yer alan köy kümesi ise bu turizm merkezinin hemen yanı başında yer almasına rağmen turizm etkinliklerinin dışında kalmış bir alan görüntüsü vermektedir. Saha her ne kadar turizm destinasyonlarının dışında kalmışsa da sahip olduğu doğal ve kültürel çekiciliklerin ön plana geçirilmesi gerekmektedir. İnsanların dikkatini çekmeyen ama turistlere çekici gelecek faaliyet ve değerlerin tanıtılması ve insanlara sunulması yörenin turizm potansiyelini ortaya çıkaracaktır.

Yörede bulunan Theodore kilisesi önemli bir tarihi eserdir. Bu kilisenin ön plana çıkarılması çeşitli destinasyonlarla desteklenmesi gelen turist sayısını artıracaktır.

Resim 1. Yeşilöz Köyü Theodore Kilisesi

Kaynak: (Demirel, 2016)

İnceleme alanımızdaki vadiler yürüyüş ve trekking alanı olarak tanıtılması turizmi canlandıracak ve çeşitlilik katacaktır. Yörede bulunan başlıca vadiler ve özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Resim 2. Dereköy Vadisi

Kaynak: (Demirel, 2016)

Dereköy Vadisi, Ürgüp'ün Başdere, Demirtaş, Akköy, İltaş ve Boyalı köyleri arasındaki vadidir. Dereköy Vadisi'nin halk arasındaki ismi Çalı Deresi Vadisi'dir. Parkura 2 farklı yönden giriş yapabilirsiniz. 1. Parkur giriş rotası: Başdere Köyü'nden Boyalı'ya doğru yürüebilirsiniz. 2. Parkur giriş rotası: Boyalı'dan Başdere Köyü'ne doğru yürüebilirsiniz. Ancak, 1. güzergahta bayır aşağı gidildiği için, bu güzergâh daha çok tercih edilir ve fazla yorucu olmaz. Bu vadi bakir bir vadedir. Bu vadi 167 vadi içinden Nevşehir'in en mükemmel 3. vadisidir. İçerisinde çok sayıda ağaç ve çalı bulunmaktadır. Dereköy Vadisi yatık yamaçlı ve tabanlı bir vadedir. Dereköy Vadisi'nde; 4 tane tarihi cami, 19 tane çeşme, 4 tane tarihi değirmen, 17 tane yapay köprü, 17 tane elevcik, 10 tane havuz, 1 tane kuyu, 4 tane mağara, 17 tane nekropol, 5 tane sarnıç, 1 tane türbe, bağların ve bahçelerin içinde çok sayıda

sulama kanalı, özellikle Boyalı'da ilginç görünümlü peribacaları, çok sayıda güvercinlik, kayadan oyma ev ve harika görünümü olan vadiye toplam 7 tane de tarihi kilise bulunmaktadır. Dereköy Vadisi'nin içinden Dereköy Deresi akmaktadır. Vadi'nin Başdere ve Boyalı'daki bazı yerlerine çevre doğa düşmanı insanlar tarafından çöp atılmaktadır. Toplam yürüyüş mesafesi 15630 metre olup, fotoğraf çekerek, çay molası vererek, piknik yaparak, doğal ve tarihi güzellikleri doyasıya izleyerek bu vadiyi 10 saatte gezmeniz mümkündür.

Resim 3. Karain Vadisi

Kaynak: (Demirel, 2016)

Karain Vadisi'nin halk arasındaki isimleri; Deliklerinönü Vadisi, Ensenirşe Vadisi ve Aktepe Vadisi'dir. Karain Vadisi, Ürgüp'e bağlı Karain Köyü'nün batısında bulunmaktadır. 1323 rakımlı Aktepe'nin doğu ve kuzey yamaçları ile 1306 rakımlı Dedeevi Tepesi'nin doğu yamacında bulunmaktadır. Karain

Vadisi'nin içinde 3 tane arılık, 2 tane çeşme, 1 tane değirmen, 2 tane elevcik, 2 tane havuz, 3 tane su kanalı, 2 tane tünel, 2 tane tarihi kilise, 2 tane yapay köprü, çok sayıda güvercinlik, kayadan oyma evler ve ilginç görünümlü peribacaları bulunmaktadır. Karain Vadisi yatık yamaçlı bir vadidir. Toplam yürüyüş mesafesi 4440 metre olup, fotoğraf çekerek, çay molası vererek, piknik yaparak, doğal ve tarihi güzellikleri doyasıya izleyerek bu vadiyi 4 saatte gezmeniz mümkündür. Karain Vadisi'nin içine doğa çevre düşmanı insanlar tarafından çöp atılmıştır.

Resim 4. Karşılar Vadisi

Kaynak: (Demirel, 2016)

Karşılar Vadisi, Ürgüp'ün İltaş Köyü'ndeki Kepir Sırtı, Ören Yazısı Dağı ve Kirişlibaşı Düzü'nün arasındaki vadidir. Y planlı bir vadi olup, bu vadinin halk arasındaki ismi Hertik

Deresi Vadisi'dir. Bu vadi bakir bir vadidir. İçerisinde çok sayıda ağaç ve çalı bulunmaktadır. Ağaçlar ve sık çalılıklar vadi yürüyüşünü oldukça zorlaştırmaktadır. Karşılar Vadisi yatık yamaçlı ve tabanlı bir vadidir. Karşılar Vadisi'nde; 1 tane arılık, 5 tane çeşme, 4 tane doğal ve yapay köprü, 5 tane elevcik, 2 tane gölet, 1 tane havuz, 3 tane nekropol, 1 tane küçük şelale, bağların ve bahçelerin içinde çok sayıda sulama kanalı, ilginç görünümlü peribacaları, çok sayıda güvercinlik, kayadan oyma ev ve ilginç biçimli kayalıkları ile etkileyici bir görünümü olan vadiye toplam 3 tane de tarihi kilise bulunmaktadır. Karşılar Vadisi'nin içinden Hertik Deresi, Derin Dere ve Güneybağ Deresi akmaktadır. Güneybağ Deresi Dereköy Vadisi'nde Dereköy Deresi'yle birleşmektedir. Toplam yürüyüş mesafesi 4240 metre olup, fotoğraf çekerek, çay molası vererek, piknik yaparak, doğal ve tarihi güzellikleri doyasıya izleyerek bu vadiyi 4 saatte gezmeniz mümkündür. Karşılar Vadisi'nin İltaş Köyü'nün güneyindeki bazı yerleri çöplük olarak kullanılmaktadır.

Kurt Deresi Vadisi Akıllıdağ'ın üzerindedir. Kurt Deresi Vadisi'ne 2 farklı noktadan girilebilir. 1. Giriş yeri: Karlık Köyü'nün 1.9 km kuzeyindeki 1556 rakımlı Akıllıdağ'ın üzerinden girilir. 2. Giriş yeri: Ürgüp'ün Karacaören Köyü'nden girilir. Ancak, Akıllıdağ'dan Ürgüp'ün Karacaören Köyü'ne doğru bayır aşağı gidildiği için, bu güzergâh daha çok tercih edilir ve fazla yorucu olmaz.

Resim 5. Kurt Deresi Vadisi

Kaynak: (Demirel, 2016)

Resim 6. Kurt Deresi Vadisi

Kaynak: (Demirel, 2016)

Kurt Deresi Vadisi kanyon tipi bir vadi olup, güvenlik açısından vadinin bazı yerlerinden yardımlaşmadan ve halatsız geçmek mümkün değildir. Bu vadi 160 vadi içinden Nevşehir'in en mükemmel ve en bakir vadisidir. Ancak, bu vadi turizme açılmadığı için, içerisinde yürümek oldukça zordur. Dik bayırları, geçit vermeyen ağaçları ve bol dikenli çalılar bulunur. Akıllı Dere Vadisi'nden dere olarak akmaya başlayan Akıllı Dere, Kurtderesi Vadisi'ne 20 metre yükseklikten Akıllı Dere Şelalesi olarak akar ve vadi boyunca da vadiye Küt Deresi olarak eşlik eder. Bu dere vadideki ağaçlarla bütünleşmiş ve adeta vadinin gerdanlığı gibidir. Kurt Deresi Vadisi'nde 1 tane arılık, 10 tane çeşme, 1 tane değirmen, 21 tane elevcik, 2 tane havuz, 2 tane mağara, 3 tane sarnıç, 1 tane su kanalı, 1 tane şelale, 3 tane yapay köprü, güvercinlik, çok sayıda nekropol, kayadan oyma ev, 1 yeraltı şehri ve ilginç biçimli peribacaları ile etkileyici bir görünümü olan vadide 1 tane de tarihi kilise bulunmaktadır. Kurt Deresi Vadisi'nin bazı yerlerine çöp atılmaktadır. Toplam yürüyüş mesafesi 5930 metre olan bu harika vadiyi 9 saatte gezmeniz mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma alanındaki eski yerleşim alanları, kaya oyma yerleşmeler restore edilerek konaklama tesisine dönüşmesi ve tanıtılması turizme katkı yapacaktır.

Özellikle Hodul dağı, güzeller tepesi ve Akköy köyünün üzerindeki Topuz dağı yamaç paraşütü etkinlikleri için çok farklı bir destinasyon olabilir.

Dağlardaki ve vadi yamaçlarındaki meşelik ve Ardıçlık alanlar doğa yürüyüşleri ve doğada zaman geçirmek isteyenler için alternatif bir rota olabilecek kapasiteye sahiptir.

Yöredeki hemen her köyde bulunan geçmiş uygarlık ve dönemlerde insanların kullandıkları kayadan oyma mağaralar kullanıma açılabilir.

Gözlemlerimizle ilgili diğer önerilerimizi aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Theodore kilisesinin bir an önce restore edilerek yıpranmış, kötü tamiratlarının izi silinerek turistlerin daha fazla ziyaret ettiği bir alan ve çeşitli etkinliklerle turistleri oraya çekecek ve orada konaklamalarını sağlayacak alternatif destinasyonlar geliştirilmeli.
2. Araştırma alanımızda birçok vadi yer almaktadır. Bu vadilerde doğa yürüyüşü ve trekking için oldukça uygundur. Bu vadiler içinde Gürlevik vadisi, İtburnu vadisi ve Başdere vadisi bu faaliyetler için oldukça ilgi çekici olanlardır.

Özellikle Başdere vadisi ıslah edilirse turizme olumlu katkı yapacaktır. Diğer iki vadi ise vadi yürüyüşleri için oldukça uygun, yamaçların da ilgi çekici ve mağara ve şekillerle turistlere ilgi çekici alanlardır.

3. Hodul dağı, Topuz dağı ve vadiler arasındaki yüksek düzlüklerde yamaç paraşütü gibi adranalin ve farklı heyecan arayan insanlar için ilgi çekici olabilir.
4. Dağlarda ve vadi yamaçlarında doğada zaman geçirmek farklı bir deneyim yaşamak arzusunda olanlar için meselik alanlar, Hodul dağının K. D. Çamlık ve yamaçlardaki ardıcılık alanlar fark yaratabilir.
5. Açık hava müzeleri ve yaşayan müzeler düşünülebilir.

Bu etkinlikler yapılırken;

- a. Sürdürülebilirlik esasına göre yapılmalı kullanma ve koruma kriterlerine dikkat edilmeli.
- b. Kaçak yapılaşma ve doğanın tahribi dikkate alınmalı.
- c. Ekoturizm çerçevesinde çevreyi koruyan, el değmemiş alanlara karşı duyarlı olunmalı.
- d. Yörede bozulmamış alanların turizme açılması nasıl tahribatlara yol açacağı etraflıca araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Baykal, F–Emekli, G & Oğan, O EGE COĞRAFYA DERGİSİ (ECD) 32, (Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 47-68, (2023).
- Bozok, F ve Aksoy, A (2013) Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 29(1):10-28.
- Demirel, İ (2016), Nevşehir vadileri.
- Doğanay, H. & Zaman, S. (2013). Türkiye Turizm Coğrafyası. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erol, G Dr. (2020) Kapadokya Bölgesine Gelen Yerli ve Yabancı Turistler Üzerine Dönemsel Bir İnceleme Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi 55(3) 2020 1412-1431.
- Gök, H. N. & Özkoç, A. G. (2020). Kapadokya Bölgesi'nde Yerel Paydaşların Ekoturizme Yönelik Görüşleri. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi 2(4), 1215-1235.
- Gürel, A (2018) ÖHÜ Müh. Bilim. Derg. / OHU J. Eng. Sci 2018, 7(3):1038-1043.
- Öztürk, M.Z. Özkan, D ve Şimşek, M / Coğrafya Dergisi – Journal of Geography, 2019, 38: 23-34.
- Polat, S ve Deniz, M (2017) Taşyaran (İmren) Vadisi Yatak Çukurları ve Turizm Potansiyeli (UŞAK) Marmara Coğrafya Dergisi Yıl: Ocak 2017 • Sayı: 35.
- UNWTO, 2023.

SORU-CEVAP VE KATKILAR (BİRİNCİ OTURUM)

Murat Gülyaz: Ben olsaydım, Ürgüp'ün Mustafapaşa köyünü merkez küme olarak alırdım. Destinasyon olarak da bugün şu anda gelen turistlerin büyük bir çoğunluğunun aklına Ürgüp Soğanlı geliyor. Hatırı sayılır bir destinasyon. İbrahimpaşa'yı seçerdim. Sofular köyünü seçerdim. Çünkü bağcılık yaygınlaşmış bir şekildedir. Akköy'ü, sivil mimarının en iyi korunduğu yer olarak seçerdim. Cemil köyünü seçerdim. Taşkınpaşa, Selçuklunun en önemli köylerinden bir tanesidir. Şahinefendi'yi hem peri bacaları her arkeolojik kalıntıları hem de doğal dokusu sebebiyle seçerdim. Şu anda en çok ziyaret edilen yer altı şehitleri içerisinde birisi olan Mazı, Ürgüp'ün köyüdür. Orayı tercih ederdim. Aynı zamanda burası patates üretiminde en önemli yerlerden bir tanesidir. Fakat böyle olmamış. Hepsi Ürgüp'ün doğusunda yer alan köyler bir araya getirilerek seçilmiş.

İskender Öksüz: Bu köylerin seçilmesindeki sebepleri Hande Hanım açıklayacak.

Hande Eren: Evet, teşekkür ederim. Biz Rıfat Hoca ile uzun zamandır bu proje üzerinde çalışıyoruz. Proje alanı olarak bu bölgeyi seçmemizin bazı nedenleri oldu. Bu nedenleri, köylerin birbirleri ile iletişim imkanlarının iyi olması, nüfus, altyapı ve ulaşım avantajları ve benzer üretim koşulları ve potansiyellerine sahip olmaları şeklinde sıralayabilirim. Aslında daha çok bir arada bulunan ve daha fazla iletişim kurabileceğimiz köyleri

belirlemeye çalıştık. Aynı zamanda bütün köylerde göçlerin ve taşınmalı eğitimin olması, doğal ve kültürel turizm potansiyelinin varlığı ve aynı zamanda köylerin otel avantajının da bulunması bizim bu alanı seçmemizde etkili olmuştur.

Akın Bayrak: Bir iki şey söylemek istiyorum. Şimdi, Müdür Beyin söylediği hususa temas etmek istiyorum. Bu konunun uzmanı değilim ama yaşadıklarımın hareket ederek bunu söyleyebilirim. Köy müzeleri genellikle bir sermayedarın o köye gönül vermişliğinden kaynaklanan tesisler oluyor. Yani turizm müdürünü götürüp o köye müze yaptırılmaz veya böyle bir organizasyonda olmaz bu. Ama bu bölgede kendi merkezi kurumunda köy müzesi kurmak isteyen biri olursa tabii ki onun organize edilmesi ve desteklenmesi şeklinde gelişir iş. Yoksa ille de köy müzesi olmalıdır diye bir çıkış olamaz.

Rıfat Yıldız: Evet, şimdi Hande Hanımın söylediği köylerle ilgili olarak; köylerin coğrafyasının, ürünlerinin, o geleneksel ev mimarisi dediğimiz görünümlerinin de birbirine benzer olduğunu söyleyebilirim. Aynı zamanda bu köyler Ürgüp'e yakın olan köylerdir. Bu özellikleriyle de Ürgüp'ün kültürel ve turizm dinimizden faydalanabiliriz düşüncesinden hareketle biz bu bölgeyi seçtik. Bu bir başlangıç. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi var, başkaları var, başka eğitim kurumları var. Biz burada bir yol aldık, bir kapı açtık. Daha başkaları daha kapsamlı araştırmalar yapabilirler. Yalnız Murat Bey'in dediği gibi birbirinden uzak köylere el atılamaz. Gücümüz kadarıyla hareket edebildik. Sizinle diyalog kurduk. Valilik, Murat Bey'in müze kurulması için destekte bulunmasına müsaade etti. Fakat işin ne kadar zor olduğunu siz biliyorsunuz. İşin içindediniz. Bakın dediğiniz gibi bir kahraman, bir yürekli, cebinde parası olan, hizmet aşkı olan biri çıkacak. Ben bunu yaparım diyecek. Ben öğretmenlerle de toplantı yaptım. Toplantıda biz o köyü terk ettik hocam, merak etmiyoruz diyenler oldu. Mürekkep

yalamış insanlar, düşünen okuyan insanlar. Eski yaşantı neydi? Çocuk kıyafetleri nelerdi? Tarımda ne kullanılıyordu? Mutfakta ne kullanılıyordu? Bunları toplamak zor bir şey mi? Güzelce oturulur bir proje yapılır, herkes projenin ucundan tutar ve dolayısıyla köy kültürünü veya bir müzeyi oluşturabilir. Muhtarlarla bir toplantı organize etmeye çalıştık fakat gelmediler. Katılım çok düşük. Kültür insanlarıyla toplantı yaptık, ama malzemeler toplanamadı. Biz elimizi uzattık uzatabildiğimiz kadar fakat toplumsal duyarlılık farklı bir şey Sayın Hocam. Burada herkes elini uzatırsa bir şeyler değişir. Kapadokya Üniversitesi olarak bu işi toplumsal hizmet ve topluma katkı amaçlı yapmaktayız. Ülkenin tarım sektörü geriye gidiyor. Büyük problemler var. Biz akademik seviyede elimizi uzatıyoruz. Buradaki insanlar yedi çeşit üniversiteden geldiler ve aramızda yerel uzmanlar var. Özellikle bakınız 150 kişiye yakın davetlimiz var. Tarım İlçe Müdürlüğü'nden Cengiz Bey burada, İl Müdürlüğü'nden, yerel yöneticilerden kimse yok, muhtarlardan üç kişi var. Öğretmen arkadaşımız Kazım Bey var. Yani yerel destek olmadıktan sonra, toplumsal katkı aşkı olmadıktan sonra sınırlı kalıyor. Bir de Konya Karapınar ilçesi Hotamış köyünü merkez alan ve 12 köyü kapsayan Bakanlık tarafından bir kalkınma projesi hazırlanmış. Ama dokuz bakanlığın aralarında protokol hazırlamaları şart. Ulaştırma, Eğitim, Sağlık Bakanlıkları var. Bir-iki yıldan beri protokol imzalanması bekleniyor. Çok güzel bir proje fakat imzalardan ötürü uygulamaya dökülemiyor. Yani uygulama çok önemli.

İskender Öksüz: Çok teşekkür ediyorum konuşmacı arkadaşlara.

Bünyamin Uluçay: Hocam bir şey söyleyebilir miyim? İç Anadolu'da bir numaraya Başdere gelir. Bazı şeyler kuytu köşede kaldığından dolayı bilinmiyor. Mustafapaşa'nın, İbrahimpaşa'nın turizmi göz ardı edilemez ama köye bir kişiyi nasıl

getirebiliriz diye düşündük. Bizdeki vadi değil kanyon ve çok büyük. Yeşillik alan olsun, parkur gezinti alanı olsun, bisiklet yolu olsun her şey var. İlçe merkezinden biraz uzak kaldığımız için reklam olmadı. Tarımda bir dünya arazimiz var, yapılacak çok şey var ama biraz devlet içindeki kurumlarımızdan ilgi alaka olsa daha iyi olacak.

İKİNCİ OTURUM

İkinci Oturum Başkanı: Akın BAYRAK

BAŞDERE VE YEŞİLÖZ KÖYLERİNDEKİ BELLİ BAŞLI BAKLAGİL VE HUBUBAT YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİM VE PAZARLAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

*Dr. Öğretim Üyesi Hande EREN**

GİRİŞ

Dünyada üretim tarımla başlamış ve tarımsal üretim tarih süresince tüm canlılar için büyük önem taşımıştır (Yıldız vd., 2013). İnsanoğlunun varlığını devam ettirebilmesi amacıyla gerekli olan bu temel işlevin yanı sıra tarım sektörünün, tarım dışı/endüstriyel sektörlere ham madde tedarik etme, etkin iş gücü sağlama, toplumun sağlığını koruma, ekonomik kalkınmanın finansmanını sağlama gibi işlevleri de mevcuttur (Dinler, 2000).

Gelişmiş ülke ekonomilerinde tarım sektörünün hacmi ve bu doğrultuda genel istihdamdaki önemi biraz azalsa da az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörü hala ağırlıklı istihdam kaynağını oluşturmaktadır (Türkiye Vakıflar Bankası, 2007).

Tarım yalnızca üretim faaliyeti ile ilgili olmayıp aynı zamanda ürünlerin satışı, satışın organizasyonu ve ürünlerin fiyatlarının belirlenmesi durumlarını da içermektedir. Bu bağlamda çiftçinin ürünlerin üretimi ile ilgili teknik ve ekonomik

* Kapadokya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü

problemlerle birlikte aynı zamanda ürünün satışı ile ilgili ekonomik, idari ve teknik problemleri de bilmesi üretim faaliyetlerinin daha iyi seviyelere ulaşması açısından faydalı olacaktır (Gedik, 2023).

Oldukça geniş bir üretici kitlesini ilgilendiren tarla bitkilerinin üretimi ve pazarlaması ise Türkiye’de tarım sektörünü olduğu kadar genel Türkiye ekonomisini de önemli ölçüde etkilemektedir. Dünya ve Türkiye’de tarla bitkileri üretimi yapılan alanlarda ilk sırayı tahıllar alırken bunu yemeklik baklagiller izlemektedir (TMO, 2020). Ülkemizin çoğu bölgesinde yetiştirilen yemeklik tane baklagiller besin değeri açısından zengin olmaları nedeniyle üretim ve tüketimde önemli bir ürün grubudur. Bu ürün grubunun üretim ve pazarlama faaliyetlerinin doğru bir şekilde yapılması aynı zamanda tarımsal verimliliği de artıracaktır.

Bir ülkenin ya da bir sektörün ekonomik anlamda büyüme ve gelişme düzeyinin tespit edilmesinde kullanılan en objektif ölçülerden birisi verimliliklerdir. (Bayramoğlu, 2010). Tarımsal verimlilikte artışın sağlanması ve sürdürülmesi kırsal kalkınma açısından da önem arz etmektedir (Ağazade ve Eştürk, 2019).

Bu bağlamda bu çalışmanın temel problemleri baklagil ve hububat üretiminde kullanılan girdilerin ne kadar verimli kullanıldığını incelemek, belli başlı baklagil ve hububat yetiştiricilerinin üretim ve pazarlamadaki problemlerini tespit etmek ve bu problemlere çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada Ürgüp’ün Başdere ve Yeşilöz köylerinde baklagil ve hububat üreten çiftçilerin üretim ve pazarlamada karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, belirlenen köylerde baklagil ve hububat üretiminde kullanılan girdilerin ne kadar verimli kullanıldığının incelenmesi ele

alınacaktır. Böylece çiftçilerin karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi ve tarımsal verimlilikler üzerinde etkili olan unsurların tespit edilmesi ile bu çalışma önerilmesi planlanan tarım politikalarının belirlenmesinde yardımcı olacaktır. Literatür incelendiğinde Nevşehir ili Ürgüp ilçesinde belirlenen köyler için daha önce buna benzer bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Çalışmanın bu açılardan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada belirlenen amaç doğrultusunda sözü edilen köylerde belli başlı 13 baklagil ve hububat üreticisiyle mülakatlar yapılmıştır. Veri toplama sürecinde kullanılmak üzere mülakatlar yapılırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması aşamasında ilk olarak literatürdeki ilgili araştırmalar incelenmiştir. Bu doğrultuda uygun olan sorular ve amaç doğrultusunda araştırmaya katkı sağlayacağı düşünülen sorularla görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış mülakat formu ile elde edilen veriler üzerinden söylem analizi yapılarak çiftçilerin üretim ve pazarlamada karşılaştıkları sorunlar tespit edilip gerekli önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışmada Nevşehir ili Ürgüp ilçesine bağlı Başdere ve Yeşilöz olmak üzere iki köy belirlenmiştir. Sözü geçen bu köylerin belirlenmesinde köyler arasında ulaşım ve iletişim imkanının bulunması ve köylerin benzer üretim koşullarına ve potansiyeline sahip olması etkili olmuştur. Çalışmada üretilen baklagil ve hububatların üretim ve piyasaya arz aşamasında tespit edilen bulguları ortaya konacaktır. Bu bulgular doğrultusunda üretimdeki sorunlar tespit edilecek ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Çalışma kapsamında pazara yönelik üretim ve yetiştiricilik yapan belli büyüklükteki arazi sahipleri ele alınmıştır. Ayrıca çalışma Nevşehir ilinin Ürgüp ilçesindeki Başdere ve Yeşilöz köyleri ile sınırlı kalacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde tarım sektörü ve tarımda verimlilik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde tarımsal üretim ve tarımsal verimlilik ile ilgili yapılmış bazı çalışmalara yer verilirken son bölümde ise Ürgüp'ün Başdere ve Yeşilöz köylerindeki belli başlı baklagil ve hububat yetiştiricilerinin üretim ve pazarlamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerine uygulamalı bir araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle yarı yapılandırılmış mülakat formu ile elde edilen bulgular özetlenmiş, sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

I. BÖLÜM: TARIM SEKTÖRÜ VE TARIMSAL VERİMLİLİK

1.1. Tarım Sektörü

Tarım, her ülke için stratejik bir sektör olarak kabul edilmektedir. Uygulanan politikalar ve sağlanan destekler de bu stratejik önem dikkate alınarak uygulanmaktadır (Yıldırım, 2019).

Dünya ekonomisinde gelişmiş ülkeler, tarım sektörünün kendine ait bazı olumsuz özelliklerinden dolayı bu sektörü diğer sektörlerden ayırmakta ve bu sektöre bazı müdahalelerde bulunmaktadırlar. Bu özellikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Bayraç ve Yenilmez, 2005):

- Tarım ürünlerine olan talebin gelir esnekliği düşüktür.
- Tarımsal üretimde doğa koşulları hâkim olduğu için arz esnek değildir.
- Üretimi yıllık olarak yapılan tarımsal ürünlerin fiyatlarında görülen devresel dalgalanmalar, üreticilerin planlamalarını bir önceki yıl fiyatlarını dikkate alarak yapmaları sonucunu meydana getirmektedir.
- Tarım ürünlerinin sanayi ürünleri ile değişim haddi, tarım ürünleri aleyhine gelişmektedir.

Tarımsal işletmelerin parça parça ve küçük yapılarda olmasından dolayı pazarlama ağlarının yeterli olmaması, üretici örgütlenmesinin düşük seviyede olması, tarımsal eğitim ve öğretim koşullarında yaşanan yetersizlikler üretim faktörlerinin etkin bir şekilde kullanılamamasına ve bu doğrultuda üretici gelirlerinin ve verimliliğin gün geçtikçe azalmasına sebep olmaktadır (Dinler, 1996).

1.2. Tarımsal Verimlilik

Verimlilik, günümüzde kalkınmanın, kalkınmış ülke veya toplum olmanın temel koşullarından biri olarak ifade edilmektedir. Tarımsal üretimde verimlilik ise tarımsal araştırmalar sonucunda meydana gelen bilgi, teknik ve bulguların hayata geçirilmesi ile ilgilidir (Özden ve Armağan, 2005).

Tarımsal üretimde istenilen nitelik ve nicelikte ürün elde etmek için toprakların verim güçlerini artırarak verimliliği optimum seviyede tutmak gerekmektedir (TÜSİAD, 2008).

Tarım sektöründe verimlilik genel olarak sulama, gübre, ilaç, tohum, işgücü, toprak, alet-makine kullanımı ile arazi mülkiyeti, üreticilerin örgütlenme durumu, sosyal yapı, eğitim araştırma olanakları, toprak yapısı ve iklim durumu gibi birçok faktörün etkisi altında bulunmaktadır (Çelik, 2000).

Bu bağlamda tarımsal verimlilik olgusu gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin tarımsal yapılarını ayıran en önemli noktalardan biri olarak dikkat çekmektedir.

Tarımda verimliliği etkileyen faktörler ise örgütsel bağlamda değerlendirildiğinde 4 başlık altında sınıflandırılabilir. Bunlar (Yıldız vd., 2013):

- Üretimsel faktörler,
- Yönetimsel faktörler,
- İktisadi faktörler,
- Pazarlama faktörleridir.

2. BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde tarımsal üretim ve tarımsal verimlilik ile ilgili bazı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Tarımsal Üretim ve Tarımsal Verimlilik ile İlgili Yapılmış Bazı Çalışmalar

Hasdemir ve Hasdemir (2015) çalışmalarında, üretimin sürdürülebilirliği açısından baklagil üretiminde etkili olan faktörlerin incelenmesini **amaçlamışlardır**. Bu amaçla bakliyat üreticilerinin sosyo-ekonomik özellikleri ve diğer faktörler (fiyat, pazarlama vb.) ile üretimin sürdürülebilirliği arasındaki ilişki **Logit analiz yöntemiyle analiz edilmiştir**. Bu kapsamda 2014 yılında 14 ilde 835 üreticiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Analiz sonucunda, baklagil üretiminin geleceğinin iyi fiyat veren politikalara bağlı olduğu görülmüştür. Çalışmada fiyatların tüketici aleyhine geliştiği yıllarda, fiyat ile maliyet arasında oluşan farkı karşılayacak destekleme politikalarının sektörün sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kadakoğlu ve Karlı (2022) çalışmalarında Türkiye’de yemeklik tane baklagiller üretiminde ve ticaretinde mevcut politikaların etkinliklerini artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi **amaçlamışlardır**. Bu kapsamda çalışmada rekabet gücü analizi yapılmış ve rekabet gücü analizinde **Balassa’nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksi (AKU)** kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda rekabet gücü indeksi ortalaması 4.41 olarak hesaplanmış ve Türkiye’nin yemeklik tane baklagiller ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğünün yüksek olduğu belirlenmiştir.

Altuntaş ve Kurt (2023) çalışmalarında Ispir Kuru Fasulyesi üretiminin yaygınlaştırılması için üreticilerin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesini ve bunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesini **amaçlamışlardır**. İlçede kuru fasulye tarımı yapan 83 üretici ile yüz yüze anket yöntemiyle veri

toplanmıştır. Veri analizinde **tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra ki-kare testi yapılmıştır**. Yapılan bu çalışma ülkemizde kırsal alanların sorunlarını yansıtması ve kırsal kalkınma planlarının oluşturulmasında önemli veriler sunmaktadır.

Literatürde tarımsal üretim ve tarımsal verimlilik ile ilgili yapılmış bazı çalışmalara bakıldığında bu çalışmaya benzer olarak aşağıdaki durumlar tespit edilmiştir:

- Hasdemir ve Hasdemir (2015)'in çalışmalarına benzer olarak bu çalışmada da baklagil üretiminde etkili olan faktörler incelenmiştir. Çalışmada 835 üreticiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır.
- Kadakoğlu ve Karlı (2022)'nin çalışmalarına benzer olarak bu çalışmada da Türkiye'de yemeklik tane baklagiller üretiminde ve ticaretinde mevcut politikaların etkinliklerini artırmaya yönelik öneriler geliştirilmiştir.
- Altuntaş ve Kurt (2023) çalışmalarında bu çalışmaya benzer olarak baklagil üretiminin yaygınlaştırılması için üreticilerin karşılaştıkları sorunlar tespit etmişler ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Çalışmada 83 üretici ile yüz yüze anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Altuntaş ve Kurt'un çalışmasının sonucunda bu çalışmanın sonucuna benzer olarak üreticilerin ürünleri üretme ve pazarlaması konularında birtakım problemlerinin olduğu tespit edilmiştir.

3. BÖLÜM: BAŞDERE VE YEŞİLÖZ KÖYLERİNDEKİ BELLİ BAŞLI BAKLAGİL ve HUBUBAT YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİM VE PAZARLAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde Başdere ve Yeşilöz köylerindeki belli başlı baklagil ve hububat üreticilerinin üretim ve

pazarlamada karşılaştıkları sorunlar söylem analizi yardımıyla incelenmiş ve bu analiz sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Anakütle sayısının belirlenmesinin mümkün olmaması ve araştırma sırasındaki zaman ve maliyet kısıtlarından dolayı, çalışmada kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme, literatürde kazara veya uygun örneklem olarak da bilinmektedir. Bu teknikte araştırmacı, araştırması için gerekli olan örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar kendisi için en kolay ve en ulaşılabilir katılımcılardan veri toplamaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016).

Mülakat yapılacak örneklem hacminin belirlenmesinde öncelikle Ürgüp ilçesinde bulunan ve birbirleriyle ulaşım ve iletişim bağlantıları olan köy kümesi (Başdere, Yeşilöz, Akköy, Karacaören, Akçaören, Karlık, Karain, Boyalı, İltaş ve Demirtaş) seçilmiştir. Bu köy kümesi içerisinde de Başdere ve Yeşilöz köylerinde çiftçilikle uğraşan 13 baklagil ve hububat üreticisi belirlenmiştir. Bu üreticiler belirlenirken zaman ve maliyet kısıtlarından dolayı ulaşılması en kolay üreticiler olmasına dikkat edilmiştir.

3.2. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Araştırmanın ana materyalini Nevşehir ili Ürgüp ilçesinin Başdere ve Yeşilöz köylerinde baklagil ve hububat yetiştiren çiftçiler ile yapılan mülakatlardan elde edilen birincil nitelikteki veriler oluşturmuştur. Veri toplama süreci kapsamında, önceden belirlenen 13 katılımcıyla görüşmeler yapılmış ve veri toplama yöntemi olarak da yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Mülakat soruları belirlenirken literatürde yer alan çalışmalardan faydalanılmıştır. Önceden hazırlanan sorular katılımcılara iletilmiş ve hiçbir müdahale olmadan

kaydedilmiştir. Görüşmeler, yüz yüze görüşme olanağının zor olmasından dolayı telefonla gerçekleştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış mülakat formu ile üreticilerden elde edilen birincil veriler söylem analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Söylem analizi metin veya konuşma biçiminde kullanılan dilin detaylı olarak analiz edilmesidir (Baş ve Akturan, 2008: 25).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan verilerde olası karışıklıkların engellenebilmesi amacıyla ve gizlilik ilkesi gereğince Yeşilöz köyü çiftçileri; Y1, Y2, Y3 ve Y4 olarak, Başdere köyü çiftçileri ise B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9 olarak kodlanmıştır.

Tablo 1’de katılımcıların Başdere ve Yeşilöz köylerinden olma durumlarına göre tanımlandıkları kodlar görülmektedir.

Tablo 1. Yeşilöz ve Başdere Köyü Çiftçilerine Ait Kodlar

Katılımcı	Köy
Y1	Yeşilöz Köyü
Y2	Yeşilöz Köyü
Y3	Yeşilöz Köyü
Y4	Yeşilöz Köyü
B1	Başdere Köyü
B2	Başdere Köyü
B3	Başdere Köyü
B4	Başdere Köyü
B5	Başdere Köyü
B6	Başdere Köyü
B7	Başdere Köyü
B8	Başdere Köyü
B9	Başdere Köyü

3.3. Görüşme Sorularına Ait Verilen Cevaplar

Çalışmada gönüllülük esasını temel alınarak toplam 13 katılımcı (çiftçi) yer almıştır. Aşağıda görüşme sorularına ait bulgulara yer verilmiştir.

1. Hangi Hububat ve Baklagilleri yetiştiriyorsunuz (arpa, buğday; nohut, fasulye gibi)

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Arpa, buğday, fasulye, nohut yetiştiriyorum.*

Y2: *Genellikle nohut, arpa, buğday yetiştiririm.*

B2: *Nohut, patates, ay çekirdeği yetiştiriyorum.*

B5: *Arpa, nohut, patates, buğday yetiştiriyorum.*

B6: *Çoğunlukla buğday, fasulye, patates, ay çekirdeği yetiştiriyorum.*

2. Ekim, çapalama ve hasat dönemlerinde ihtiyaç duyduğunuz işçileri nasıl tedarik ediyorsunuz, yöreden mi, il dışından mı?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y3: *“İl dışından tedarik ediyorum.”*

Y5: *“İhtiyaç duyduğum işçileri genellikle Urfadan tedarik ediyorum.”*

B3: *“Çalıştığım işçiler genellikle Suriyeli ve Afgan oluyor.”*

B6: *“İşçilerimi il dışından tedarik ediyorum.”*

3. Ekim, çapalama ve hasat dönemlerinde ihtiyaç duyduğunuz araç, gereç ve makinalar sizin mi yoksa kiralık mı?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y3: *“İhtiyaç duyduğum araçları kendim satın alıyorum.”*

B1: *“Bu zamana kadar hiç kiralık araç satın almadım.”*

B7: *“Makinaların hepsi kendimin.”*

B8: *“Kendim satın alıyorum.”*

4. Toprak tahlili yaptırıyor musunuz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y4: “Olması gerekiyor ama ne yazık ki uzun zamandır toprak tahlili yaptırmıyorum.”

B2: “Hayır, yaptırmıyorum.”

B3: “Toprak tahlili uzun zamandır yaptırmadım.”

B8: “Toprak tahlili yaptırmıyorum.”

5. Dönüme kullandığınız tohumluk miktarını nasıl belirliyorsunuz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y1: “Ürüne göre değişiyor. 1-2 yıl uygulama yaptıktan sonra ona istinaden ortalaması, daha uygunu neyse o şekilde yapıyoruz.”

B5: “Kendimizin ortalama belirlediği bir tohum var. Bölgenin kumsalı ne kadar tohum kaldırabilir, ona göre bir düzenleme yapıyoruz.”

Y3: “Örneğin, biz buğdayda 24 kilo, arpada 30 kilo atarız. Bu durum sulak ve kıraç araziye göre değişiyor. Bizim sulak arazimiz olmadığından böyle atıyoruz, ama sulak arazilerde biraz daha yüksek olur.”

B2: “Arazinin şartlarına göre değişiyor. Arazi kumsalsa biraz daha seyrek ekmeye çalışıyoruz. Arazi katı/sert topraksa biraz daha sık ekim yapmaya çalışıyoruz.”

6. Tarım ilacı kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

B8: “Tarım ilacının bir sonraki yılki ürüne zarar vermemesine dikkat ediyorum. Verimliliğine dikkat ediyorum. Aynı ilaçtan o yıl sonuç alıyorsun, ertesi yıl aynı ilaçtan sonuç alamıyorsun.”

Y3: “İlaç bayimiz var. Onun önderliğinde tarım ilacı kullanıyorum.”

B1: “İlaç bayimizin söylediği miktarlarda kullanıyoruz.”

B3: “*Tarım ilacı kullanırken makinelerin temiz olmasına dikkat ediyorum.*”

7. Tarımsal kredi ihtiyacınız oluyor mu?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y1: “*Tarımsal kredi ihtiyacımız tabii ki oluyor.*”

B3: “*Bu zamana kadar herhangi bir talepte bulunmadım.*”

B5: “*Evet, kredi ihtiyacımız oluyor.*”

B6: “*Evet, oluyor.*”

8. Kredi ihtiyacınız olursa nereden temin ediyorsunuz?

İlgili soruya yönelik katılımcıların görüşleri Tablo 2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2. “Kredi İhtiyacınız Olursa Nereden Temin Ediyorsunuz?” Sorusuna Yönelik Katılımcı Cevapları

Katılımcı	Kullanma Durumu	Kullanıldığı Yer
Y1	Evet	Ziraat Bankası
Y2	Evet	Tarım Kredi Kooperatifi
Y3	Evet	Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifi
Y4	Evet	Tarım Kredi Kooperatifi
Y5	Evet	Ziraat Bankası
B1	Evet	Ziraat Bankası
B2	Evet	Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifi
B3	Hayır	-
B4	Hayır	-
B5	Evet	Ziraat Bankası
B6	Evet	Ziraat Bankası
B7	Hayır	-
B8	Evet	Ziraat Bankası

Kaynak: Yapılan görüşmeler doğrultusunda yazar tarafından oluşturulmuştur.

9. Mahsulünüzü hasat öncesi mi, hasat sonrası mı satıyorsunuz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y2: “Mahsulümü hasat sonrası satıyorum.”

Y4: “Tabi ki hasat sonrası satıyorum.”

B2: “Hasat sonrası satmaya çalışıyorum.”

B5: “Hasat sonrası satıyorum.”

10. Hangi üretim şartlarınızın iyileştirilmesiyle üretim veriminizi yükseltebilirsiniz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

Y1: “Ürünü iyileştirmek için toprağı çok güzel işlemek ve zamanında ekim yapmak gerekir. Ama maalesef olmuyor, maliyetlerden dolayı kaçıyoruz.”

Y2: “Bu konuda en önemli şey toprak tahlilinin düzenli olarak yapılmasıdır. Bu sayede verim de artacaktır.”

B1: “Bizim sulama sıkıntımız var. Kooperatif kuyusunda sıkıntılar oluyor. Geçen sene verim eksikliği oldu. Bu durum çözüldüğünde verim de artacaktır.”

B4: “Maliyetler yüksek. Örneğin, 30000 TL'ye patates tohumu alıyoruz, ancak 10 TL'ye patates sattık bu sene.”

B8: “Verimi yükseltebilmek için ihtiyaç olan iki ana girdi gübre ve mazot. Örneğin, mazot 40 lira değil, 20 lira olsa tarlayı ben iki defa sürerim. 150-200 kilo alabileceksen nohutun dekarından 100 kilo alabiliyorum. Maliyetler bu kadar yüksek olmasa belki organik gübreye yöneleceğim. Yani bu iki girdi biraz daha ucuz olsa daha iyi verim alacağım.”

11. Kuraklık, bitki hastalığı ve benzeri iradeniz dışı problemlerle karşılaştığınızda, zararlarınızın karşılanmasında devletten yardım gördünüz mü, hangi seviyede?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

B1: “Devletten bu konuda herhangi bir yardım görmedim.”

B3: “Ben devletten hayatım boyunca hiç yardım görmedim. Örneğin, bu köyde kimsenin sigorta yaptırmadığını söyleyebilirim.”

B7: “Bunun için herhangi bir talepte bulunmadık.”

Y3: “TARSİM sigortası yaptırıyorum. Kuraklık, dolu, sel, yangın gibi herhangi bir durum olduğunda devlet ödüyor.”

Y4: “Devletten yardım gördük. Tarım Kredi Kooperatifine üye olduğumuz için TARSİM sigortasını yaptırıyoruz. Tarım Kredi ile çalışmak çok güzeldi. Ama bu sene faizler çok yükseldi.”

12. Tasarruf yaptığınızda hangi yatırım alanlarında değerlendiriyorsunuz?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

B2: “Tasarruf yapma şansımız pek olmuyor. Ben nüfuslu bir aileyim. Genelde tarım aletlerine çok ihtiyaç duyuyoruz. Masraflarımız çok oluyor.”

B3: “Ürün para ediyorsa, biraz kazanabiliyoruz. Ancak istikrarlı bir fiyat yok. Örneğin, geçen senenin 8 lirası şimdi 16 lira. O yüzden tasarruf da yatırım da yapamıyoruz.”

B5: “Biz ya traktör ya tarla alırız. Ekstra bir durum ne yazık ki olmuyor.”

B8: “Bu işten tasarruf yapamıyoruz. Sadece geçimimizi sağlayabiliyoruz.”

Y3: “Maalesef tasarruf yapamıyoruz.”

13. Üretim faaliyetlerinizde ailenizden fiilen sizinle çalışan veya size destek olan var mı?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Y3: “Ailemden destek alıyorum.”

Y4: “Evet, alıyorum. Özellikle oğlum yardım ediyor.”

B3: “Hayır, ben ve işçilerim çalışıyor.”

B5: “Tabi ki, eşimle birlikte çalışıyoruz.”

B6: “Evet, destek alıyorum.”

14. Kış mevsimlerinde Köyde mi, Ürgüp'te mi ikamet ediyorsunuz? Neden?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

B1: “Ürgüp'te yaşıyorum. Aynı zamanda balon pilotluğu yapıyorum.”

B3: “İncesu'da ikamet ediyorum. Arazim de buraya yakın olduğu için gidip geliyorum.”

B4: “Ürgüp'te yaşıyorum. Başdere'de mandıram olduğu için Başdere'ye git gel yapıyorum. Çocuklarımın eğitimi için Ürgüp'te yaşıyorum.”

Y1: “Köyde hayvanlarım var. O yüzden köyde ikamet ediyorum.”

15. Uzun vadede çiftçiliğe devam edecek misiniz? Neden?

İlgili soruya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

Y1: “Evet, devam edeceğim. Bu aşamadan sonra bizim başka bir iş yapmamız çok zor.”

Y5: “Uzun vadede devam edeceğim. Çünkü ciddi yatırımlar yaptım. O yatırımların karşılığında üretim yapmak zorundayız. Başka bir şansımız yok.”

B3: “Uzun vadede çiftçiliğe devam etmek istemiyorum. Artık az yere ekim yapıp iyi bakacağım. Bununla idare edeceğim. Çünkü maliyetler çok yüksek. Riske atmak istemiyorum.”

B8: “İstesek de istemesek de devam edeceğiz. Bu bizim işimiz. Kâr da olsa zarar da olsa devam etmek istiyoruz. Gençlerden çiftçilik yapan yok denecek kadar az sayıda. Genellikle benim yaşındakiler bu işe devam ediyor. Tarımsal faaliyetler iyiye gitmiyor. Devletin köylerde tek bu işi yapan kişilere destek olması lazım. Büyük şirketler bu işin kaymağını yiyor. Çiftçilik günden güne kötüye gidiyor.”

Çalışmada kullanılan mülakat formu Ek 1'de verilmiştir.

3.4. Araştırmanın Nitel Bulguları

Yapılan mülakatlara ilişkin alınan cevaplar analiz edilerek ortaya çıkan bulgular aşağıda belirtildiği gibidir:

1. **Üretilen Ürünler:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin çoğunlukla arpa, buğday, fasulye, nohut, patates ve ay çekirdeği yetiştirdiği tespit edilmiştir.
2. **İşçi Tedariki:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin ihtiyaç duydukları işçileri çoğunlukla il dışından tedarik ettikleri görülmüştür.
3. **İhtiyaç Duyulan Araç, Gereç ve Makinalar:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin ihtiyaç duydukları araç, gereç ve makinaların çoğunlukla kendilerine ait olduğu tespit edilmiştir.
4. **Toprak Tahlili:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin toprak tahlili yaptırmadığı tespit edilmiştir.
5. **Tohumluk Miktarı:** Çiftçilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda dönüme kullanılan tohumluk miktarının ürüne ve araziye göre belirlendiği sonucuna ulaşılmıştır.
6. **Tarım İlacı Kullanımı:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin;
 - Tarım ilacı kullanırken uzman yardımı aldıkları,
 - Makinaların temiz olmasına ve tarım ilaçlarının bir sonraki yıla zarar vermemesine özen gösterdikleri tespit edilmiştir.
7. **Tarımsal Kredi İhtiyacı Durumu:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak görüşülen çiftçilerin büyük çoğunluğunun tarımsal kredi ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir.
8. **Kredi İhtiyacının Temin Edildiği Yer:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak görüşülen çiftçilerin büyük çoğunluğunun tarımsal kredilerini Ziraat

Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifinden karşıladıkları tespit edilmiştir.

9. **Mahsullerin Satılma Şekli:** Çiftçilerin büyük çoğunluğunun mahsullerini hasat sonrası sattığı tespit edilmiştir.
10. **Üretim Şartlarının İyileştirilmesi ile Verimin Yükselmesi:** Mülakata tabi tutulan çiftçilerin görüşleri doğrultusunda;
 - Toprak tahlilinin düzenli yapılması,
 - Ürünün güzel ve doğru bir şekilde işlenmesi,
 - Ekimin zamanında yapılması,
 - Mazot ve gübre maliyetlerinin azaltılması ile üretimdeki verimin yükselebileceği sonucuna ulaşılmıştır.
11. **Zararların Karşılanması için Devlet Yardımı:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak kendi iradeleri dışında problemlerle karşılaştıklarında bazı çiftçilerin devletten yardım görmediği, bazılarının yardım talep etmediği, yardım alanların da TARSİM sigortası ile zararlarının karşılandığı tespit edilmiştir.
12. **Yapılan Tasarrufun Yatırım Alanlarında Değerlendirilmesi:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak çoğunlukla bu işten tasarruf yapılmadığı, yapılsa bile makine, araç alımı gibi yerlerde kullanıldığı, sadece geçimin sağlanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.
13. **Üretim Faaliyetlerinde Aileden Destek Durumu:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak mülakata tabi tutulan çiftçilerin büyük çoğunluğunun üretim faaliyetlerinde ailelerinden destek aldığı görülmüştür.
14. **İkamet Durumu:** İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak kış aylarında çiftçilerin bir kısmının Ürgüp'te, bir kısmının ise köylerde yaşadığı sonucuna

ulaşmıştır. Ürgüp'te yaşayanların genel olarak çocuklarının eğitimi için köylerde yaşayanların da hayvanlarını ve çiftçiliği bırakamadıkları tespit edilmiştir.

15. Uzun Vadede Çiftçiliğe Devam Edip Etmeme Durumu: İlgili soruya yönelik verilen cevaplardan yola çıkılarak çiftçilerin bu işe yatırım yaptığı ve bu yatırımların karşılığında üretim yapmak zorunda oldukları söylenebilir. Aynı zamanda verilen yanıtlardan yıllardır yapmakta oldukları işlerini yapmaya devam edecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Gelişmiş ülkelerin kalkınma süreçlerine bakıldığında tarım sektörü ile ortaya çıkan sermaye birikiminin ülkelerin sanayileşmelerini finanse etmek amacıyla önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Tarım sektöründe sulama, gübre, ilaç, tohum gibi birçok faktör üretimi, pazarlamayı ve verimliliği etkilemektedir.

Bu çalışmada da baklagil ve hububat üreten çiftçilerin üretim ve pazarlamada karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Ürgüp'ün Başdere ve Yeşilöz köylerindeki baklagil ve hububat üreticileri ile mülakatlar yapılmıştır.

Yapılan Mülakatlar Çerçevesinde Tespit Edilen Temel Problemler:

- Çiftçilerin mazot, gübre ve tohum maliyetleri yüksektir.
- Çiftçiler toprak tahlillerini düzenli olarak yaptırmamaktadır.
- Çiftçilik işinden tasarruf yapılamayıp sadece geçim sağlanabilmektedir.
- Devlet çiftçilere değil, büyük şirketlere destek vermektedir.

- Üretimin zor olması ve yoğun emek ve tecrübe gerektirmesi nedeniyle genç kesim tarımla uğraşmak istememektedir.
- Ürünlerde yılları takiben istikrarlı bir fiyat yoktur.

Üretim ve Pazarlamada Karşılaşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri:

- Tarımsal verimliliğin artırılması için uzmanlardan destek alınmalı, analizler yapılarak en uygun ürün ve tohum belirlenmelidir.
- Bölgede baklagil ve hububat tarımının yaygınlaştırılması ve verimliliğinin artırılmasına yönelik araştırmalar desteklenmeli ve arttırılmalıdır.
- Devlet tarafından maliyet kalemlerini oluşturan fiyatlar düşürülmeli, ton başına hububat fiyatları yükseltilecek üreticiyi destekleyici seviyeye getirilmelidir.
- Mazot ve gübre maliyetleri azaltılmalıdır.
- Daha sağlıklı üretim ve satış yapılabilmesi için her bir üretici maliyet hesabı yapmalıdır.
- Düzenli toprak tahlili yaptırmaları için üreticiler teşvik edilmelidir.
- Baklagil ve hububat yetiştiriciliğiyle ilgili gerekli çalışmalar yapılarak üreticiler tarımsal teknoloji ve girdi kullanımı konusunda bilgilendirilmelidir.
- Aktif iş gücüne genç nüfusun katılması sağlanmalıdır.
- Organizasyon yapıları oluşturularak üreticilerin örgütlenmeleri sağlanmalıdır.
- Üretimde teknolojik olanaklardan faydalanma seviyesi artırılmalıdır.
- Kamu hizmetleri ve sosyal olanaklar artırılmalıdır.

Sonuç olarak araştırma yapılan bölgede baklagil ve hububat üreticilerinin üretim ve piyasaya arz konularında bazı problemlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle üreticilerin

problemlerinin çözülmesi, hak ettikleri geliri elde edebilmeleri ve ürünlerini daha iyi bir değerden satabilmeleri için gereken desteklerin verilmesi gerekmektedir. Böylece Başdere ve Yeşilöz köyleri hem ekonomik hem kırsal kalkınma anlamında daha da güçlenecektir.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, B., & Kurt, H. (2023). Coğrafi (Menşe) İşaretli İspir Kuru Fasulyesinin Üretim, Pazarlama İmkânlarının Tespiti ve Ülke Ekonomisine Katkısının Artırılmasına Yönelik Öneriler. *Ahi Evran Akademik Dergi*, 4(1), 39-48.
- Ağazade, S., & Eştürk, Ö. (2019). Türkiye tarım sektöründe emek verimliliği ve istihdam ilişkisinin incelenmesi. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(2), 237-254.
- Anonim(2023).<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/PDF%20Ürün%20Raporları/2023%20Ürün%20Raporları/Baklagil%20Ürün%20Raporu%202023391%20TEPGE.pdf> (Erişim Tarihi: 25.10.2023).
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Bayraç, H. N., ve Yenilmez, F. (2005). Türkiye ve AB Tarım Sektörlerinin Karşılaştırılması. *Finans-Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 498, 36-47.
- Bayramoğlu, Z. (2010). TARIMSAL VERİMLİLİK VE ÖNEMİ. *Selcuk Journal of Agriculture and Food Sciences*, 24(3), 52-61.
- Çelik, (2000). Tarımda Girdi Kullanımı ve Verimliliğe Etkileri, Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: 2521, Ankara.
- Dinler, Z. (2000). Tarım Ekonomisi. Bursa: Ekin Kitapevi
- FAO, (2023). Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division [Http://Faostat.Fao.Org.](http://Faostat.Fao.Org.) (Erişim Tarihi: 26.02.2024).
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Hasdemir, M., & Hasdemir, M. (2015) Türkiye’de Baklagil Üretiminde Sürdürülebilirlik Açısından Etkili Faktörlerin Analizi. International Conference On Eurasian Economies, 250-256.
- Kadakoğlu, B., & Karlı, B. (2022). Türkiye’de Yemeklik Tane Baklagiller Üretimi, Tarım Politikaları ve Dış Ticaretinin Rekabet Gücü Analizi. *Ziraat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 75-87.
- Özden, A. ve Armağan, G. (2005). Aydın İli Tarım İşletmelerinde Bitkisel Üretim Faaliyetlerinin Verimliliklerinin Belirlenmesi. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 11(1 ve 2), 111-121.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
- TMO (2021). Toprak Mahsülleri Ofisi. <https://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/sektorraporlari/bakliyat2020.pdf>. (Erişim Tarihi: 31.03.2024).
- Türkiye Vakıflar Bankası. (2007). Küreselleşme Sürecinde Dünya ve Türkiye Ekonomisinde Sektörel Yapıdaki Dönüşüm Üzerine Bir İnceleme. https://www.vakifbank.com.tr/documents/earastirma/Kuresellesme_Surecinde_Dunya.pdf (Erişim Tarihi: 01.04.2024)
- TÜSİAD (2008). Türkiye’de Su Üretimi: Sorunlar ve Öneriler <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/3665-turkiyede-su-yonetimi---sorunlar-ve-oneriler>
- Yıldırım, A. E. (2019). Üretme Tüket/ İthalat-Siyaset-Rant Kısacasında Tarım. 1. Basım. Sia Kitap: İstanbul.
- Yıldız, S., Pazarcık, Y., Taşkırın, E., Deniz, A., ve Bayezit, Nilgün, “Bugday Üreticilerinin Yönetsel, Üretimsel, İktisadi ve Pazarlama Problemleri Üzerine Kars İlinde Bir Araştırma”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, s.73-95.

Ek 1.

Başdere ve Yeşilöz Köylerinin Baklagil ve Hububat Yetiştiricileriyle Telefon Mülakatı Soruları

Merhaba,

Bildiğiniz gibi, Kapadokya Üniversitesi olarak Prof. Dr. Rıfat YILDIZ hocamızın önderliğinde **ÜRGÜP/Başdere Köyü Merkezli 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal**

Kalkınması İçin Proje Önerileri başlığı altında çeşitli araştırmalar yapıyoruz. Bu kapsamda yaptığımız bir araştırmada sizin gibi büyük arazi sahibi çiftçilerimizin üretim ve pazarlama konularında karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla, izininiz olursa, kısa birkaç soru sormak istiyoruz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçimde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır. Gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız vakit için şimdiden çok teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Adı ve Soyadı: Hande EREN

Kapadokya Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi

1. Hangi Hububat ve Baklagilleri yetiştiriyorsunuz (arpa, buğday; nohut, fasulye gibi)?
2. Ekim, çapalama ve hasat dönemlerinde ihtiyaç duyduğunuz işçileri nasıl tedarik ediyorsunuz, yöreden mi, il dışından mı?
3. Ekim, çapalama ve hasat dönemlerinde ihtiyaç duyduğunuz araç, gereç ve makinalar sizin mi yoksa kiralık mı?
4. Toprak tahlili yaptırıyor musunuz?
5. Dönüme kullandığınız tohumluk miktarını nasıl belirliyorsunuz?
6. Tarım ilacı kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?
7. Tarımsal kredi ihtiyacınız oluyor mu?
8. Kredi ihtiyacınız olursa nereden temin ediyorsunuz?
9. Mahsulünüzü hasat öncesi mi, hasat sonrası mı satıyorsunuz?

10. Hangi üretim şartlarınızın iyileştirilmesiyle üretim veriminizi yükseltebilirsiniz?
11. Kuraklık, bitki hastalığı ve benzeri iradeniz dışı problemlerle karşılaştığınızda, zararlarınızın karşılanmasında devletten yardım gördünüz mü, hangi seviyede?
12. Tasarruf yaptığınızda hangi yatırım alanlarında değerlendiriyorsunuz?
13. Üretim faaliyetlerinizde ailenizden fiilen sizinle çalışan veya size destek olan var mı?
14. Kış mevsimlerinde Köyde mi, Ürgüp'te mi ikamet ediyorsunuz? Neden?
15. Uzun vadede çiftçiliğe devam edecek misiniz? Neden?

KÖY KÜMESİNDE BİTKİSEL ÜRETİM, SULAMA VE GÜBRELEME TEKNİKLERİ¹

*Cengiz TEZCAN**

1. BİTKİ BESLEME

Dünya üzerinde yaşayan canlılara ve bunların beslenmesine ilgi duyulması insanlık tarihi kadar eski bir olaydır. Bununla beraber birim alandan daha fazla verim alma düşüncesi insanların hedefi haline gelmiştir.

Daha fazla verim alma çalışmaları yapılırken verimin bazı kıstasların sınırladığı gözlenmiştir.

Liebig'in "Minimum Yasası" olarak aktarılan ve bitki gelişme ve veriminin toprakta oransal en alt düzeydeki besin maddelerine bağlı olduğunu gözlemlemiştir. Çeşitli uzunluktaki tahta çitalardan oluşan fiçinin tutabileceği su miktarı en kısa boylu tahtaya bağlıdır. Fiçiyi oluşturan her çita bir bitki besinini gösterir ve fiçi içerisindeki su da ürünü temsil ederse, belirli bir topraktan elde edilecek ürün, fiçi örneğinde olduğu gibi, toprakta oransal en az düzeyde bulunan besin maddesi belirleyecektir.

Bitkilerin en çok kullandığı besin maddelerine baktığımızda oksijen hidrojen karbondioksit elementleri bunlar havada serbest bulunmaktadır. Bunun haricinde bitkiler yaygın olarak azot, fosfor, potasyum, kalsiyum, kükürt, magnezyum, bor, bakır, çinko, demir, klor, mangan, molibden, sodyum tespit edilmiş başlıca besin maddeleridir. Bu besin elementleri saf

1 Bu çalışma kitap içerisinde derleme niteliğinde sunulmuştur.

* Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ürgüp İlçe Müdürlüğü, Ziraat Mühendisi

olarak bulunmazlar iyon tarzında başka bir elementle bağ yapmış vaziyette bulunurlar.

NH₄NO₃ Amonyum Nitrat

(NH₄)₂SO₄ Amonyum sülfat

Di amonyum fosfat (DAP), Potasyum sülfat, Potasyum sülfat, magnezyum sülfat, borik asit, Bakır sülfat, çinko sülfat, demir sülfat, klor, mangan sülfat, molibden sülfat, formlarında kullanılması gerekmektedir.

Bitkiler bu elementlerini hepsini aynı miktarda kullanmazlar. Yukarda altı çizili elementleri kg miktarında kullanırken diğerlerini gram olarak kullanırlar. Her bir bitkinin kullanım oranları farklıdır.

Toprağa bu besinleri bitkisel atık kullanarak, hayvansal atık kullanarak ve kimyasal bileşikler halinde verebiliriz, çiftçiler genelde kullanımı ve bulunmadaki zorluk neticesinde kimyasal olarak kullanmakta, bu da topraktaki besin elementleri deposunun boşalmasına neden olmaktadır. Bölgede bir zamanlar sadece azotlu besin elementi ne ihtiyaç duyulurken sonraları kompoze gübrelere ihtiyaç duymaya başladı. Şimdilerde topraktaki mikro elementlerine de ihtiyaç duyulmaya başladı. Bu çoklu besin elementi ihtiyacını karşılamak için artık toprak analizi yaptırmadan, uygun besinleri kullanmadan, ürün almak oldukça zor bir hal almıştır.

Öncelikle 3 yılda bir, 6 ton hayvan gübresi bir zorunluluk hali almaya başladı. Koyun gübresi veya işlenmiş arıtma çamuru kullanılmalıdır.

Yetersiz veya dengesiz beslenme durumunda bitkilerin yaprak, sürgün, dal, kabuk, kök gibi organlarında görülen renk ve şekil değişiklikleri, beslenme bozukluğunu oluşturan besin elementinin ne olduğu hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Bu ipuçlarının iyi değerlendirilmesi durumunda, bitkide beslenme bozukluğuna neden olan besin elementi belirlenerek

gerekli önlemi almak ve ortaya çıkacak ürün kaybını önlemek mümkün olabilmektedir. Bir besin elementinin noksanlık veya fazlalığında bitkilerde görülen arazlar (farklı oluşumlar) birbirine benzemekle beraber, bitkiden bitkiye önemli farklılıklar da gösterebilmektedir.

Özellikle konunun uzmanı olmayan kişilerin, beslenme bozukluklarına doğru teşhis koyması kolay değildir. Bu nedenle çeşitli bitkilerde, değişik besin elementlerinin noksanlık veya fazlalıklarının oluşturduğu belirtilere ait temel bilgileri kısaca değineceğiz.

Bu tip belirtiler görüldüğünde çiftçimizin elinde ön bilgi olması noktasından önemlidir.

İnsanlar yanlış kültürel uygulamalar nedeniyle bitkide besin maddeleri noksanlığına sebep olabilmektedirler. **Örneğin yanlış budamalar, yanlış toprak işleme, dengesiz ve aşırı gübrelemeler, aşırı sulama gibi uygulamalar bitkilerde beslenme bozukluklarına sebep olabilir.** Bu bozukluklar bir veya birden çok elementin noksanlığı olabileceği gibi, fazlalığı da olabilir.

Tablo 1. Bitkiler için Gerekli Besinler Olduğu Kabul Edilen Elementler

Organik maddenin asıl elementleri	Makro elementler	Mikro elementler	Sadece bazı bitkiler için gerekli elementler
C	N	Fe	Al
H	P	Zn	Co
O	S	Mn	Na
	K	Cu	Ni
	Ca	B	Si
	Mg	Cl	V
		Mo	

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Tablo 2. Element Miktarlarının Çiçeklenme Üzerindeki Etkisi

Yaprakta N %	Yaprakta K %	N/K	Ertesi yılda çiçeklenme
1.23	1.52	0.8	yok
2.07	0.56	4.0	seyrek
2.44	1.16	2.1	iyi

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

1.1. Besin Element Noksanlığında Görülen Belirtiler

Azotun yetersizliğinde bitkilerin genel görünümü koyu ve canlı yeşil yerine açık yeşil bir haldedir. Noksanlığın daha ciddi boyutlarda olması halinde, bütün yaprağın **homojen olarak** sararması şeklinde ortaya çıkar. Sararma ilk önce yaşlı yapraklarda görülür. Bu nedenle yukarıdan aşağı doğru renk açılır ve sararır.

Şekil 1. Solda, % 1.01 N (noksanlık) Ortada, % 2.60 N (normal) Sağda, % 3.35 N (yeterinden fazla azotlu gübre uygulanmış elmalar).

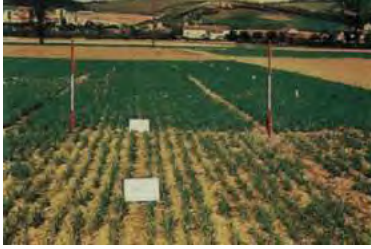

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Aşırı azotlu gübreleme ile bitkide azot fazlalığı yaratılırsa bunun da çeşitli zararları vardır. Aşırı azotlu gübreleme bitkinin vejetatif gelişme periyodunu uzatır, çiçeklenmeyi geciktirir.

Fosfor yetersizliğinde bitkinin kök sistemi iyi gelişmez buna bağlı olarak bitkinin boyu normalden kısa kalır. Başak boyu kısalmır. Verim doğrudan düşer. Ürün saplarındaki ve yaprak ayarlarındaki kızarıklık ile kendini gösterir.

Şekil 2. Kışlık Çavdar Bitkisinde (Secale Cereale) Kardeşlenme Döneminde Fosfor Noksanlığı.

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023-Şekil 2, 3)

Şekil 3. Asma Bitkisinde (Vitis Vinifera) Şiddetli Fosfor Noksanlığı.

Fosfor noksanlığından **en çok çiçek, meyve, tohum** gibi generatif organlar zarar görür. Bununla birlikte fosfor noksanlığı bitkinin vegetatif gelişmesini de olumsuz etkiler.

Şekil 4. Patates Tarlası. Yakın Planda, Fosfor Noksanlığı Simptomları Olan Bitkiler. Geri Planda, Fosforlu Gübrele Uygulanmış Bitkiler.

Şekil 5. Fosfor Noksanlığından Ayçiçeği Bitkisinin Tablasının Zayıf Gelişmesi

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Şimdi buna uygun bir örnek verelim.

Örnekte sunuda unutmayalım her ürünün bir genetik verim kapasitesi vardır alacağımız maksimum verim hiçbir zaman genetik kapasiteyi geçemez.

Yani ıslah çalışması ile bulunan buğdayda 1000 kg, bunu biz bitki besleme ile 1200kg a çıkaramayız. Veya Patateste bulunan genetik 7500kg dekar verimini bitki besleme ile 20 tona çıkaramayız.

Şimdi 1 ton patates almak için bitki topraktan 1,4 kg fosfor kaldırır.

Topraktaki fosforu bitki % 100 kullanamaz genelde kullanım oranı % 60 civarındır. Bu da ek besin demektir. Yani topraktan 2,3 kg fosfor olursa 1 ton ürün kalkar. Topraktaki analizde fosfor seviyemiz 7 kg sa! $7/2,33 = 3$ ton ürün kaldırır. Bizim 7,500 kg ürün alabilmemiz en az 17,5 kg fosfora ihtiyaç duymaktadır. Toprak işlemedeki hatalar, sulamadaki hatalarımızı da düşününce 20 kg fosfor a tamamlanması gerekir. $20 - 7 = 13$ kg daha ek fosfor verilmesi gerekir.

15- 15 - 15 ile tamamlamak istersek yaklaşık 86 kg kullanılmalıdır.

Bitkinin kullandığı diğer besinleri de aynı şekilde hesaplanması gerekmektedir.

Tablo 3. Çeşitli Topraklarda Mevcut Besin Element Değerleri

KUM	KİL	SİLT	SATURASYON	PH	Tuz	EC	KİREÇ	Organik Mad
0	0	0	45,1	8,48	0,18	0	22,74	0,28
0	0	0	43,56	8,39	0.16	0	19,19	0,31
0	0	0	82,5	7,12	0.051	972	3,6	1,67
28,2	50,4	21,4	97,9	7,2	0.062	992	2,6	2,01
32,8	43,2	24	73,7	7,36	0.026	542	40,1	1,59
28,8	45,2	26	74,8	7,43	0.027	556	29,7	1,65
53	24	23	55	7,36		0,03	1,58	1,16
88,8	6,4	4,8	35,2	6,81	0.03	1372	0	0,48
88	8	4	33	5,24	0.005	226	1,7	0,86

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Tablo 3A. Çeşitli Topraklarda Mevcut Besin Element Değerleri

Makrolar dekarda kg			Mikrolar dekarda ppm(miligram)							
AZOT	FOSFOR	POTASYUM	KALSİYUM	MAGNEZYUM	SODYUM	DEMİR	BAKIR	MANGAN	ÇİNKO	BOR
0,04	1,16	147,74	6323	1155	0	0,7	0,06	0,16	0,01	0
0,05	2	154,04	6562	1115	0	1,02	0,16	0,28	0,02	0
0,05	2,2	135	4268	234	127	0	0	0	0	0
0,06	3	198	9218	426	138	3,12	1,33	5,71	0,27	0
0,048	4,2	120	3530	408	73	3,42	0,76	1,71	0,91	0
0,05	5	150	3914	469	64	3,11	1,01	1,69	0,49	0,02
0	5	78	3811	240	59	2,4	0,61	2,64	0,32	0,45
0	6	172	1793	339	139	7,46	0,62	7,31	1,06	0,49
0,026	7,3	39	770	260	31	15,5	1,24	20,66	0,37	0,12

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Sürekli kimyasal gübre ile besleme yapıldığından son zamanlarda mikro besin elementlerinde de ciddi bir miktarda düşme olmuştur renkli kareler eksikliği olan değerleri göstermektedir. Mutlaka verim almak için ilave besin atılmalıdır.

2. BİTKİ SULAMA

Bitkilerden maksimum verim almayı hedefliyorsak mutlaka su ihtiyacının karşılanması gerekmektedir.

Bu çalışma bize suda eriyen maddelerin toprağın her tarafına eşit miktarda dağıldığını gösteriyor. Bu çalışmadan yararlanarak sulama ile besinleri farklı derinliklere götürdüğüne delildir. Suyu fazla verdiğimizde demek oluyor ki fazla su ile de besinlerde kök bölgesinin altına iner ve yarayışsız hale gelir. O sebepten suyu mümkün mertebe etkili kök bölgesinin altına inmemesi gerekiyor.

Yine söz konusu denemede gübreleme, ekim ile birlikte tek seferde yapılmış ve ilk sulamalarla azot kaybının fazla miktarda gerçekleştiği görülmüştür. Sulu tarım alanlarında azot kaybının fazla olduğu gözlemlenmiş ve kaybın önlenmesi amacıyla azotlu gübrelemenin mümkün olduğunca parçalara ayrılarak ve bitki azot alımının en fazla olduğu dönemlerde yapılması önerilmiştir.

Sulama yapacağız ama nasıl yapmamız gerekiyor?

2.1. Sulamayı Neler Etkiler?

Bitkinin yıllık su ihtiyacı, yıl içinde maksimum su tüketiminin bulunduğu ay, toprak yapısı, bitkinin yaşı vb. sebepler kullanılacak su miktarını belirlemede yardımcı kriterlerdir.

Toprağın bünyesi toprağı oluşturan tanelerin büyüklüğü ve tipi ile tanımlanır. Toprak tanelerinin büyüklüklerine göre dağılımına toprak bünyesi (tekstür) denir. Toprak mineral veya organik tanelerden meydana gelir. Mineral tanelerden oluşan topraklara mineral topraklar denir. Bu topraklarda 2 mm tane

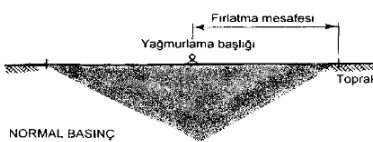
çapının altındaki büyüklükler esas alınarak toprak bünyesi belirlenir. En iri taneler kum, en küçük taneler kil, ikisinin arasındakiler ise mil (silt) olarak adlandırılır. Toprak bünyesi toprağın kalıcı özelliklerinden birisi olduğundan toprağın diğer özellikleri üzerinde de büyük bir etkisi vardır. Çünkü toprağın diğer özellikleri doğrudan bünye ile ilişkilidir. Bu özellikler toprağın yapısı, elastikiyeti, toprak-su rejimi, geçirgenlik, infiltrasyon hızı, yüzey akış hızı, kök gelişimi ve besin elementi durumu gibi özelliklerdir. Toprakların bünyelerine göre sınıflandırılması tanelerin bünye analiz eleklerinden geçirilmesi ve her bir elek üzerinde kalan toprağın tartılarak, kum, kil ve mil tanelerinin yüzde oranlarının bulunmasıyla yapılır. Toprakların bünye sınıflandırmasında kullanılan çok sayıda yaklaşım vardır.

Bunların bulunma oranına göre toprağın özgül ağırlığı değişir 1 cm^3 deki toprak ağırlığı. Ve buna bağlı olarak toprağın tuttuğu yarayışlı su miktarı da değişmektedir.

Kumlu topraklar az su tutarken tınlı topraklar orta ve killi topraklar çok su tutar. Toprağın su emme hızları da değişir. Kumlu topraklar hızlı, tınlı topraklar orta hızda ve killi topraklar yavaş emer. Sulamanın mükemmel yapılabilmesi için toprağın fiziksel analizi yapılmalıdır.

Yağmurlama başlıkları basınç ile uygun olmalıdır.

Şekil 6. Normal Basınç

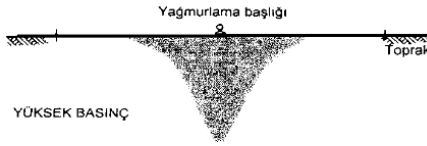
Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Şekil 7. Düşük Basınç

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Şekil 8. Yüksek Basınç

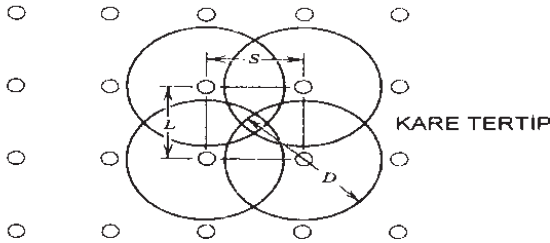
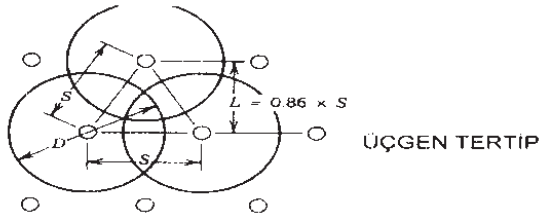

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Normal basınçta su toprağa uygun düşerken düşük basınçta ve yüksek basınçta toprağa anormal düşmektedir. Bu da istenmeyen bir durumdur.

Çalışmalarımızın normal ideal basınçta çalıştığını düşünüyoruz. Sulamamızda sadece saat hatası yapıldığını varsayalım. Sulamada en büyük hatada da buradan yapıldığını gözlemliyoruz. Aşağıdaki çalışma toprak değerleri belirli bölge toprağında bağlamalara göre hesaplanmıştır.

Şekil 9. Hat bağlama şekilleri

S: Başlıklar arası mesafe
L: Lateraller arası mesafe

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Bölge aşırı rüzgârlı olduğu için en yaygın bağlama üçgen bağlamadır.

Örnek

Çalışma toprağın emme hızı 0,8 mm/h doyma noktası % 26 Solma noktası % 12 buna göre 3,2-1,8 mm meme çapı olan fıskiye ile sulama yapacağız. Bağlama oranlarına göre çıkan su miktarları ve patates bitkisinin sulama süresi Tablo 4'te gösterildiği gibidir.

Tablo 4. Bağlama oranlarına göre çıkan su miktarları ve patates bitkisinin sulama süresi

Basınç	Debisi m ³ /h	10x10	Sulama saat	Yüzey suyu lt/h/da	Yüzey akışı	12x12	Sulama saat	Yüzey suyu lt/h/da	Yüzey akışı
1,5	0,627	6,27	7saat-2 dak.	-	-	4,35	10 saat 8 dak	-	-
2	0,724	7,24	6saat-5 dak.	-	-	5,02	8 saat 46 dak	-	-
2,5	0,81	8,1	5saat-26 dak.	100	Var	5,62	7 saat 50 dak	-	-
3	0,887	8,87	4saat-58 dak.	870	Var 5s 30 dak	6,16	7saat-10 dak.	-	-

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Yukarıdaki tabloda sulama basıncı 1,5 atu (atmosfer basıncı) olduğunda fıskiyemizden saatte 627 litre su akmaktadır. Tarlamızdaki etken kök bölgesini 10 metreye 10 metre bağlamada 7 saat 2 dakikada sularken 12 metreye 12 metre bağlamada 10 saat 8 dakikada sulamaktadır hat boruları 5 metre veya 6 metre olmasına göre değişmektedir.

Genelde basınç 2,5 atu olduğunda 12x12 bağlamada 7 saat 50 dakikada sulanırken 5 metrelik boru kullanınca 10x10 sulama saati de 5saat 26 dakikaya düşüyor.

En büyük hatalarda buralardan yapılmaktadır. Vatandaş 6 metrelik borulardaki sulama saatini 5 metrelik borularda uygulamaya kalkınca da sulama da hatalarda kaçınılmaz oluyor.

Yapılan hatalı sulamaya bağlı olarak toprağa atılan besinler daha alt tabakalara inerek bitkinin etkili kök bölgesinin altına iniyor. Bitkinin bu besinlerden yararlanma işi sona eriyor. Besinlerden yararlanmadığı için de doğal olarak verim kaybı oluşmaktadır. Sulama sularını mümkün mertebe etkili kök bölgesinin altına inmesine müsaade edilmemesi gerekmektedir.

Tablo 5. İdeal Sulama

İdeal sulama düşünelim	Fazla su	Fazla su
2,5 at	2,5 at	2,5
5 saat 26 dakika sulama	6 saat 48 dakika sulama	9 saat sulama
44,1 mm	% 25 verim kaybı	% 40 verim kaybı
Verilecek su	15,9 ton fazla su	29,4 ton fazla su
44,1 ton su	60 ton su	73,5 ton su
7,5 ton verim	5,5 ton verim - 2 ton kayıp	4,5 ton verim - 3 ton kayıp

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Son zamanlarda 5 metrelik borulara talep arttığı için riski göstermek amaçlı hesaplanmıştır.

Verime etki eden hassas bir değerde, toprağın tavında sürülmesidir. Şayet toprak tavında sürülmezse nemli halde toprak işleme yapılırsa toprağın fiziksel yapısı bozulmakta ve % 90 a varan verim kayıpları gözlenmektedir.

Sulanabilir tarım arazilerini mümkünse kuru sürüm (nem-siz) yapmanın hiçbir zararı yoktur. Kuruya dikim biraz zor olur dikimden sonra toprak biraz bitkinin kuruda kalmaması için nemlendirilir. - Normal sulanır. - verim için oldukça iyi bir davranış olur

Diğer ürünler içinde uygun sulama hesapları mevcuttur. O ürünlere uygunda ideal sulama değerlerinin hesaplanıp o değerler üzerinden sulama yapılması verimde istikrar ve karlılık için kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Tablo 6. Tınlı Toprak Emme Hızı 13 Mm/H Tarla Kapasitesi %22, Solma Noktası %10, Patates İçin Sulama Saatleri

atü	Normal sulama			% 25 fazla su				% 50 fazla su			
	Fiskiye debisi	Bağlama debisi	Sulama saati	% 25 fazla sulama	Fazla su ton	verim	kayıp	%50 fazla sulama	Fazla su ton	verim	kayıp
1,5	0,972	9,72	3 saat 37 dak	4 saat 31 dak	8,82	6 ton	1,5 ton	5 saat 26 dak	17,64 ton	5 ton	2,5 ton
2	1,152	11,52	3 saat 4 dak	3 saat 50 dak	8,82	6 ton	1,5 ton	4 saat 26 dak	17,64 ton	5 ton	2,5 ton
2,5	1,281	12,81	2 saat 45 dak	3 saat 26 dak	8,82	6 ton	1,5 ton	4 saat 8 dak	17,64 ton	5 ton	2,5 ton
3	1,419	14,19 1,19 y	2 saat 29dak	3 saat 26 dak	8,82	6 ton	1,5 ton	3 saat 43 dak	17,64 ton	5 ton	2,5 ton

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Bölgede yaygın kullanılan fiskiye meme çapı 3.5 – 1.8 mm de sulama hattı bağlama aralığı 10 x 10 yarıyışlı su miktarı 35,28 mm ve 3,6 günde dönülmesi gerekmektedir.

1,5 atu basınçta 3 saat 37 dakika sulanması gerekmektedir bunu 4saat 31 dakika sularsak verim kaybımız % 25 olur ve 5 saat 26 dakika sularsak verim kaybımız % 50 olur. Bölgede yaygın 5 veya saat sulama yapıldığına göre bunlardaki verim kaybı da oldukça artmaktadır.

Tablo 7. Sabit Saatli Gereğinden Fazla Sulamada Oluşan Verim Kaybı Tablosu

atü	Normal sulama			5 saat sulama				6 saat sulama			
	Fiskiye debis	Bağlama debisi	Sulama saati	5 saat	Fazla su ton	Verim ton	Kayıp ton	6 saat	Fazla su ton	Verim ton	Kayıp ton
1,5	0,972	9,72	3 saat 37 dak	5 saat	13,3	5,44 ton	2,05 ton	6 saat	23,4 ton	4,5 ton	3 ton
2	1,152	11,52	3 saat 4 dak	5 saat	22,3	4,6 ton	2,9 ton	6 saat	33,84 ton	3,8 ton	3,6 ton
2,5	1,281	12,81	2 saat 45 dak	5 saat	28,77	4,1 ton	3,4 ton	6 saat	41,5 ton	3,4 ton	4,1 ton
3	1,419	14,19 1,19 y	2 saat 29dak	5 saat	35,67	3,73 ton	3,77 ton	6 saat	49,86 ton	3,1 ton	4,4 ton

Kaynak: (Çiftçi Kayıt Sistemi, 2023)

Verimli ve randımanlı sulama yapabilmek için mutlaka toprakların fiziksel analizi yapılması gerekmektedir. Fiziksel analizlere göre sulama saatleri hesaplatılarak bu saatlere göre sulama yapmalıyız.

KAYNAKÇA

- Aktaş, M., & Ateş, M. (2005). Bitkilerde Beslenme Bozuklukları: Nedenleri ve Tanınmaları, Engin Yayınevi.
- Anonim. Sulamanın Temel Esasları 1. Adana Zirai Üretim İşletmesi ve Personel Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Yayın No: 2
- Anonim. Sulamanın Temel Esasları 2, Adana Zirai Üretim İşletmesi ve Personel Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Yayın No: 3
- Çetin, Ö., Tolay, İ. (2009). Fertigasyon Sulama ile Birlikte Gübreleme, Hasad Yayıncılık.
- <https://www.tarimorman.gov.tr/TAGEM/Belgeler/yayin/Tu%CC%88rkiye%20Sulanan%20Bitkilerin%20Bitki%20Su%20Tu%CC%88ketimleri.pdf>, Erişim Tarihi: 25.04.2024
- Kaçar, B., & Katkat, V. (2022). Gübreler ve Gübreleme Tekniği, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kantarıcı, M. D. (2000). Toprak İlimi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi.
- Yıldız, N. (2008). Bitki Beslemenin Esasları ve Bitkilerde Beslenme Bozukluğu Belirtileri, Eser Ofset Matbaacılık.

SORU-CEVAP VE KATKILAR (İKİNCİ OTURUM)

İskender Öksüz: Şöyle bir hikâye anlatmak istiyorum. Ziraatçılar, köylüler ve çiftçilerin kendilerini istemediklerini söylüyor. Sulamamıza karışmayın, analizinizi istemiyoruz diyorlarmış. Ancak yeraltı sularının bitirilmesinin ardından obruk oluşumunun meydana geldiğini, daha beter olarak toprakların fazla sulanmadan dolayı tahrip edildiğini biliyoruz. Bu da acı bir şey. Sizin de böyle bir tecrübeniz var mı? Herkese birden soruyorum ben bunu.

Cengiz Tezcan: Hocam ben Başdere'de çalışıyorum. Vatandaş çalışma tarzımızı biliyor. Bu yüzden herkes severek arazi-sini kontrol ettiriyor ve ne yapması gerektiğini soruyor. Yani bu durum kişiye doğrudan güven ile alakalıdır.

İskender Öksüz: O zaman bizim Konyalıları eğitmek lazım.

Cengiz Tezcan: Şimdi hocam Tarım Bakanlığı'nın da birtakım hataları oluyor. Tarım Bakanlığı'na gübre getiriyorlar. Bu gübreleri sat diyorlar. Şimdi memur ne yapacak? Elinden çıkarması gerekiyor. Depoda yer kaplıyor. Memur bir şekilde elinden gübreleri çıkarıyor. Tabi vatandaş da bunları güvenerek alıyor. Aldığı zaman da bu atılan gübrelerin faydasını göremiyor. Ne yapıyor? Bakanlığa karşı bir soğukluk duyuyor. O gübreyi bana niye sattı? şeklinde bir tepki ortaya çıkıyor.

Aydın Tunçbilek: Hocam Türkiye'de suyun yüzde doksanı tarımda kullanılıyor. Biraz önce Cengiz Bey bahsetti. Teknoloji kullanılmıyor. Aynı şekilde sizin bahsettiğiniz gibi en önemli

şey Türkiye'nin su zengini bir ülke olmamasıdır. Su kıtlığı yaşayan bir ülkeyiz. Dolayısıyla tarımda kullanılan suyun yüzdesini azaltmamız lazım. Bunun bir sürü prosedürü var. Cengiz Bey ondan bahseder. En önemlisi sizin bahsettiğiniz yer altı suyudur. Yer altı suyu kolay kolay yerine ikame edilemez, doldurulamaz. Yüzyıllar gerekir. Kayseri'den örnek vereyim. Otuz yıl öncesine kadar apartmanlara temel atılırken on metreden su çıkardı ve Kayseri'de musluktan, yani direkt olarak kaynaktan su alıyordunuz. Önce yer altı suyu elli metreye düştü. Sonra yüz metreye, yüz elli metreye düştü. Dolayısıyla su çok kıymetli. Bir damlası dahi boşa gitmemeli. Fazla sulamayı bıraktım hocam. Az sulamak lazım. Çünkü Türkiye için gerçekten en önemli şey sudur.

İskender Öksüz: Bir de Göbekli Tepede tarım olup olmadığı bilinmiyor diye biliyorum.

Aydın Tunçbilek: Orada içinde buğday olan küpler çıktı.

İskender Öksüz: Tamam. Meseleyi halletmişler.

Aydın Tunçbilek: Hocam bir de yeri gelmişken söyleyeyim. Burası hububatın ana vatanıdır. Hububat derken buğday, arpa, çavdardan bahsediyorum. Mısır, patates Amerika Birleşik Devletleri'nden gelmiştir.

Akın Bayrak: Biz de bilgi sahibi olduk. Toprak analizi ile ilgili bir soru sormak istiyorum. Genellikle bizim köyümüzde toprak analizini zorlama olmazsa yaptırılmazsın. Bu konuda Tarım Bakanlığı olarak köylüyü hem bilgilendirmek hem de desteklemek gerekir. İkincisi toprağı analiz ettik. Çiftçiye gübre reçetesi vermemiz gerekir. Şimdi çiftçi fosfor ne kadar atacak? Fosforun yanında magnezyum da verecekse ne kadar verecek? Reçete verilmesi lazım. Yani köylülerin kendi başına burada bırakılması yeterli olmuyor. Özellikle sulama konusunda. Mesela bizim Bayburt bu konuda şanslı. Çünkü biz yer altında sulama yapmıyoruz. Arazinin %60'ı sulanabiliyor. Çiftçinin bilgiye ve desteğe ihtiyacı var.

Cengiz Tezcan: Hocam vatandaşın olayın bilincine varması gerekiyor. Bizim 5-6 tane çiftçimiz var. Bu çiftçiler her sene toprak analizini yaptırıyorlar. Mesela biz araziye çıktığımız zaman ürünlerde gördüğümüz deformasyona göre vatandaşlara bir reçete veriyoruz. Bu reçete elden ele dolaşiyor. Kafasına yatanlar, uygulayanlar oluyor. Uygulamada da güzel randımanı alınca artık bunu alışkanlık haline getiriyorlar.

Akın Bayrak: Gübrelerin çevre kirliliği konusundaki etkisi nedir?

Cengiz Tezcan: Şimdi hocam gübrelemeyi uygun dozda yapmamız gerekiyor. Biz kıvamında kullandığımız için gübreler kirliliğe sebebiyet vermiyor. Geçmiş yıllarda bölgede azot kullanıyorlardı. Çok fazla sulama yapılıyor. Yani sezonda bitkinin ihtiyacı olan 800 ton 900 ton suyu çiftçi 2 ayda veriyor. Çiftçiler sulamayı istikrarlı bir şekilde yaparlarsa yer altı sulasının kirlenme olayı da biter.

Akın Bayrak: Başka soru var mı acaba? Buyurun.

Murat Gülyaz: Ben şunu öğretmek istiyorum. Başdere'nin rakımının 1500 metre civarında olduğunu düşünüyorum. Bu bir avantaj mıdır Başdere için yoksa dezavantaj mıdır?

Cengiz Tezcan: Bu durum gıdada avantaj sağlayabilir. Yani yüksek rakımlarda gece sıcaklığı daha düşük olduğu için orada yetişen ürünler gece solunum daha az yapıyorlar. Az yaptıkları için bünyesindeki besini kaybetmiyorlar. Aşağıdaki bölgeler biraz daha sıcak olduğu için onlar gece solunumunu biraz daha fazla yapıyorlar ve bu durum ürünlerde lezzet değişikliğine sebep olabiliyor. Yüksek bölgeler magnezyumu, kalsiyumu, potasyumu bünyesinde daha iyi tuttuğu için lezzet noktasında buralarda bir artı avantaj söz konusu olabiliyor.

Aydın Tunçbilek: Rakımın değişiklik göstermesi kimi bitkiler için çok büyük avantajdır. Geç açan çiçekler ilkbaharın son donlarından kendilerini korumuş oluyor. Dolayısıyla besin spektrumunda kuzey güney yönünün bile etkisi var.

İskender Öksüz: Bitki kendini mi ayarlıyor?

Aydın Tunçbilek: Evet belli bir sıcaklık değerine ulaşınca bitki çiçek açıyor.

Akın Bayrak: Çiftçiye sadece bilgi yetmiyor, aynı zamanda çiftçinin desteklenmesi de lazım. Yakın temas lazım. Ben konuşmacılara teşekkür ediyorum. Umarım yararlı olmuştur.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Üçüncü Oturum Başkanı: Prof. Dr. Rifat YILDIZ

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKSENİNDE TURİZM
ODAKLI KIRSAL KALKINMA: ÜRGÜP/BAŞDERE
KÖYÜ MERKEZLİ KÖY KÜMESİ**
**Köy Kümesindeki Vadilerin Kırsal Turizm
Potansiyelinin Değerlendirilmesi**

*Dr. Öğr. Üyesi Merve ALTUNDAL ÖNCÜ**
*Dr. Öğr. Üyesi İsmet GÜNEY***

1. GİRİŞ

Kırsal alanlar büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekânsal birimlerdir. Bu nedenle ekonomik sektörlerin çeşitliliği bakımından homojen bir yapı göstermektedir. Diğer taraftan kırsal alanlar altyapı yatırımlarından kentsel alanlara göre daha az pay aldığı için dezavantajlı olabilmektedir. Bu süreç nüfusun azalması, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetlerin azalmasını durumu da göz önüne alındığında kırsal bölgelerde yaşam kalitesi kentsel bölgelere göre daha geridedir (OECD, 2006). Sonuç olarak kırdan kente göç dinamikleri nedeniyle ekonomik sektörlerdeki inovasyon ve yenilikler oldukça sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla kırsal alanların geri kalmışlığı sorunu olgusal bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüz koşullarının aksine kırsal alanların da sürdürülebilir ve dengeli bir şekilde kalkınması mümkündür. Çünkü

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü

** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ardeşen Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü

dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu kentlerde yaşarken gıda güvenliği, gıda arzı, iklim değişikliği, krizler ve afetler kırsal alanları son derecede önemli mekânsal birimler haline getirmektedir. Kırsal alanlardaki kalkınma sorununun çözümü için ise en önemli füzyon yine kırsal alanın mekânsal, kültürel ve tarihsel öğelerinde aranmalıdır. Bu kapsamda kırsal alanlardaki en önemli sektör, siyaset kurumundan akademiye, STK' lardan uluslararası kuruluşlara kadar pek çok paydaşın ilgilendiği turizm olmuştur. Kırsal alanların tarımsal üretim ve orman alanı olarak kullanılmasının ötesinde, turizm ve rekreasyon için yeniden planlanması söz konusu olmakta, turizm için bu alanlar altyapı ve üstyapı olarak yeniden organize edilerek tüketime sunulmaktadır (Ceylan ve Somuncu, 2019). Ekonomik refah seviyesi ve boş zamandaki artışa bağlı olarak, insanlar turizm ve rekreasyon faaliyetlerine katılmak için uygun koşullara sahip olmuştur (Altundal Öncü, 2022).

Araştırma sahasının bulunduğu Nevşehir ilinde birçok kırsal alan turizm sektöründe çeşitli alanlarda uzmanlaşarak yerel ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır. Söz gelimi Avanos deneyim turizmi kapsamında çanak-çömlek yapımında, Ürgüp uçan balon ile macera turizminde faaliyetler göstermekte ve bu sayede kırsal bölgeler gelişmiş bir destinasyona dönüşmektedir. Bu araştırma, Ürgüp'te bulunan Kurt Deresi Vadisi, Başdere Vadisi ve Karain-Yeşilöz Vadisi'nde tarım, hayvancılık gibi var olan ekonomik sektörlerin yanı sıra var olan tarihi, kültürel ve doğal çekiciliklerin turizm sektöründe oluşturabileceği potansiyellerin tespitini amaçlamaktadır. Araştırmada yanıtlanması gereken en temel soru: Kurt Deresi Vadisi, Başdere Vadisi ve Karain-Yeşilöz Vadisi'nde kırsal turizme ilişkin potansiyeller nelerdir? Bu kapsamda araştırma sorusunun yanıtlanabilmesi için öncelikle bölgenin coğrafi etüdü oluşturulmuş ardından da potansiyeller ortaya çıkartılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada Ürgüp'te bulunan Kurt Deresi Vadisi, Başdere Vadisi ve Karain-Yeşilöz Vadisi bölgesinin turistik bir destinasyon olarak gelişimi için ekonomik, politik ve toplumsal bağlamda etkili olabilecek faktörleri temel hatlarıyla belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırma sahası içerisindeki turizm olgusuna ilişkin meseleler bağlamı içerisinde anlam kazanır. Bu doğrultuda araştırmanın deseni nitel araştırma yaklaşımı içerisindeki durum çalışması olarak belirlenmiştir. Burada amaç, *gözlem* ve *mülakat* teknikleriyle elde edilen birincil verilerin, *doküman incelemesi* ve *görsel-işitsel materyallerin incelenmesi* teknikleriyle desteklenip bütüncül bir biçimde tanımlanması, yorumlanması ve analizidir.

Gözlem tekniği ile araştırma sahasındaki mekân organizasyonundaki tekil oluşumlar ve farklılıklar tespit edilmiştir. Bu kapsamda gözlem formu doldurulmuş, ilgili notlar alınmış ve fotoğraflar çekilmiştir. Araştırmada aynı zamanda, probleme ilişkin yüzeysel bilgilerden çok, kişilerin düşünce, görüş ve deneyimleriyle ilgili bilgi toplamasına olanak sağlayan mülakat tekniği kullanılmıştır (Şavran, 2009: 87). Yarı yapılandırılmış mülakat formundaki soruların, paydaşlara yöneltilmesi için ilgili kişinin konu hakkında bilgi ve tecrübe birikimine sahip olmasını gerekli kılan bir yapıya sahip olması nedeniyle, *amaçlı örneklem* tekniği kullanılmıştır. 02/03/2024 tarihinde yapılan uygulamada, kilit aktör olarak kabul edilen 5 muhtar, 1 turizm işletmecisi ve yerel halktan çok sayıda kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada birincil verilerin desteklenmesi için doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda ulusal ve yerel gazeteler ve turizm web siteleri kapsamlı bir taramaya tabi tutulmuş ve destinasyonun gelişimine ilişkin bilgi yansıtan, karakteristik özelliklerini barındıran gazete haberleri veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Araştırmada, gözlem, mülakat, doküman incelemesi ve görsel-işitsel materyallerin incelenmesi teknikleriyle elde edilen veriler, kategorik olarak tasniflenmiş ve analiz edilmiştir. Araştırma keşfedici bir araştırma olarak tasarlanmıştır ve kullanılan veri teknikleri sayesinde araştırma sorusunun yanıtlanması sağlanmıştır.

Araştırmada üretilen haritalar için Landsat uydu görüntülerinden 2D sayısallaştırma gerçekleştirilmiştir. Wikilog uygulaması kullanılarak saha çalışması sırasında izlenen adımlar sayısal ortama aktarılarak ArcGIS 10.6.1 versiyon ile harita haline getirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Saha Çalışmasında İzlenen Rotanın Haritası

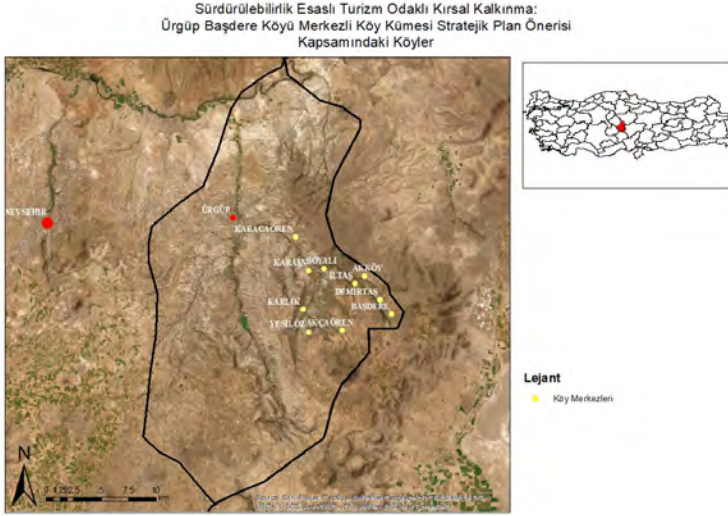
Kaynak: (Google Earth, 2024)

3. ARAŞTIRMA SAHASININ COĞRAFYASI

Araştırma alanı Nevşehir'in Ürgüp İlçesi'nde yer almaktadır (Şekil 2). Bu bölümde sahanın jeoloji, jeomorfoloji, iklim ve bitki örtüsü, tarihsel ve kültürel coğrafyası, arazi kullanımı

ve nüfus bilgilerine yer verilmiştir. Söz konusu coğrafi bilgiler, kırsal turizm faaliyetleri için önemli birer kaynak değeri olma potansiyelindedir.

Şekil 2. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

Kaynak: (Google Earth, 2024)

İklim

Bölgede tipik karasal iklim özellikleri görülmektedir. Ürgüp'te yıllık ortalama sıcaklık $10,3^{\circ}\text{C}$ 'dir. En yüksek sıcaklık Temmuz ayında 40°C , en düşük sıcaklık Ocak ayında -27°C olarak ölçülmüştür (Harunoğulları ve Kayar, 2015). Diğer taraftan 1970 yılı öncesindeki iklim ile karşılaştırıldığında termal konfor sıcaklığı 2°C derece daha yüksektir (Türkoğlu ve Çalışkan, 2011). Kış aylarındaki aşırı soğuk gün sayısındaki azalma kırsal bölgelerdeki insan faaliyetlerini kolaylaştırırken; yaz aylarındaki aşırı sıcak gün sayısındaki artış olumsuz koşullar yaratmaktadır. Yıllık ortalama yağış ise 385 mm . civarındadır (Harunoğulları ve Kayar, 2015).

Jeoloji ve Jeomorfoloji

Çalışma sahası olan Ürgüp'ün doğusu Üst Miyosen Tuzköy formasyonu üzerinde yer almaktadır (Doğan vd., 2019). Bu formasyon kumtaşı ve kıltaşı özelliği göstermektedir. Başdere Vadisi'nde yer alan Tekke Dağı volkanik bir kompleksdir ve çoğunlukla Üst Miyosen bazaltik andezit akıntılarında oluşmaktadır (Özyavaş, 2020). Üst Miyosen itibarıyla Erciyes Dağı, Melendiz Dağı, Hasandağ ve Güllüdağ volkanlarından çıkan malzemeler, bölgenin jeolojik ve jeomorfolojik yapısını oluşturmuştur. Bölgedeki Kızılırmak Nehri drenaj sistemine bağlı olarak Pliyosen yaşlı formasyonlar büyük oranda aşınarak erozyonun da etkisiyle kanyon, peribacası ve badlans sahaları oluşmuştur (Resim 1).

Resim 1. Çalışma Sahasının Jeomorfolojik Görünümü

Kaynak: (Orijinal)

Jeolojiye bağlı olarak alanda sağlık sorunları görüldüğüne dair çalışmalar bulunmaktadır (Dirik, 2009). Ürgüp jeolojik formasyonu içerisinde zenginleşen eriyolit minerali, solunum yoluyla solunduğunda akciğer ve karın zarı kanserine neden olabilmektedir. Bu minerale bağlı olumsuz sağlık koşullarının

ise daha çok Karain ve Karacaören köylerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir (Dirik, 2009).

Flora

Karasal iklime bağlı olarak bölgede orman örtüsü yok denecek kadar azdır. Vadi içlerinde yer yer meşe ve ardıç ağaçları görülmektedir (Resim 2). Diğer taraftan geçmişten günümüze kadar yerel halk tarafından tanınan ve çeşitli amaçlarla kullanılan otsu bitkiler bulunmaktadır. Bunlardan Kirabolu (*Viburnum opulus*) Karlık Köyü'nde böbrek rahatsızlıkları için kullanılmaktadır. Yeşilöz Köyü'nde Keditırnağı (*Achillea wilhelmsii*) karın ağrısı için kullanılmaktadır. Başdere Köyü'nde Yarpuz (*Mentha longifolia*) ferahlatıcı ve sakinleştirici olarak bilinmektedir. Ebegümeci (*Malva neglecta Wallr.*), Karlık'ta ot yemeği olarak tüketilir ve halsizliğe iyi geldiği belirtilmektedir (Şenkardeş, 2010).

Resim 2. Çalışma Sahasının Florası

Kaynak: (Orijinal)

Yerleşme ve Kültürel Coğrafya

Çalışma sahasındaki üç vadi, köylerin konumu ve büyüme yönü açısından belirleyici olmuştur. Buna göre vadi sistemleri dikkate alındığında yerleşmelerin KB-GD hattında vadi boyunca kurulduğu gözlemlenmektedir. Yine vadi tabanından yamaçlara doğru artan eğim nedeniyle yerleşmeler çoğunlukla vadi tabanına doğru gelişimini sürdürmektedir. Vadi yamaçlarının üzerinde ise tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü düzlükler bulunmaktadır. Diğer taraftan vadi sistemi nedeniyle köylerin tarımsal ve ekonomik gelişiminin bir sınırı olduğu da belirtilmelidir.

Yapılan araştırmalarda bölgede tarih öncesi döneme ait insan faaliyetlerine ve yerleşme izlerine ilişkin bulgular tespit edilmiştir. Bunun en önemli sebebi ise neolitik dönemde avcılık için kullanılan obsidyen yataklarının Avla Dağ'da yoğun bir şekilde varlığı olmuştur (Güngördü, 2021). Karain, Karlık ve Yeşilöz köyleri, Kapadokya Bölgesi'ndeki en eski köy yerleşmeleri içerisinde yer almaktadır (Somuncu ve Yiğit, 2009). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Miras Alanı 1986 yılında resmen Milli Park ilan edilmiştir. Milli park sınırları dışında kalmasına rağmen, çalışma sahasında bulunan Yeşilöz Köyü içerisindeki Theodore Kilisesi korunan alan içerisindeki diğer önemli kiliseler ile benzerlikler göstermektedir. Kilisede müjde, doğum, havariler komünyonu ve çarmıh olmak üzere dört konulu ikonografi görülebilmektedir (Koçyiğit, 2009). Duvar resimleri 10-12. yüzyıllar arasında tarihlenmektedir (Pekak, 2010). Bu anlamda dönemin yerel sanatçıları tarafından yapıldığı belirtilmektedir.

Çalışma sahası tarihsel olarak önemli bir güzergahta yer almaktadır. Başdere Köyü Tekke Dağı'nda yer alan Şeyh Turesan Veli Türbesi, Kayseri ve Ürgüp arasındaki bağlantı yolu üzerinde bulunur. Şeyh Turesan'ın bölgeden geçen yolcuları ağırladığı, yine bu bölgede ibadet ve İslamiyet'i yaygınlaştırma

faaliyetleri yürüttüğü belirtilmektedir (Kozan, 2012). Şeyh Tu- resan Veli'nin dergâhı MS. 640 yılında inşa edilmiştir. Bu an- lamda bölgedeki İslamiyete ilişkin en eski yapılardan birisi ola- rak önemli bir kültürel miras alanıdır. Alanda türbe, mescit, çilehane vb. birimler bulunmaktadır. Türbede her yıl haziran ayının son pazar günü etkinlik düzenlenmektedir.

Bölge tarihsel olarak 16. YY Osmanlı arşiv kayıtlarına göre Türkmen ve Yörükler tarafından yerleşilen bir alandır (Özkan, 2012). Bizans döneminden itibaren proje sahasında kalan köy- ler Türkleşme sürecine girmiştir. Boyalı ve Karacaören köyle- rinin isimleri soy veya topluluk isminden yola çıkarak tasnif edilmektedir (Durbilmez ve Tekin, 2014). Yine Boyallı olarak bilinen Türkmen-Yörük köyü Boyalı, günümüze kadar ismini korumuştur. Karacaören ise Karacaviran aşiretinden gelmekte- dir. Bölgedeki yer isimlerine yönelik çalışmalar, buradaki köy- lerin somut olmayan kültürel miras bakımından önemini or- taya koymaktadır. Bu sayede tarihsel ve kültürel olarak bölgeyi şekillendiren dinamikler de tespit edilebilmektedir.

Ekonomi

Bölgenin jeolojik ve jeomorfolojik yapısı taş çıkarma ve işlenmesine dayalı ekonomik faaliyetlere imkân vermektedir (Arslan vd., 2017). Çoğunlukla volkanik malzemelerin çıkarılarak inşaat malzemesine dönüştürülmesi kapsamında ku- rulan maden işletmelerinde yerel halk istihdam edilmektedir. Araştırma sahası kurak ve yarı kurak iklim hakimdir. Bu ne- denle tarımsal ürünler ve hayvansal üretim de buna göre şe- killenmektedir. Tarımsal üretimde patates ve bağcılık önce ge- len ürünlerdir. Küçük ölçekli bazı tarım arazilerinde ise lavanta yetiştiriciliği yapılmaktadır.

4. Bulgular

Bu bölümde sahada gözlem ve mülakat teknikleriyle tespit edilen turizm noktalarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Araştırma sahasında toplamda 10 köy ve 3 vadi bulunmaktadır. Bu nedenle bulguların raporlanması vadi ölçeğinde gerçekleştirilmiştir. Vadilerden birisi Başdere Vadisi, ikincisi ise Kurt Deresi Vadisi ve üçüncüsü Karain-Yeşilöz Vadisi olarak adlandırılmaktadır.

4.1. Başdere Vadisi

Ürgüp ile Başdere Köyü arasındaki vadi Başdere Vadisi olarak isimlendirilmiştir. Vadinin en belirgin özelliği kırsal faaliyetlere dayalı peyzaj görünümüdür. Vadi içerisindeki köylerde üzüm, patates, kabak, nohut gibi bitkiler yetiştirilmektedir. Mevcut ekonomik faaliyetler itibarıyla turizm sektörüne ilişkin girişimler sınırlı olsa da; kırsal faaliyetlere dayalı sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi bakımından yüksek potansiyele sahiptir.

Başdere vadisindeki ilk köy *Boyalı*'dır (Resim 3 ve 4). Köydeki yerleşmeler eski ve yeni doku olarak ayrıışmaktadır. Geleneksel evlerin bakım zorluğu ve mülkiyet tartışmaları nedeniyle, köyde yaşayan nüfus yol üzerindeki yeni yerleşme alanında yeni konutlar inşa etmiştir. Bu durum eski konutların el değmeden korunması için de önemli bir fırsat yaratmaktadır. Boyalı Köyü, bölgedeki Selçuklu Mimarisi örneğine ait en eski cami olan Boyalı Camii'ye sahiptir. Burada afet riski bulunmamaktadır. Köy ova tabanında yer alır ve dikili tarım alanları ile öne çıkmaktadır. Büyük ölçekli turizm yatırımları için uygun olan boş geleneksel konutlar vardır.

Resim 3 ve 4. Boyalı Köyü**Kaynak:** (Orijinal)

Ürgüp ile Başdere Köyü arasında tam olarak ortada konumlanan *Akköy* ise vadide turizmin başladığı sayılı köylerden birisidir (Resim 5). Geniş vadi manzarasına sahip olan köy, bozulmamış kaya evleri ile dikkat çekmektedir. Yamaçta yer alan köyün manzarası, geleneksel kırsal mimari ve kırsal peyzaj öğeleri içerir.

Resim 5. Akköy'de Turistik Bir Konaklama Tesisi**Kaynak:** (Orijinal)

Köydeki konaklama tesisleri hizmet kalitesi ve gecelik fiyatlandırma bakımından Ürgüp ve çevresindeki otellere göre avantajlıdır. Bu durum piyasa ile rekabet gücünü artıran bir faktördür. Ancak konaklama tesislerinde kalan turistlerin vadedeki diğer köyler ile etkileşime girmeden doğrudan Ürgüp ve çevresine yönlendiği tespit edilmiştir.

Akköy, vadide yer alan ve turistlerin konaklaması için en fazla yatak kapasitesine sahip köydür. Bu anlamda köydeki yamaç evler, restore edilmemiş kiliseler, rekreatif olarak ATV, at turu vb. faaliyetler kırsal turizm için önemli çekiciliklerdir.

Akköy'ün karışı yamacında yer alan *İltaş Köyü*, tarihsel olarak Rumlar ile Türklerin bir dönem bir arada yaşadığı, 300 yıldan fazla yaşa sahip geleneksel kaya evlerinin bulunduğu bir köydür (Resim 6). Bu anlamda vadi turizminde önemli bir noktadır. Köyde keşfedilmemiş ve restore edilmemiş 5 kilisenin varlığına dair yerel halkın bilgisi bulunmaktadır.

Resim 6. Akköy'den İltaş Köyü'ne Bakış

Kaynak: (Orijinal)

Akköy'e komşu olan *Demirtaş Köyü*, eski yerleşim yerinin heyelan bölgesi ilan edilmesi sonrasında vadi yamacından yol güzergahındaki yeni köy alanına taşınmıştır (Resim 7). Heyelan bölgesinde yapılacak ıslah çalışmalarının ardından, boşaltılmış olan Demirtaş Köyü vadi turizmine kazandırılabilir. Köy, ekotarım bakımından yerel halkın tarımsal bilgisi dikkate alındığında önemli bir potansiyel olarak değerlendirilebilir. Ayrıca aktif olarak yürütülen hayvancılık faaliyetlerinin de turizm bakımından değerlendirilmesi mümkündür. Vadi boyunca oluşturulacak trekking rotası üzerinde bulunan köy, tarihi bir mezarlık alanına sahiptir. Ürgüp'ten Demirtaş'a at turları düzenlenmektedir. Arpacızade Türbesi olarak bilinen ve bölgede manevi bir değer olarak bilinen yapı da yine Demirtaş eski köy yerleşiminde bulunmaktadır (Resim 8 ve 9).

Resim 7. Demirtaş Köyü Eski Yerleşim Alanı

Kaynak: (Orijinal)

Resim 8 ve 9. Demirtaş Köyü Arpacızade Türbesi ve Tarihi Mezarlık Alanı

Kaynak: (Orijinal)

Ürgüp'ten sonra başlayan Başdere Vadisi'ne ismini veren *Başdere Köyü*, iki farklı mahallesinin mimari dokusunun farklılığı ile dikkat çekmektedir. İlk yerleşim alanı olan aşağıdaki Sultanönü Mahallesi, bugün Başdere köylüleri tarafından kullanılmayan geleneksel kemerli taş evlerden oluşmaktadır (Resim 10 ve 11). Bu mahallede Roma dönemine ait kalıntıların yanı sıra Asurlulara dayanan kalıntılar da tespit edilmiştir. Bölge afet riski taşıdığından köy bir üst yükselti basamağına taşınarak, köylülerin yeni konutları inşa edilmiştir. Günümüzde ise boş kalan geleneksel taş evler, Suriyeli mevsimlik işçilere kiralanmıştır. Bu durum köyün turizme kazandırılmasında belirli zorluklar yaratmaktadır. Ancak köydeki geleneksel konutların mimari niteliği ve yoğunluğu dikkate alındığında, bu alanın kültürel miras alanı olarak korunması gerekmektedir. Aşağı mahallesinin yer aldığı vadide pek çok mağara yerleşme kalıntısı yer almaktadır.

Resim 10 ve 11. Başdere Köyü Sultanönü Mahallesi**Kaynak:** (Orijinal)

Köydeki eski ve yeni konutların tümünde demir doğrama ve kapılar mavi ile yeşil renklerde boyanmıştır. Köyde Hacca gidenlerin kapıları mavi renkten yeşile dönmekte; boyalar üzerinden köydeki toplumsal hayata ilişkin bilgi elde edilebilmektedir. Köy, Şeyh Turasan Veli Türbesi'ne en yakın köydür. Türbe Kayseri il sınırları içerisinde yer almasına karşın; çalışma sahasındaki köylerden özellikle Başdere köylüleri tarafından manevi bir ziyaret noktası olarak önemsenmektedir. Türbede zaman zaman Pilav Günü veya özel günler kapsamında yerel halkın katıldığı kutlamalar gerçekleştirilmektedir (Resim 12 ve 13).

Resim 12 ve 13. Şeyh Turasan Veli Türbesi ve Etkinlik Alanı**Kaynak:** (Orijinal)

Yine Başdere Köyü, Erciyes Dağı ve Sultan Sazlığı'na coğrafi olarak komşudur (Resim 14). Bu güzergâh yakın zamana kadar önemli bir ulaşım koridoru olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla Başdere Vadisi ve özellikle Başdere Köyü, yalnızca vadi ağzındaki Ürgüp ve çevresi ile değil; aynı zamanda vadi kökü ve sonrasındaki Erciyes Dağı, Sultan Sazlığı Milli Parkı ve Kayseri'ye geçiş noktasında önemli bir konumda yer almaktadır. Türbe ve çevresi, Erciyes Dağı ve Sultan Sazlığı Milli Parkı Kayseri İli'ne bağlı olsa da Başdere'deki tarihsel ve kültürel pratiklerin şekillenmesinde önemli alanlar olduğu tespit edilmiştir (Gündüz Alptürker, 2013). Bu nedenle kapsamlı bir kırsal turizm çalışmasında Başdere'nin bu destinasyonlardan bağımsız düşünülmemesi faydalı olacaktır.

Resim 14. Şeyh Turasan Veli Türbesi'nden Erciyes Dağı

Kaynak: (Orijinal)

4.2. Kurt Deresi Vadisi

Araştırma sahasındaki ikinci vadi Kurt Deresi Vadisi'dir. Vadinin girişinde *Karacaören Köyü* yer almaktadır. Köy Ürgüp'e

en yakın köy olan Karacaören, çalışma sahasında en fazla üzümün üretildiği, tarım arazileri geniş olan ve geleneksel mimarideki konutların hala kullanıldığı büyük bir köydür. Köyde taş kemerli konutların terkedilmemiş olması, bakımlarının yapılmasını sağlamıştır. Diğer taraftan köydeki Roma kalıntıları, anıt mezarlar ve restore edilmemiş kiliseler bakımından önemli potansiyeli olduğu tespit edilmiştir (Resim 15 ve 16).

Resim 15 ve 16. Karacaören Köyü

Kaynak: (Orijinal)

Karacaören'den itibaren Kurt Deresi Vadisi başlamaktadır (Resim 17). Vadi fiziki coğrafya bakımından derin bir jeomorfolojik görünümüne sahiptir. Yamaçlarda yer alan kaya evler vadi boyunca izlenebilmektedir. Ayrıca vadi yaban hayatı çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Bu anlamda en dikkat çeken türler olarak keklik, tavşan, yaban domuzu, kurt ve tilki sayılabilir.

Resim 17. Kurt Deresi Yukarı Havzasından Bir Görünüm

Kaynak: (Ürgüp Kaymakamlığı)

Karacaören'den başlayarak Karain Köyü sınırlarına kadar devam eden Kurt Deresi Vadisi boyunca oluşturulacak yürüyüş rotası üzerinde pek çok mağara evi ve bir kilisenin ziyaret edilmesi mümkündür. Kilisenin henüz bilinen resmi bir ismi olmamakla birlikte, yerel halk tarafından Karain Kilisesi olarak adlandırılmıştır (Resim 18). Kilisede bulunan ve hala aktif olan bir sarnıç ile çeşitli yamaç içine oyulmuş galeriler bulunmaktadır. Yine Kurt Deresi Vadisi'nde bulunan birçok alıç, kuşburnu ve kekik gibi yabancı bitkiler zengin bir flora görünümü oluşturmaktadır (Resim 19).

Resim 18. Karain Kilisesi Şapeli

Kaynak: (Orijinal)

Resim 19. Kurt Deresi Orta Çığı

Kaynak: (Orijinal)

4.3. Karain ve Yeşilöz Vadisi

Vadi girişinde Karain Köyü bulunmaktadır (Resim 20). Meyve bahçeleri ile patates ve soğan ekimine dayalı tarımsal üreticilik faaliyetleri yaygındır. Aynı zamanda köy halkı üzüm yetiştirerek meyve suyu üretimi için ham madde üretmektedir. Ürgüp'e yakınlığı nedeniyle köydeki mesire alanı yerel halk tarafından piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Resim 20. Karain Köyü Hacı İsa Camii Minaresi

Kaynak: (Orijinal)

Ürgüp'te film ve dizi sektörü uzun zamandır bölgeyi yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu yerleşmelerin başında ise Karain gelmektedir (Resim 21). Öyle ki Karain'de geçen korku türündeki film yapımlarından sonra, köy dark turizmi kapsamında adlandırılacak motivasyonla yerli turistlerin dik-kati çekmiştir. Sosyal medyada Karain ile ilgili korku türündeki bir içerik 3 milyondan fazla izlenmiş ve bu kapsamda

birçok ziyaretçi köyü düzenli veya düzensiz aralıklarla ziyaret etmiştir. Bu kapsamda Karain köyünün Dark Turizmi konusunda destinasyon imajı önemli ölçüde kabul görmüştür. Bu anlamda yerleşme, film ve dizi sektörü içerisinde bilinen bir yere sahiptir.

Diğer taraftan Karain medyada yalnızca Dark turizmi ve film sektörü ile değil; aynı zamanda ilk köy kütüphanesi olarak adlandırılan Eşekli Kütüphane ile de bilinmektedir. 1940'lı yıllarda faaliyete geçen kütüphane Mustafa Güzelgöz tarafından kurulmuştur. Fakir Baykurt tarafından Eşekli Kütüphaneci (2008) ve Rasim Pehlivanoğlu tarafından Eşekli Kütüphane (2023) kitapları yazılmış; bu sayede kütüphane edebi alanda da tanınır hale gelmiştir. Bu anlamda yalnızca bölgede değil tüm Türkiye'de Eşekli Kütüphaneci olarak bilinen Mustafa Güzelgöz adına Maltepe Üniversitesi yerleşkesinde heykel yapılmıştır. Türkiye'deki kütüphaneciliğin simge isimlerinden birisi olan Güzelgöz, bu anlamda bölgenin tanınırlığı için somut olmayan kültürel miras öğelerinden birisidir.

Resim 21. Karain Köyü Meydanı ve Terkedilmiş Geleneksel Konutlar

Kaynak: (Orijinal)

Vadinin merkezinde yer alan ve ikinci köyü olan *Karlık*, konum olarak Yeşilöz ve Akçaören Vadileri ile arka planda yer alan Erciyes Dağı'nın görüntüsü dikkate alındığında önemli bir manzara noktasıdır (Resim 22). Yine bu yerleşme çevresinde mağara yapılarının yoğun olduğu gözlenmiştir.

Resim 22. Karlık Köyü'nden Erciyes Dağı ve Yeşilöz Vadisi

Kaynak: (Orijinal)

Vadinin doğusunda Yeşilöz ve Akçaören köyleri yer alır. Bu vadinin Başdere Vadisi'nden farklı olarak, dik yamaçlarında daha fazla kaya evlerin olduğu; kırsal turizm açısından spesifik manzaralar yarattığı tespit edilmiştir. Başdere Vadisi'ne kıyasla tarımsal faaliyetlerin daha sınırlı olması nedeniyle, vadi-deki yerel halk küçük ölçekli tarımsal üretim ile ilgilenmektedir. Bu durum kırsal turizme yönelimde yerel bir potansiyel olarak tanımlanabilir.

Vadideki üçüncü köy *Yeşilöz*'dür. Yeşilöz, hem tarım ve hayvancılık, hem de turizm faaliyetlerinin bir arada yürütüldüğü bir köydür (Resim 23).

Resim 23. Yeşilöz Köyü

Kaynak: (Orijinal)

Köyün içerisinde Theodore Kilisesi olarak bilinen, içerisinde önemli ölçüde korunmuş ikona ve boyamaların olduğu dini yapı yer almaktadır (Resim 24). Kilise çalışma sahasında yer alan en büyük kilisedir (Resim 25 ve 26). Buraya ilişkin mimari özellikler bilinmesine karşın, bölgedeki konumu ve inşa edildiği dönemdeki önemine ilişkin bilgilerin araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Resim 24. Theodore Kilisesi

Kaynak: (Orijinal)

Resim 25 ve 26. Theodore Kilisesi İçi

Kaynak: (Orijinal)

Köyün yaslandığı vadi yamaçlarında pek çok mağara yerleşme kalıntısı ve gübresinden faydalanılmak üzere kullanılan geleneksel güvercinlikler yer almaktadır (Resim 27).

Resim 27. Güvercinlikler

Kaynak: (Orijinal)

Yeşilöz, bölgede göç kaybı en yavaş olan köylerdendir. Bu durum, köydeki su kaynakları ve büyük tarım arazileri ile ilişkilendirilmektedir. Köyün dikkat çeken kırsal mimari özelliği ise taş kemerli evleridir (Resim 28). Buna ek olarak saha çalışmalarında geleneksel mimari konutlar içerisinde, bu köydeki yerleşik nüfusun geçtiğimiz 30 yıl öncesine kadar dokuduğu yün dokuma halıcılık örnekleri bulunmaktadır (Resim 29). Bu halılar yerele has motifleri ve kökboyaları nedeniyle özel bir yere sahiptir. Dokumacılığın sürdürüldüğü 30 yıl öncesinde kooperatif aracılığıyla üretilen halılar pazarlanmıştır. Ancak günümüzde halı dokumayı bilen kadın sayısı giderek azalmakta; köyde aktif olarak halı dokuyan kimsenin olmadığı bildirilmektedir. SOKUM bağlamında ele alındığında, geleneksel halı dokumacılığı yörede kaybolma riski ile karşı karşıyadır. Yine köyde deriden yapılan geleneksel elekler de dikkat çekmektedir (Resim 30).

Resim 28, 29 ve 30. Yeşilöz Kültürel Miras Değerleri

Kaynak: (Orijinal)

Bu vadideki son köy *Akçaören*'dir. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak sürdürüldüğü bir köydür (Resim 31). Üzüm, patates, soğan, kabak çekirdeği, ceviz gibi tarımsal ürünler üretilmektedir. Bu ürünlerden üzüm ve ceviz, yerel halkın ihtiyacını karşılayacak ölçüde üretilmekte, özellikle köftür ve sirke gibi ürünlerin üretilmesinde kullanılmaktadır.

Köyde Hodul Tepesi olarak bilinen Tümülüs, köyde turizm potansiyeli bakımından tek önemli noktadır.

Resim 31. Akçaören Köyü Kangal Cinsi Küçükbaş Hayvancılık Örneği

Kaynak: (Orijinal)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de hızla artan kentleşme dikkate alındığında kentlilerin rekreasyon faaliyetlerine ilişkin talepleri de artış göstermektedir. Özellikle piknik yapmak, yerel sivil mimari örneklerini ziyaret etmek, yöresel ürünleri satın almak, doğal manzarayı seyretmek, yerel müzeleri gezmek ve yerel halkla kültürel etkileşimde bulunmak kentlilerin tercih ettiği rekreatif faaliyetlere örnek olarak verilebilir. Ankara, Kayseri, Konya ve Adana gibi büyükşehirlerle komşu olan Nevşehir, bu anlamda önemli bir potansiyele sahiptir. Ürgüp İlçesi’nde çalışma alanı olarak belirlenen 10 köyün kırsal turizm potansiyelinin ortaya konulması bölgesel kalkınma için önemlidir. Yerel potansiyellerin turizm ve rekreasyon faaliyetleri bağlamında değerlendirilmesi, küçük ölçekli yerleşmelerde sürdürülebilir kırsal kalkınmayı desteklemektedir. Yerelde sürdürülen tarım faaliyetlerinin yanında turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin de yürütülmesi, yerli halk ile turist ve günü birlik ziyaretçiler arasında etkileşime imkân vermekte, ekonomik canlılık sağlamakta, kadınları daha aktif kılmakta ve farkındalığı arttırmaktadır. Bu kapsamda bu çalışma Kurt Deresi Vadisi, Karain-Yeşilöz Vadisi ve Başdere Vadisi’nin sahip olduğu yerel potansiyellerin korunarak geliştirilmesi ve turizm ve rekreasyon faaliyetlerinde kullanılmasına yönelik tespitler ve öneriler sunmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma alanıyla ilgili turizm kapsamında Somuncu ve Yiğit tarafından (2009) yapılan araştırmaya göre Karain, Karlık ve Yeşilöz köyleri sürdürülebilir turizm potansiyeline rağmen, turistik işletmelerin olmadığı yerleşmeler olarak değerlendirilmiştir. Ancak aradan geçen 15 yıl sonrasında çalışma sahasındaki 10 köyde toplam 6 turistik işletme kurulmuştur. Bu durum bölge turizmi açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca turizm talebindeki değişimler sonucu yerel ve otantik bölgeler günümüz turizm arzı için yeni yatırım alanları olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sahasındaki 3 vadiye ilişkin tespit ve öneriler vadi ölçeğinde ele alınmıştır. Alana sektör arası bütünleşme yaklaşımı çerçevesinde kırsal alanlardaki var olan ekonomik faaliyetlerin turizm sektörüyle bütünleşmesini sağlayarak vadinin sürdürülebilir bir şekilde kalkınması öngörülmektedir. Buna göre **Başdere Vadisi** ile ilgili öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Araştırma alanında mağara ev, taş ev ve tek katlı kargır ev şeklinde üç farklı yerleşim birimi bulunmaktadır. Bu durum mekânın tarihsel derinliğini göstermekte ve post modern turistlerin arzuladığı zamanda yolculuk deneyimi sunmaktadır. Fakat bu durum için öncelikli olarak geleneksel mimarinin yaygın olduğu bölgede, turistik taşımacılıkta kullanılan otobüslerin ve diğer taşıtların kullanabileceği genişlikte yollar ve park alanları yapılmalıdır.
- Akköy’de yüksek potansiyele sahip mimari peyzaj görünümünün vadi içerisinden geçirilen yüksek gerilim hattı ile kesintiye uğradığı görülmektedir. Bu hattın vadi yamaçlarının üzerine taşınarak geçirilmesi durumunda, köyde bulunan 3 turistik konaklama tesisinin tercih oranı artacaktır.
- Akköy’deki turistik işletmelerde kalan turistlerin yalnızca Ürgüp’teki turistik olanaklardan değil, aynı zamanda vadi içerisindeki kırsal turizm olanaklarından da faydalanması, işletmelerdeki geceleme sayısını da artıracaktır.
- Köyde konaklayan turistlerin Ürgüp’ten Akköy’e ulaşımı göz önüne alındığında, köyün turizm bölgesi olan Ürgüp’ün dışında yer aldığına dair turist geri bildirimleri vardır. Bölgenin esas turizm bölgesi olan Ürgüp ve çevresi, vadiler ile ulaşım ve altyapı aracılığıyla birbirine bağlanırsa bu izlenimin önüne geçilmiş olacaktır. Bu amaçla yolun niteliğinin artırılması; Ürgüp-Başdere

güzergâhının yol aydınlatmasının yapılması; vadi yamaçlarındaki kaya evlerin aydınlatılması önemlidir. Ulaşım ve aydınlatma sisteminin gelişmesi ile bölge bisiklet rotalarını tercih eden turistler tarafından da ziyaret edilmesi beklenmektedir.

- Köy kümesinin tümünde nitelikli turizm faaliyetleri güvenlik önlemleri arttırılmalıdır. Bu kapsamda öncelikli olarak başıboş köpek sorunu ve aydınlatma sorununu çözümlenmelidir.
- Destinasyonların oluşmasında en önemli faktörlerden birisi turistik ürünlerin geliştirilmesidir. Bu kapsamda turizm ve rekreasyon faaliyetlerin bir harita üzerinde rotalandırılması turistlerin planlama yapabilme isteğiyle bu bölgede bir çekicilik oluşturacaktır. Yapılacak olan bu çalışma kapsamında turizm ve rekreasyon faaliyetleri temalandırılarak turistlerin özel ilgilerine göre tercih etmesi sağlanabilir. Bu kapsamda ayrıca köy idari sınırlarını kapsayan alt ölçeklerde trekking rotalarının tespit edilmesi yine turistik faaliyetlerin oluşmasını sağlayabilir. Oluşturulacak trekking rotası hattında mağara evlerin ziyaret edilmesi, köy müzesinin görülmesi ve göçebe Türk yerleşim türü olan obaların oluşturulması gibi faaliyetlerde ziyaretçilere sunulabilir.
- Akköy, Kapadokya turizmi açısından Ürgüp'e bağlanmalıdır. Ek olarak, bu vadi, Ürgüp ile Erciyes Dağı ve Sultan Sazlığı Sulak Alanı arasında önemli koridordur. Bu anlamda Akköy'ün yer aldığı Başdere Vadisi, kırsal turizm potansiyeli bakımından Kapadokya'yı Erciyes Dağı'na bağlayacaktır. Ürgüp ve çevresinde gerçekleştirilen kitle turizminden farklı olarak, Başdere Vadisi'ndeki doğaya dayalı kırsal turizm, bölgedeki turizm faaliyetlerinin de çeşitlenmesini sağlayacaktır. Bu durum turist profilini de doğrudan etkileyecektir.

- Başdere Köyü, araştırma alanı içerisinde bölgenin en büyük yerleşim birimidir ve bu özelliği nedeniyle büyük ölçekli turizm işletmesi yatırımları için önemli bir potansiyele sahiptir. Bu anlamda eski köy dokusunun turizme kazandırılmasıyla, yeni köy yerleşmesinden hizmet olarak turizm faaliyetleri yürütmesi önemli bir avantaj olarak değerlendirilmelidir.
- Günümüz turizm türleri arasında en çok ilgi gören türlerden biri de inanç turizmidir. Araştırma alanında hem Hıristiyanlık ve Türk-İslam geleneğine göre önemli noktalar bulunmaktadır. Bu kapsamda Başdere ve Kurt deresi vadisinde bulunan inanç noktalarının tanıtılması gerekmektedir.

Kurt Deresi Vadisi'ne ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

- Karacaören, bölgedeki konumu dikkate alındığında, büyük ölçekli turizm işletmeleri için avantajlı bir yatırım alanıdır. Ancak köy içinde ulaşımın yer yer kesilmesi, aydınlatma, güvenlik vb. alanlarda iyileştirmelerin gerekli olduğu belirtilmelidir.
- Araştırma alanında bozkır ikliminde yaşamayı pratik eden yerel kültür birçok avcı ve toplayıcı geçim kaynağı bulunmaktadır. Bu yaşam biçimi birçok turist için ilgi çekici ve deneyimlenmesi gereken faaliyetler olarak görülmektedir. Bu kapsamda Karacaören'den Kurt Deresi vadisine kadar olan bölgede bitki toplayıcılığı ve av turizmi önerilmektedir.
- Türkiye Eğitim-Öğretim sürecinde bulunan büyük bir genç nüfusa sahiptir. Bu kapsamda eşsiz oluşumların genç nesillere aktararak hem alanın tanıtımı hem de doğal ve kültürel miras bilincinin oluşması amacıyla köyde jeo-okul kurulabilir.
- Karacaören araştırma alanı içerisinde kalan köy yerleşmelerinin birleşim noktası konumundadır. Bu kapsamda

on köyde üretilen yerel ürünlerin bu köyde oluşturulabilecek bir alanda satışı gerçekleştirilebilir ve turistik ürün olarak markalaşabilir.

Karain-Yeşilöz Vadisi'ne ilişkin öneriler ise şu şekildedir:

- Karainde önceki yıllarda tıbbi aromatik bitkilerden lavanta üretimi gerçekleştirilmiş; ancak arazilerin miras yoluyla parçalanmasına bağlı olarak küçülen ekim alanı nedeniyle ekonomik değerini kaybetmiştir. Köyün girişinde yer alan bu eski lavanta ekim alanları, son dönemde artan deneyim turizmi kapsamında önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Son dönemde köyde tarım arazilerinin sulanabilmesi için DSİ tarafından sulama projeleri oluşturulmuştur. Bu projenin yapılabilmesi için ise arazi toplulaştırılması ile arazilerin ekonomik değerlerinin yeniden kazandırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda ilgili projenin hayata geçmesi köyde hem tarımsal üretimi artırabilir hem de ekoköy (ekotarım) gibi alternatif turizm türleri için turistlere alternatif bir destinasyon olabilir.
- Karain'i önemli yapan bir diğer konu ise Eşekli Kütüphanesi'nin burada yer almasıdır. Türkiye'de kütüphanecilik için çok önemli bir sembol olan Mustafa Güzelgöz'ün kütüphanesi ve faaliyetleri bölge turizmi için potansiyel taşımaktadır. Eşekli Kütüphane Müzesi'nin hayata geçirilmesi önerilmektedir.
- Karainde Dark Turizmi kapsamında izinsiz ve kontrolsüz gerçekleştirilen faaliyetler söz konusudur. Bu faaliyetlerin yerel halk tarafından engellenmesi yerine, kontrollü olarak gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Buna göre Dark Turizmi sahası belirlenerek, alana giriş çıkışların kontrol edilmesi ve bir güvenlik gücünün istihdam edilmesi faydalı olacaktır.

- Karain'de yerleşim yerinin terk edilmiş olması ve dark turizmi için mevcut potansiyelinin yanında özellikle marjinal turizm faaliyetleri için de potansiyel oluşturmaktadır. Bu kapsamda tekno müzik festivalleri bu köyde düzenli olarak gerçekleştirilebilir.
- Karlık'ta kurulacak bir seyir terası ziyaretçiler için Er-ciyes Dağı ve köy çevresindeki vadilerin görülebilmesi bakımından önemli olacaktır.
- Son yıllarda post modern turizm talepleri doğrultusunda deneyim turizmi kapsamında birçok yerel ürün ve üretim şekilleri turizme konu olmuştur. Bu kapsamda vadi de bir zamanlar birçok kişi tarafından yapılan fakat artık unutulmaya yüz tutmuş halıcılık zanaatı tekrar canlandırılarak Nevşehir bölgesinde Karain ve Yeşilöz vadisini bir marka haline getirip destinasyon imajı inşasında önemli bir rol oynayabilir. Bu kapsamda ilk olarak 1980'li yıllarda var olan halı üretim kooperatifinin geleneksel koşullarıyla tekrar aktif hale getirilmesi gerekmektedir. İkinci olarak yerel halıcılık kültürünün ve birikiminin gelecek nesillere aktarılarak turizme kazandırılması için Ürgüp'te bulunan MYO kapsamında halıcılık bölümünün kurulması sağlanmalıdır. Bu sayede üretim esnasında zanaatı icra edecek genç nesiller ortaya çıkacaktır. Üçünü olarak ise üretim ve pazarlamanın bir arada olduğu bir tesise seyahat acenteler aracılığıyla turistlerin ziyareti yapılabilir.

Çalışma sahasının potansiyeline karşın içerdiği en önemli risk, doğal ve kültürel peyzajdaki bozulmalar olarak belirlenmiştir. Henüz turizme kazandırılmamış kiliselerde dahi büyük oranda tahribat görülmektedir. Yerel halk tarafından Hıristiyan yapısı olarak görülerek kasıtlı zarar verildiği belirtilmiştir. Ayrıca sahada tahribata yol açan bir diğer faaliyet ise define aramak suretiyle vadilerdeki kaya oyuklarının kırılması ve

kazılmasıdır. Çalışma sahasındaki vadilerin turizme kazandırılmasıyla birlikte artırılacak koruma faaliyetleri de önemli bir avantaj olarak değerlendirilebilir.

Bölgede turizm yatırımlarının önündeki en önemli zorluk, yerel halk ve bürokratik süreçlerle mücadeledir. Turizme ilişkin yanlış algılar nedeniyle, turizm bir rant aracı olarak görülmemekte; yerel halk konutlarını yüksek fiyatlara turizm işletmelerine satmayı istemektedir. Ayrıca büyük çaplı yatırımlar için bölgedeki tüm köyler elverişli değildir. Başdere, Akköy, İltaş köyleri bu anlamda öne çıkan köylerdir.

KAYNAKÇA

- Altundal Öncü, M. (2022) Refah göçünün dağlık yerleşmelerin yeni mekân organizasyonu üzerine etkileri: Mersin (Çamlıyayla) ve Adana (Meydan Yaylası). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Arslan, H., Şikoğlu, E., Karadoğan, S. (2017). Nevşehir Yakın Çevresinin Jeolojik-Jeomorfolojik Özellikleri ve Kentleşmeye Etkileri. International Symposium On Geomorphology, 2-14 October 2017, Elazığ/Türkiye.
- Ceylan, S., & Somuncu, M. (2019). İkinci konut turizmi ile kırsal alanların kentleşmesi: Pelitköy örneği. *İdealkent*, 11(29), 485-510.
- Dirik, K. (2009). Kapadokya Bölgesi'nin jeolojisi, jeomorfolojisi ve bunların bölgedeki medeniyetler üzerindeki etkisi. 1. Tıbbi Jeoloji Çalıştayı, 30, 6-9.
- Doğan, U. ve Et Al. (2019) First Paleo-Fairy Chimney Findings in the Cappadocia Region, Turkey: a Possible Geomorphosite, *Geoheritage*, 11(2), 653-664.
- Durbilmez, B. ve Tekin, F. (2014). Nevşehir Yöresi Yerleşim Adları Üzerine Bir Değerlendirme. *Folklor/Edebiyat*, 20(77), 113-132.
- Gündüz Alptürker, İ. (2013). *Nevşehir efsaneleri üzerine bir araştırma: İnceleme-metinler* (Master's thesis, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi).
- Güngördü, F.V. (2021). Avla Dağ'da yeni dönem tarihöncesi araştırmaları: İlk gözlemler. *Anadolu Araştırmaları-Anatolian Research*, 25, 1-25.

- Harunoğulları, M., & Kayar, S. (2015). Ortahisar'da (Ürgüp) doğal soğutmalı yer altı depolarının coğrafi analizi. *Coğrafyacılar derneği uluslararası kongresi bildiriler kitabı*, 21-23.
- Koçyiğit, F. (2009). Tağar (St. Theodore) Kilisesi Duvar Resimleri. *Erçiyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(26), 35-59.
- Kozan, A. (2013). Sözlü ve Yazılı Tarihe Göre Nevşehir Bölgesinde Horasan Erenleri Olarak Bilinen Şahsiyetler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 313-336.
- OECD, (2006). OECD Rural Policy Reviews, The New Rural Paradigm Policies And Governance, <http://www.oecd.org/gov/regionalpolicy/thenewruralparadigmpoliciesandgovernance>.
- Özkan, İ. E. (2011) Türk Soy, Boy ve Oymak Adlarının Nevşehir Yöresi Yer Adlarına Yansıması. I. Uluslar arası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 131-136. Nevşehir Üniversitesi Yayınları: Ankara.
- Özyavaş, A. (2020). Susuzdağ ve Tekkedağ (Kapadokya-Türkiye) Çevresindeki Volkanik Kayaçların ASTER Görüntüsü Kullanılarak Haritalanması. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 63(2), 225-240.
- Pekak, M. S. (2010). Ürgüp, Yeşilöz (Tağar) Kilisesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(1).
- Somuncu, M., & Yiğit, T. (2009). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya kayalık siteleri dünya mirası alanındaki turizmin sürdürülebilirlik perspektifinden değerlendirilmesi. Ankara: V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu, 16-17.
- Şavran, T. G. (2009). Sosyolojide nicel ve nitel araştırma yöntemleri. *İçinde Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir*, (78-96).
- Şenkardeş, İ. (2010). Ürgüp (Nevşehir) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. MÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Türkoğlu, N.ve Çalışkan, O. (2011). Nevşehir ve Ürgüp'te Şehirleşmenin Biyoklimatik Koşullar Üzerine Etkisi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 51(1), 45-63.

KÖY KÜMESİ KIRSAL KALKINMA PROJELERİNİN KURUMSAL YÖNETİŞİMİNİN SÜREKLİLİĞİNİN SAĞLANMASI

*Dr. Öğr. Üyesi Gözde SUNMAN**

1. GİRİŞ

Kırsal kalkınma Türkiye ve diğer gelişmekte olan ulkele-
rin başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Küreselleşme ve
beraberinde gelen liberalleşme politikaları kırsalın temel ge-
çim kaynağı olan tarım sektörünü olumsuz bir şekilde etkile-
miştir (Öztürk, 2008: 629). Türkiye’de planlı döneme geçişin
getirdiği süreçte kırsal kalkınma Kalkınma Bakanlığı (mulga
Devlet Planlama Teşkilatı) tarafından hazırlanan kalkınma
planlarında belirlenen amaç ve politikalar doğrultusunda şe-
killenmiştir. Kalkınma planlarında ve hükümet programlarında
yer alan bu çalışmalar, genellikle kırsal kesimin kullanamadığı
hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalar içermiş-
tir. Bu amaçla 1960 yılı sonrasında Toplum Kalkınması, Ör-
nek Köy, Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması, Merkez Köy ve
Köykent Modelleri gibi birçok uygulama tasarlanarak hayata
geçirmeye çalışılmıştır. Kırsal kalkınma eylem planları, kırsal
kalkınma planı ve ulusal kırsal kalkınma strateji belgesi gibi
referans niteliğindeki dokuımanlar bu politikaların uygulan-
masına yol göstermekte ve aynı zamanda bu belgeler ile uy-
gulanacak projeler tasarlanmaktadır (Resmi Gazete, 2014: 1).

* Kapadokya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sis-
temleri Bölümü

Türkiye’de 2021-2023 Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi Belgesinde aşağıdaki stratejik amaçlara yer verilmektedir:

1. Kırsal ekonominin geliştirilmesi ve istihdam imkanlarının artırılması,
2. Kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması,
3. Kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısının geliştirilmesi,
4. Kırsal toplumun beşerî sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması,
5. Yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Bu belge çerçevesinde hem sektörel hem de mekansal çalışmaların yer alacağı kalkınma yaklaşımları benimsenmektedir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021). Kırsal alanda kalkınma çalışmalarında yer alan en önemli merkezi aktörlerden biri olan Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Ulusal Kalkınma Strateji Belgesi yukarıdaki temel stratejik amaçlar doğrultusunda ülkemizde kırsal kalkınmaya yön verebilecek çalışmalara rehber olma niteliği ile hazırlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı: Köy kümelerinde sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak için bütün paydaşların hak ve sorumluluklarının şeffaf olduğu “Kırsal Kalkınma Projelerinin Değerlendirilmesi Platformu” adı altında bir kurumsal yönetim mekanizması oluşturularak bu yapının sürekliliğinin sağlanmasıdır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı: Nevşehir ilinin Ürgüp ilçesine bağlı Başdere Köyü merkez olmak üzere Demirtaş, Akköy, İltaş, Yeşilöz, Karlık, Akçaören, Boyalı, Karain ve Karacaören köylerinin kırsal kalkınmasında kurumsal yönetim sayesinde stratejik hedeflere **bütüncül bir bakış açısıyla** yaklaşarak projelerde etkin kaynak yönetiminin ve sürekliliğinin sağlanmasını kapsamaktadır. Projenin başarısı, yerel topluluklar, paydaşlar

ve diğer ilgili tarafların etkili bir şekilde dahil edilmesine bağlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kırsal Kalkınma Kavramı

Kırsal kalkınma, kırsal alanlarda ikamet eden bireylerin ekonomik ve sosyal koşullarındaki ilerlemeyi kapsayan, yaşam standartlarını ve genel refahlarını geliştirmeyi amaçlayan bir kavramdır. Özellikle nüfusun önemli bir kısmının kırsal bölgelerde yaşadığı ülkelerde ekonomik kalkınmanın kritik bir yönüdür (Simbasiva, vd. 2023). Kırsal kalkınma, yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kırsal topluluklar içinde sosyal değişime odaklanan müdahaleleri içermektedir. Bu süreç, kişi başına düşen gelirin iyileştirilmesini, gıda, sağlık, eğitim ve barınma gibi temel ihtiyaçlara erişimin yanı sıra birçok kırsal ekonominin bel kemiği olarak hizmet eden tarımsal verimliliği artırmayı içermektedir. Nihayetinde, kırsal kalkınma kırsal nüfusu yükseltmeyi, yoksulluk sorunlarını ele almayı ve bu topluluklar için daha iyi bir yarın yaratmayı amaçlamaktadır (Veerappadevaru, vd. 2020).

Sürdürülebilir kırsal kalkınmayı sağlamak ve ülkenin refahını artırmak için kırsal altyapıya, sağlık hizmetlerine ve eğitime yatırım yapılması gerekmektedir. Yatırımlar, temel ihtiyaçların ötesinde gelir ve üretkenliği artırma becerisine bağlı olmalıdır. Kırsal kesimdeki yoksulların mevcut finansal ve ekonomik krizlerin yanı sıra iklim değişikliği ve su kıtlığına karşı ne kadar savunmasız olduklarıyla yüzleşmek önemlidir. İklim değişikliği, kuraklık, çölleşme ve doğal afetlerle baş etmeye yönelik kapsamlı yöntemlerin oluşturulması ve uygulanması bunların arasında yer almaktadır. Kırsal kalkınma tipik olarak insanların, özellikle de yerleşik ve uzak bölgelerde yaşayanların yaşam kalitesini ve mali güvenliğini iyileştirmeye yönelik bir stratejiyi ifade etmektedir (Simbasiva, vd. 2023).

2.2. Kurumsal Yönetişim Kavramı:

Kurumsal yönetişim, işlerin yürütülmesinde hesap verebilirliği, dürüstlüğü ve açıklığı kapsayan, işletmelerin yönlendirildiği ve kontrol edildiği sistemi ifade etmektedir (Turner, 2009). Hak ve sorumlulukların yönetim kurulu, yöneticiler, hissedarlar ve paydaşlar gibi katılımcılar arasında dağıtılması, hedeflerin belirlenmesi ve performansın izlenmesi konularını içermektedir (Lehmann, 2019). İşletmelerin sürekliliğini sağlamada bir güvence olarak kabul gören kurumsal yönetişim kavramı işletmelerin kötü yönetimine son vermeyi sağlamak için ortaya atılmıştır. Kurumsal yönetişim kavramı; üst yönetimin işletmenin hak sahiplerinin çıkarları ve amaçları doğrultusunda işletme misyonunu belirleyip belirlemediğinin, stratejilerin belirlenen misyon ile uyumlu olup olmadığının, uygulamaların etkin olup olmadığının izlenmesi ve kontrol edilmesi konularını kapsamaktadır. (Ulgen ve Mize, 2004).

Kurumsal yönetişim, bir işletmenin etik ve profesyonel işleyişini ele alarak kurallara ve standartlara uyulmasını, sonuçta rekabet avantajı sağlanmasını ve şirketin itibarını arttırmayı sağlamaktadır. Aynı zamanda paydaşlar arasında değer yaratma ve dağıtma, çeşitli mekanizmalar aracılığıyla ahlaki konuların yönetilmesine de odaklanmaktadır (Feizizadeh, 2015).

2.3. Kırsal Kalkınma Başarı Kriterleri

Kırsal kalkınma projesi, genellikle kırsal bölgelerde yaşayan insanların yaşam standartlarını arttırmayı, ekonomik faaliyetleri desteklemeyi, sosyal hizmetleri geliştirmeyi ve genel olarak kırsal toplulukların refahını arttırmayı hedefleyen bir plan veya girişimdir. Bu projeler, bitkisel üretim, hayvancılık, turizm, altyapı, eğitim, sağlık, teknoloji ve diğer çeşitli sektörlerde uygulanmaktadır. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerini geliştirmeyi amaçlayan projeler yeni tarım teknikleri, su yönetimi, toprak verimliliği artırma, modern hayvancılık uygulamaları

gibi konuları içermektedir. Kırsal bölgelerde altyapıyı geliştirmek amacıyla su temini, yol yapımı, enerji tesisleri inşası gibi projeler planlanabilmektedir. Yerel halkın becerilerini geliştirmek ve eğitim imkanlarını artırmak için yapılan projeler, kırsal sağlık hizmetlerini iyileştirmeyi amaçlayan projeler, sağlık taramaları, aşı kampanyaları, sağlık eğitimi gibi faaliyetleri içermektedir. Kırsal bölgelerde turizm potansiyelini artırmak amacıyla yapılan projeler yerel kültürel ve doğal güzelliklerin turistlere tanıtılması, turizm altyapısının geliştirilmesi gibi faaliyetleri içermektedir. Yerel toplulukların sosyal yaşamını ve kültürel değerlerini güçlendirmeyi amaçlayan projeler yerel sanat etkinlikleri, festivaller, sosyal yardım projeleri gibi konuları içermektedir.

Bu tür projeler, genellikle yerel halkın ihtiyaçlarına ve kaynaklara uygun olarak tasarlanır ve sürdürülebilir kalkınma prensiplerini gözetir. Ayrıca, bu projelerde paydaş katılımı, yerel yönetimlerle iş birliği, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi kurumsal yönetim ilkelerine de önem verilir. Kurumsal yönetim kavramı, geniş anlamıyla, örgütlerin faaliyetlerini yürütmek, yönetme ve kontrol etme süreçlerine yön veren geniş çaplı gelenekler, politikalar ve yasalar olarak tanımlanmaktadır (Khan, 2011: 1). Kurum içerisinde hak sahibi pozisyonunda yer alan hissedarlar ve diğer paydaşlar arasında oluşan hak ve ödevlerin belirlenmesi ve işleyişle ilgili karar alma süreçleriyle, uygulamaları belirlenmektedir (Ulgen ve Mirze, 2004: 423). Millstein (1998)'ne göre; bir işletmenin, ilgili hak sahipleri ve kamuoyunun çıkarlarına zarar getirmeyecek şekilde insan ve mali kaynakları kendine çekmesini, verimli bir hale getirilmesini buna bağlı olarak hissedarları için sürdürülebilir ve istikrarlı bir şekilde kar elde etmesini sağlayan kanun, yönetmelik ve gönüllü özel sektör uygulamalarından oluşan bir bütünlük, kurumsal yönetimi oluşturmaktadır. Benzer bir biçimde kurumsal yönetim, geleneksel yapının elde edilen karı pay sahiplerini

dağıtma gibi çeşitli amaçlarını da içeren ve işletmenin faaliyetlerinden dolayı veya doğrudan etkilenen tüm paydaşların haklarının önemszenmesidir (Koçel, 2005). Bu sayede projelerin uzun vadeli başarı ve sürdürülebilir etkiler elde etmesi hedeflenir. Ancak, bu projelerin başarılı olması ve sürdürülebilir bir etki yaratması için etkin bir kurumsal yönetim sisteminin oluşturulması önemlidir.

Köy kümesi kırsal kalkınma projelerinin kurumsal yönetiminin sürekliliğini sağlamak stratejik hedeflere uygun olarak yönlendirme ve stratejik planlama yapılmasına olanak sağlamaktadır. Sürekli bir yönetim yapısı, projelerin uzun vadeli planlamasını ve hedeflerine odaklanmasını desteklemektedir. Bununla birlikte finansal, insan kaynakları ve diğer kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Bu da projelerin sürdürülebilirliği için önemlidir çünkü doğru kaynak yönetimi, projelerin uzun vadeli başarısını etkilemektedir. İyi bir kurumsal yönetim yapısı, paydaş katılımını artırır ve etkili iletişim sağlar.

3. YÖNTEM

Köylerdeki kurumsal yönetim süreci, köy halkının katılımı ve yerel ihtiyaçların dikkate alınmasıyla şekillenmektedir. Sivil toplum kuruluşları kamu ve özel sektörün ulaşmadığı birçok alanda faaliyet göstererek önemli bir boşluk doldurmaktadır. Toplumsal değişimin önemli aktörleri arasında yer alan STK'larda kurumsal yönetim anlayışı toplumsal hizmet üretmede iyi bir yöntemdir. Bunun için ilk olarak köylere ait dekar bazında bitkisel üretim verileri elde edilmiştir. Bu doğrultuda haftalık periyodlar halinde köy paydaşlarının katılım sağladığı toplantılar düzenlenerek köylere ait kaynaklar, problemler ve çözüm yolları üzerinde tartışılmıştır.

Köylere ait veri toplama aşamasında;

- Projeye ilgili olarak Ürgüp kaymakamına proje hakkında ayrıntılı bilgi sunuldu, önerileri alındı.
- Başdere köyü kadınlarıyla kırsal mutfak kültürü ve turizm kazandırılabilirliği hakkında toplantı yapıldı.
- Muhtarlarla yapılan haftalık toplantılara Ürgüp Ziraat Odası başkanı Mustafa KORKMAZ da davetli olarak katıldı.
- Ürgüp Tarım İlçe Müdürlüğünde görevli ve Başdere köyünde 12 yıl yaşamış olan ziraat mühendisi Cengiz TEZCAN kaymakamlığın oluruyla toplantılarda ve proje çalışmalarında aktif olarak görev aldı.

Yapılan toplantıların tarihi, gündem ve toplantı konuları aşağıdaki şekildedir. Toplantıda katılımcılarının görüş ve önerileri toplantı süresince kayıt altına alınmıştır.

Toplantı Tarihi: 19.12.2023

Toplantı Gündemi: Başdere merkezli bir kalkınma projesi, köykent temalı çalışmaların yapılması;

Tartışılan Konular:

Turizm açısından;

- Turizm önderliğinde turist akışını sağlamak.
- Tarihsel doku ele alındığında Karacaören köyünde bulunan Selçuklu eserleri, anıt mezarlar, kiliseler ve peribacalarının varlığı.
- Roma'ya ait kalıntıların olması ve bu tarihi dokuların göz önünde bulundurulması.
- Projenin bu konudaki amacı, sürdürülebilir kültürel değerlerini yok etmeden sürdürülebilirliğini sağlamaktır.
- Sürdürülebilir turizm açısından otel işletmelerinin GSTC kriterlerini de uygulamaya geçirmesi ve sertifikasyon programına dâhil edilmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra köylerde uygun olan yapıların küçük butik oteller şeklinde yapılması için de desteklenmeli ve bürokratik engellerin aşılması gerekmektedir.

Bitkisel üretimle ilişkili olarak;

- Üretim verimliliğini arttırmak, en iyi tohum çalışmasının yapılması ve bu konuda en iyi eğitimin verilmesi.
- Kırsal üretim ile doğal pazarlama konusunda çalışmaların yapılması.
- Karacaören köyünde arazi yapısı gereği küçük makinalara ihtiyaç duyulması. Bu köyde en iyi yetişen üzüm üretimine destek verilmesi gerekmektedir.
- Akçaören köyünde fidan yetiştiriciliğine önem verilmesi.
- Tarım turizmi geliştirilmeli. Karacaören, İltaş köyleri bağcılık konusunda ön plandadır ve değerlendirilmiştir.
- Demirtaş, Başköy, Ağcaören, Akköy, Yeşilöz köyleri tahıl ve hayvancılıkta birinci sırada olduğu için önem verilmelidir.

Hayvancılık konusunda;

- Karlık köyündeki mera eksikliğinin olması. Diğer köylerde hayvancılık için destek kredileri ve teşvikler kurumlar tarafından sorunsuz desteklenmelidir.

Göç;

- Genel olarak projeye dâhil olan köylerimizdeki en büyük sorunun göç olması ve bu konuda gerekli çalışmaların bir an önce yapılması önemlidir.
- Gençlerin kırsal alanlarda kalması ve yatırım yapmaları için önlemlerin alınması gerekir. Dört mevsim göç sorununun önüne geçilmeli ve köydeki genç nüfusun artışı sağlanmalıdır.

Öneri ve durum tespiti doğrultusunda;

- Proje dâhilindeki köylerin içerisinde ve sınırları dâhilinde bulunan tarihi eserlerin ve en önemlisi de çiftçilik ve hayvancılık konusundaki bürokratik engellerinde aşılması gerekmektedir.

- GSTC sürdürülebilir turizm kriterleri ana başlığında bulunan en önemli dört kriter sosyal, çevresel, kültürel ve ekonomik olarak otel işletmelerinin düzenlemeye girmesi gerekmektedir.
- Pazarlama ve tanıtım konusunda hem turizm de hem de tarımsal alanlarda dikkatli çalışmalar yapılmalıdır
- Proje dâhilindeki yetkili kişiler dışında köy halkının ve en çok da gençlerimizin projeye her alanda destek vermesi önemlidir.

Toplantı Tarihi: 16.01.2024

Toplantı Gündemi: Gerekli araştırmaların yapılması;

Tartışılan Konular: Yapılması gereken araştırmalar 8 başlık altında toplanmıştır.

1.Projenin sürdürülebilirlik boyutu ve gerekli önlemler,

- Kültürel değerlerin yok edilmesinin önlenmesi
- Kuraklık tehlikesinin önlenmesi
- Göç problemleri yeniden ele alındı.

2.Başdere köyünü nohut ve kuru fasulye ürünleri üretim ve pazarlamada karşılaşılabilecek sorunlar ve çözüme yönelik öneriler

3.Köy kümesi gençliğinin iş birliği

- İnovasyon sağlanması ve gençlerin sosyal medya üzerinde organize olması gerekmektedir.
- Web sitesi kurulmalı ve bölgelerde yetiştirilen ürünlerin sosyal medya hesapları dâhil pazarlanmalıdır.

4.Kadınların oteller için mutfak ürünlerinin doğru pazarlanabilirliği,

- Köy kadınlarının fikirlerine önem verilmeli ve katımları sağlanmalıdır.

5.Karlık, Karain ve Karacaören doğal ve kültürel değerlerinin turizme kazandırılması,

- Vadiler drone ile incelenecek.

6.Köylerin üretim alanında verimlilik ve pazarlama imkânları geliştirilmeli,

- Köylerin üretim alanlarında uzmanlaştıkları konular ele alınmalıdır.

7.Kır yemeklerinin turizm açısından önemi,

- Turizm için Ayvalı köyünde yapılan kır yemeklerini turisti çekmek adına doğru yöntemlerle pazarlayabilmek.
- Turizm işletmelerinin açılması ve gelişimi açısından yatırımlar yapılmalıdır.
- İstihdam sağlanmalıdır.

Öneri ve durum tespiti;

- Hodul dağı turistik bir destinasyona dönüştürülmeli.
- Macera turizmi değerlendirilmeli.
- Köylerin toprak analizi yapılmalı ve Nisan ayından önce uygulanmalı
- Kimyasal gübrelemelerle eksiklikler giderilmeli. Bu konuda köy muhtarları çalışma yapmalı.
- Projemiz gönüllük esastır. Projedeki köyler ile Kapadokya Üniversitesi iş birliği ve dayanışma içerisinde olmalı.
- Yöresel yemekler, peynir, yoğurt, tereyağı gibi bölgeyi temsil eden yiyeceklere öncelik verilmeli.
- Bitkilerde oluşan haşerelere karşı önlemler alınmalı.

Toplantı Tarihi: 25.01.2024

Toplantı Gündemi: Turizmin değerleri

Tartışılan Konular: Turizmin iki önemli değeri birincisi doğa, ikincisi kültürel değerlerimizdir.

- Sürdürülebilirlik esaslı doğayı korunmalı ve gelişimini sağlanmalı.
- Devletin vereceği destekler ile projemizde bulunan bazı köylerde restorasyon işleri yapılmalı ve butik otel yapımına uygun yapıtlar değerlendirilmeli.
- Konaklama ve reklam konuları desteklenmeli.

- Seracılık geliştirilmeli, vadilerde organik tarım yapılmalı.
- Alternatif turizmi canlandırmak için golf turizmi, at çiftliği, kurt deresi yürüyüş parkurları gibi orijinal etkinlikler yapılmalı.
- Yöresel yemekler ve hijyen eğitimi için uzun vadeli programlar planlanmalı.

Toplantı Tarihi: 01.02.2024

Toplantı Gündemi: Kırsal kalkınmayı destekleyecek planlar

Tartışılan Konular: Kırsal kalkınma kapsamında önemli olan konuların neler olduğu ve neler yapılması gerektiği belirlenmiştir.

- Kabak çekirdeği, Hodul dağı ve yaban kekiği konusunda çalışmalar yapılmalı.
- Köy kümesi için uzun vadede Dijital teknolojiye destek alınmalı. Üretici köylüler ve gençler için gerekli eğitimler uzun vadede devam ettirilmeli.
- Hemşeri turizmine önem verilmeli. Öncelikle bu işi göç eden hemşerilerimiz ile iletişime geçerek sosyal medya üzerinden iletişim kurulmalı.
- Ayvalı köyünde turistlere yönelik kültürel tanıtım adı altında yöresel yemekler sunuluyor ve kurslar veriliyor. Bunun gibi uygulamalar genişletilmeli.
- Yeşilöz'de mevcut bulunan 3/4 butik otelin GSTC kriterleri doğrultusunda turistik açıdan en iyi olması için ve otelciliği geliştirmek adına organize olunmalı.
- Oteller için restorasyon işlemleri Yeşilöz ve Akköy' de devam etmektedir.
- Köylerin doğal tarihi ve yapılarının görselleri sunulmalı.
- Sosyal medya platformlarında içerikler sunularak bu konuda görevlendirilecek gençlere eğitimler verilmeli.

- İletişimi arttıracak ekipler oluşturulmalı. Bunun için Whatsapp, sosyal medya, Google form gibi iletişim araçları kullanılmalı.
- Tarıma destek verilerek sertifikalandırmalar yapılmalı. Üreticiye eğitim verilerek, organik tarım sertifikası verilmeli.
- Üretilen ürünlerin paketlemeler hususunda görüşmeler yapılarak teknik mekanizmalar kurulmalı.

Yapılan toplantılar neticesinde kırsal kalkınmada sürekliliği sağlamak için bir kurumsal yönetim mekanizması kurulması gerektiği yönünde eğilim tespit edilmiştir. Bu doğrultuda kurumsal yönetim mekanizmalarına ait literatür taraması yapılarak kurumsal yönetimde yer alması gereken bazı önemli aktörlerin şunlar olduğu tespit edilmiştir.

- Köy Muhtarı: Köyün yasal temsilcisidir ve köyün günlük işlerinden sorumludur. Muhtar, köy halkını temsil eder ve yerel yönetimle iletişim kurar.
- Köy Meclisi veya Köy İdare Heyeti: Köyün karar alma organıdır. Genellikle köy muhtarı ile birlikte köyün önemli konularını tartışır, kararlar alır ve uygular.
- Köy Halkı: Köy sakinleri, köydeki yaşamı etkileyen kararlara katılır ve köy yönetimine katkıda bulunur. Köy halkının görüşleri ve ihtiyaçları, kurumsal yönetim sürecinde önemli bir role sahiptir.
- Köy Dernekleri veya Sivil Toplum Kuruluşları: Bazı köylerde, köyün çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal etkinlikler düzenlemek veya kalkınma projelerini desteklemek amacıyla kurulan dernekler veya sivil toplum kuruluşları bulunabilir. Bu kuruluşlar, köydeki kurumsal yönetim sürecine katkıda bulunabilir ve köy halkının sesini duyurmasına yardımcı olabilir.
- Yerel Yönetim Birimleri: Köyler genellikle bir ilçeye veya belediyeye bağlıdır. İlgili yerel yönetim birimleri,

köylerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamak, hizmet sunmak ve kaynakları yönetmekle sorumludur. Bu nedenle, yerel yönetim temsilcileri de köylerdeki kurumsal yönetim sürecine etki ederler.

- İlgili Devlet Kurumları ve Hizmet Sağlayıcıları: Köylerde sağlık hizmetleri, eğitim, tarım destekleri gibi çeşitli kamu hizmetleri sunan devlet kurumları ve hizmet sağlayıcıları bulunur. Bu kurumlar, köylerin kalkınması ve yönetimiyle ilgili politika ve programları yürütürler.

Bu tespitler neticesinde **kırsal kalkınmada sürekliliği sağlamak üzere**; ilgili köy muhtarları, köy dernekleri, köy okulları, Kaymakamlık, Ürgüp Tarım İlçe Müdürlüğü, Ürgüp Ziraat Odası, Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin de içinde bulunduğu bir kurumsal yönetim mekanizması oluşturulması planlanmaktadır.

BULGULAR

Köylerde üretilen bitkisel ürünlere ait Ürgüp Tarım İlçe Müdürlüğü'nden elde edilen üretim verileri dekar bazında köy ve ürüne göre sınıflandırılmıştır (Ek-1). Bununla birlikte elde edilen verilere göre köylerde en fazla üretilen ürünler Tablo 1' de gösterilmektedir.

Tablo 1. Köylere Ait Bitkisel Üretim Verileri (Dekar)

	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	İltaş	Karacaören	Karain	Karlık	Yeşilöz
Arpa (Muhtelif)	252,9	1.108,6	848,4	334,4	-	87,9	29,2	138,5	144,7	2.105,5
Buğday (Ekmeklik)	3.559,0	294,5	5.456,5	165,7	213,6	1.334,9	17,4	582,6	1.186,6	3.571,1
Fasulye (Kuru)	8,0	0,5	1.381,1	-	22,4	-	5,4	5,9	10,6	170,1
Kabak (Çerezlik)	478,3	69,1	1.345,6	1,5	143,1	37,2	13,8	74,9	213,8	920,7
Kayısı (Muhtelif)	482,6	21,0	222,5	7,7	14,3	10,6	2,8	50,2	153,4	734,3
Nohut (Muhtelif)	2.616,5	-	763,7	31,8	77,6	351,0	-	1,0	52,8	2.244,7
Patates (Muhtelif)	982,0	-	1.903,4	0,4	-	72,4	0,4	21,8	30,6	1.561,6
Yulaf (Muhtelif)	19,7	98,4	387,8	83,6	112,9	403,0	0,5	34,8	923,8	747,3

Bölgedeki dekar bazında üretilen ürünler dikkate alındığında en fazla üretilen ürünlerin; arpa (Akköy, Yeşilöz), ekmeklik buğday (Akçaören, Başdere, İltaş, Karlık, Yeşilöz), kuru fasulye (Başdere), çerezlik kabak (Başdere, Yeşilöz), muhtelif kayısı (Yeşilöz), muhtelif nohut (Akçaören, Yeşilöz), muhtelif patates (Akçaören, Başdere, Yeşilöz), muhtelif yulaf (Karlık, Yeşilöz) olduğu görülmektedir. Bölgedeki tarım arazilerinin küçük olması ve toplu olmamasının tarla tarımında makineleşme maliyetlerini arttırdığı düşünülmektedir.

İlgili köylerin muhtarları ve gençleriyle haftalık düzenlenen toplantılar doğrultusunda yerel halkın ihtiyaçlarına ve kaynaklara uygun olarak planlama yapılabilmesi adına köylerin iklim, eğitim, tarım, turizm alanına yönelik veriler elde edilerek köylere ait envanter çalışması yapılmıştır. Bu doğrultuda köylerdeki kaynaklar, yaşanan problemler ve çözüm önerileri belirlenmiştir. Söz konusu çalışmadan elde edilen bulgular Tablo 2' de gösterilmektedir.

Tablo 2. Köylere Ait Kaynaklar, Problemler ve Çözüm Önerileri

	İklim	Eğitim Hizmetleri	Kayıtlı İşletmeler	Doğal Güzellikler	Problemler	Çözüm Önerileri
Başdere	Kış ayları sert, yaz aylarında yayla havası hâkim. İklimle bağlı olarak köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıktan karşılar.	Başdere İlkokulu-Başdere Ortaokulu: 1 Başdere İlkokulu-Ortaokulu Öğrenci Sayısı: 107	Tarım Kredi Kooperatifi: 2 Fırın: 1 Kıraathane: 3 Bakkal: 3 Okul Kantini: 1	Köyde Türkler öncesi yerleşme Asurlara kadar uzanmaktadır. Kasabada Sultaniyemönü civarında Romalılara Ait yerleşmelere rastlanır. Eski-başköy ,Hodul dağı ve derecik mevkinde Rumlardan kalma yerleşme ve kilise Kalıntıları vardır. Köyde Sultaniyemönü civarında Romalılara ait yerleşmelere rastlanır.	Kayısının kürtlenememe problemi var.	
Akköy		Akçaören köyünde Başdere İlkokulu-Ortaokuluna taşınmalı eğitim yapılmaktadır.	Otel: 2	Köyde butik kaya(Mağara) Otel projesi başlatılmıştır. Akköy Evleri olarak başlatılan butik otel projesi Ürgüp'teki Kayakapı'dan esinlenerek oluşturulmuş ve bu sayede köyün değeri artmıştır.	1. Köyde genç yok. 2. Köyde kışın 110 kişi, yazın 600 kişi yaşıyor. 3. Arazinin yolu yok.	Zemin hazırlamalı.
Yeşilöz	Köyde orta Anadolu iklimi hüküm sürse de yüksekliği nedeniyle daha çok kar yağar. Kış şiddetli geçer. Yaz mevsimi çevreye göre daha kısadır. Çiftçiler ekim ve hasatta güçlük çekerler.	Yeşilöz köyü ilkokul öğrencileri Hanife Memiş Aksoy İlkokulu'na, ortaokul öğrencileri Mehmet Diker Ortaokulu'na taşınmalı eğitim yapılmaktadır.	Son 3 yılda yapılmış kayadan oyma 1 adet otel bulunmaktadır. Kilise:1	Kilise	1.Kilisenin tanıtımı yok. 2.Devletin imkanları kullanılmıyor. 3. Ürgüp'teki makamlar zorluk çıkarıyor. 4. Bürokratik engeller var.	Bölgenin analizi yapılmalı. Yöresel ürünler için otellere nasıl pazarlama yapabiliriz? Bu sorunun cevabı verilmeli.
Karacaören				1.Selçuklu eserleri, 2.Anıt mezarlar, 3.Kiliseler, 4.Peribacaları, 5.Roma kalıntıları, 6.Kurtderesi Vadisi		

İklim	Eğitim Hizmetleri	Kayıtlı İşletmeler	Doğal Güzellikler	Problemler	Çözüm Önerileri
Karlık	Karlık köyü ilkokul öğrencileri Hanife Memiş Aksoy İlkokulu'na, ortaokul öğrencileri Mehmet Diker Ortaokulu'na taşınmalı eğitim yapılmaktadır.	Otel: 1	Dere Köyü olan Karlık, Karain ve Yeşilöz köylerinin bulunduğu kesimler oldukça eski bir tarihi görünüm sergilemektedir. Burada üç köyün sınırları bitişik olduğundan ortak tarihi geçmişleri vardır. Çok eski tarihi bir kesim olan Akıllı deresi ile Kurt deresi buradaki köylerin ortak tarihi mirasıdır.		
Akçaören	Akçaören köyünde Başdere İlkokulu-Ortaokuluna taşınmalı eğitim yapılmaktadır.	Kayıtlı gıda işletmesi bulunmamaktadır.		1. 110 hane köy 25 haneye düştü. 2. Köyde hayvancılık bitti. 3. Fidan dikiliyor ama yetiştirmiyor. 4. Çiftçilik kısmi bir şekilde oluyor. 5. Üretilen ürünler pazarlanmıyor.	
Demirtaş	Demirtaş köyünde Başdere İlkokulu-Ortaokuluna taşınmalı eğitim yapılmaktadır.	Kayıtlı gıda işletmesi bulunmamaktadır.		1.Doğalgaz olmadığı için köyde kimsenin kalmaması. 2. Araziye ahır yapılamaması, engellerin çıkması. 3. Devletin çok fazla belge istemesi 4. Göçten dolayı üretim yapacak insanın olmaması 5.Hayvancılıkta katma değer sağlanması için eleman eksikliği var.	Devlet istenen kriterleri esnetmeli.

	İklim	Eğitim Hizmetleri	Kayıtlı İşletmeler	Doğal Güzellikler	Problemler	Çözüm Önerileri
Karain					Köy kanserden dolayı kullanılmıyor.	1.Köyün taşlarıyla ilgili bir çalışma yapılmalı. 2.Kurtdere vadisinde iyileştirme çalışmaları yapılmalı. 3.Kurutulmuş kayısı için vakumlu ambalaj yapılabilir.
Boyalı	Köyün oldukça geniş arazi sınırları vardır. Ekilebilen arazisi azdır. Bağcılıkla birlikte Pekmez, Pelver ve Köftür yapılarak kışın gelen misafirlere ikram edilmektedir.	Boyalı köyü ilkokul öğrencileri Hanife Memiş Aksoy İlkokulu'na, ortaokul öğrencileri Mehmet Diker Ortaokulu'na taşımali eğitim yapılmaktadır.	Kayıtlı gıda işletmesi bulunmamaktadır.	Boyalı Köyü eski taş evleri ve mimarisi ile 250 yıllık tarihe ışık tutuyor.		
İltaş		İltaş köyünde Başdere İlkokulu-Ortaokuluna taşımali eğitim yapılmaktadır.	Kayıtlı gıda işletmesi bulunmamaktadır.			

Bu veriler doğrultusunda “Kırsal Kalkınma Projelerinin Değerlendirilmesi Platformu” oluşturulmuştur. Bu platform genellikle tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin artırılması ve yerel ekonomilerin güçlendirilmesi amacıyla oluşturulan bir yapıdır. Bu tür bir yapı için organizasyon şeması, aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

Şekil 1. Kırsal Kalkınma Projelerinin Değerlendirilmesi Platformu

Bu yapının, kırsal kalkınmada çeşitli faaliyetleri koordine ederek kırsal alandaki yaşam kalitesini ve ekonomik gelişmeyi desteklemesi ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlaması düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada köy kümelerinde sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak için neler yapılması gerektiği üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun için ilk olarak Nevşehir ilinin Ürgüp ilçesine bağlı Başdere Köyü merkez olmak üzere Demirtaş, Akköy, İltaş, Yeşilöz, Karlık, Akçaören, Boyalı, Karain ve Karacaören köylerine ait dekar bazında bitkisel üretim verileri elde edilmiştir. Bu doğrultuda haftalık periyodlar halinde köy paydaşlarının katılım sağladığı toplantılar düzenlenerek köylere ait kaynaklar, problemler ve çözüm yolları üzerinde tartışılmıştır. Bu doğrultuda “Kırsal Kalkınma Projelerinin Değerlendirilmesi Platformu”

adı altında bir kurumsal yönetim mekanizması oluşturularak bu yapının sürekliliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Kurumsal yönetim kavramına ait literatür taraması yapılarak kurumsal yönetişimde yer alması gereken aktörlerin neler olduğu, organizasyon şemasının hangi birimlerden oluşması gerektiği ve birimlerin fonksiyonlarına açıklayan bir çalışma doğrultusunda “Kırsal Kalkınma Projelerinin Değerlendirilmesi Platformu Organizasyon Şeması” oluşturulmuştur. Kırsal kalkınma birliği, genellikle tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin artırılması ve yerel ekonomilerin güçlendirilmesi amacıyla oluşturulan bir yapıdır. Sonuç olarak bu yapılanmada köylerdeki kırsal kalkınma projelerinin kurumsal yönetişimin sürekliliğini sağlaması noktasında aşağıdaki stratejilerin benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir;

Toplumsal Katılım ve Şeffaflık:

Köy kalkınma projelerinde başarılı bir kurumsal yönetim için toplumsal katılım ve şeffaflık temel unsurlardır. Projelerin planlama ve uygulama aşamalarında yerel halkın etkili bir şekilde dahil edilmesi, karar alma süreçlerine katılımın teşvik edilmesi ve tüm bilgilerin açıkça paylaşılması, projelerin toplumsal kabulünü artırarak sürekliliği güçlendirir.

Yerel Kapasite Geliştirme:

Kırsal kalkınma projelerinin kurumsal yönetişimini sürdürmek için, yerel halkın kapasitesini güçlendirmek önemlidir. Eğitim programları, beceri geliştirme atölyeleri ve danışmanlık hizmetleri gibi araçlarla köy sakinlerinin proje yönetimi, finansal yönetim ve tarım teknikleri konusundaki bilgi düzeylerini artırmak, projelerin uzun vadeli başarısını destekler.

İş birliği ve Paydaş Yönetimi:

Kırsal kalkınma projelerinde paydaşlar arasında etkili bir işbirliği ve iletişim kurmak, sürdürülebilir kurumsal yönetişimi güçlendirir. Yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve diğer ilgili paydaşlar arasında düzenli toplantılar, bilgi paylaşımı ve ortak stratejiler geliştirmek, projelerin uzun vadeli etkisini artırır.

Finansal Yönetim ve Kaynak Çeşitlendirmesi:

Kırsal kalkınma projelerinin finansal yönetimi, projelerin sürdürülebilirliği için kritik bir unsurdur. Kaynak çeşitlendirmesi, projelerin çeşitli finansal kaynaklara erişimini sağlar ve ekonomik dalgalanmalara karşı direncini artırır. Ayrıca, finansal süreçlerin şeffaf bir şekilde yönetilmesi ve kaynakların etkili bir şekilde kullanılması, projelerin uzun vadeli başarısını destekler.

Teknoloji ve İnovasyon:

Köy kalkınma projelerinde teknoloji ve inovasyonun kullanılması, verimliliği artırabilir ve sürdürülebilirliği güçlendirebilir. Tarım teknolojileri, pazarlama stratejileri ve dijital iletişim araçları gibi yenilikçi çözümler, projelerin rekabetçiliğini artırabilir ve köy ekonomilerini güçlendirebilir.

Kırsal kalkınma, bir ülkenin genel ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunarak kırsal bölgelerde yaşayan insanların yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu durum da, ülkeler açısından genel refahın artması, dengeli kalkınma ve toplumsal bütünleşme, yoksulluğun azaltılması, kentsel göçün azalması, doğal kaynakların korunması ve eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi pek çok avantajı beraberinde getirmektedir. Bu minvalde siyasetçilere köylerdeki kırsal kalkınma projelerini desteklemeleri gerektiği noktasında önerilerde bulunmak mümkündür

KAYNAKÇA

- Çelik, Z. (2006). Türkiye’de Kırsal Planlama Politikalarının Geliştirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- Feizizadeh, A. (2015). Concept and Significance Of Corporate Governance. *TIJ’s Research Journal of Commerce & Behavioural Science – RJCBS*.
- Güven, O. (2017). Türkiye Kırsal Kalkınma Politikalarının Analizi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (63), 209-227.
- Khan, H. (2011). A Literature Review of Corporate Governance. In *International Conference on E-Business, Management and Economics*, 25, 1-5.
- Koçel, T. (2005). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Basım Yayınevi.
- Lehmann, E. E. (2019). Corporate Governance in Business and Management. doi: 10.1093/ACREFORE/9780190224851.013.29
- Oztürk Ş., (2008), Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (1), 605-634.
- Resmi Gazete. (2014). Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2014-2020), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150221-12-1.pdf> (03.02.2024).
- Simpasiva, B.; Anuradha, P. & Devarajulu, M. (2023). Rural Dynamics in India A Study of Inclusive Growth and Infrastructure Developments. *International Journal For Multidisciplinary Research*, doi: 10.36948/ijfmr.2023.v05i03.3536
- Tarım ve Orman Bakanlığı. (2021), Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023) <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Belgeler/UK-KS-Strateji-Belgesi.pdf> (30.03.2024)
- Turner, C. (2009). What is Corporate Governance. doi: 10.1016/B978-0-7506-8382-1.10001-8
- Ulgen, H. ve Mirze, S.K. (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Veerappadevaru, G.; Sharma, H., D.; Manu, H., M.; Mallikarjuna, S. D.; Rashmi, B.V. & Kavya, D. (2020). Rural development studies under Unnath Bharath Abhiyan a case study of Chikkapalnahalli and Tannenahalli village. doi: 10.1063/1.5141541

EK1: Köylere Ait Bitkisel Üretim Verileri (Dekar)

ÜRÜNLER	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	ıltaş	Karacaören	Karain	Karlık	Yeşilöz
ARI OTU (MUHTELİF)			4,0							
ARMUT (MUHTELİF)	5,4	2,5	36,1		0,6	0,3			1,0	17,2
ARONYA (MUHTELİF)		18,3								
ARPA (MUHTELİF)	252,9	1.108,6	848,4	334,4		87,9	29,2	138,5	144,7	2.105,5
ARPA (YEMLİK)									27,7	2,5
ASPIR (MUHTELİF)		47,7					10,1			
AYÇİÇEĞİ (ÇEREZ)			252,1			16,7				
AYÇİÇEĞİ (MUHTELİF)		2,0								
AYVA (MUHTELİF)								1,2		
BADEM (FİDANLIK)		1,1								
BADEM (MUHTELİF)	24,2	23,8	124,7	40,1	10,2	10,2	16,8	24,7	13,7	90,0
BİBER (KIL BİBER)										0,1
BİBER (MUHTELİF)			0,6			2,3	0,9			3,0
BOŞ BIRAKILAN ARAZİ (MUHTELİF)	98,4	215,6	599,9	373,6	164,5	125,3	278,6	39,2	175,3	634,7
BUĞDAY (EKMEKLİK)	3.559,0	294,5	5.456,5	165,7	213,6	1.334,9	17,4	582,6	1.186,6	3.571,1
BUĞDAY (MUHTELİF)	37,9	30,3	13,3		5,8			12,1		27,7
CEVİZ (FİDANLIK)										1,7
CEVİZ (MUHTELİF)	27,3	11,3	148,9	53,2	38,1	54,7	34,9	29,4	9,4	438,6
ÇAVDAR (MUHTELİF)			79,7		33,6					272,6
ÇAVDAR (YEŞİL OT)		5,7	4,2		71,8					
ÇİLEK (MUHTELİF)			3,1			5,0				
DOMATES (KURUTMALIK)										0,6

ÜRÜNLER	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	iltaş	Karacaören	Karain	Karlık	Yeşilöz
DOMATES (MUHTELİF)		0,5	53,9		0,8	5,4	0,4	10,9	11,7	8,9
DOMATES (SALÇALIK)										0,1
DOMATES (SOFRALIK)		1,3	3,0					1,3		
ELMA (AMASYA)	0,9		8,3				2,8		1,1	2,1
ELMA (GOLDEN)		0,6								
ELMA (MUHTELİF)	28,2	8,6	284,8	6,0	26,7	6,8	7,7	20,0	23,6	61,9
ELMA (STARKİNG)			3,0							
ERİK (MUHTELİF)			0,0					6,0	0,2	12,3
FASULYE (KURU)	8,0	0,5	1.381,1		22,4		5,4	5,9	10,6	170,1
FASULYE (MUHTELİF)			2,5							
FIĞ (MUHTELİF)							31,3			
FIĞ (YEŞİL OT)			2,6					3,5		
HİYAR (MUHTELİF)										0,3
KABAK (ÇEREZLİK KABAK)	38,5		16,0				0,7	1,6	1,9	32,1
KABAK (ÇEREZLİK)	478,3	69,1	1.345,6	1,5	143,1	37,2	13,8	74,9	213,8	920,7
KABAK (MUHTELİF)	5,7		21,3					1,7		91,7
KARPUZ (MUHTELİF)			67,1							
KAVAKLIK (MUHTELİF)			14,5				2,4			
KAYISI (KURUTMALIK VE SOFRALIK)	103,8	2,1	84,3	49,3	6,5	10,9	7,0	9,3	49,3	268,0
KAYISI (MUHTELİF)	482,6	21,0	222,5	7,7	14,3	10,6	2,8	50,2	153,4	734,3
KIRAZ (MUHTELİF)	11,5	18,6	34,7				11,0	0,7		86,4
KORUNGA (MUHTELİF)		9,3	4,7					2,1	168,4	

ÜRÜNLER	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	İltaş	Karacaören	Karain	Karluk	Yeşilöz
KORUNGA (YEM BİTKİSİ)									23,2	
KORUNGA (YEŞİL OT)		74,3		6,8			4,1	100,2	43,4	4,4
LAVANTA (MUHTELİF)				9,8				0,4		
MACAR FİĞİ (YEŞİL OT)			29,8							
MISIR (SİLAJLIK)			15,4	5,6					25,5	
NADAS (MUHTELİF)	124,6	151,8	961,3	23,2	11,3	14,9	63,2	44,2	374,5	580,4
NEKTARİN (MUHTELİF)					0,4					
NOHUT (MUHTELİF)	2.616,5		763,7	31,8	77,6	351,0		1,0	52,8	2.244,7
PATATES (MUHTELİF)	982,0		1.903,4	0,4		72,4	0,4	21,8	30,6	1.561,6
SİLAJLIK MISIR (SİLAJLIK)			121,7							
SOĞAN (KURU)								2,3	1,2	0,8
SOĞAN (MUHTELİF)		1,0	3,6					5,9	0,7	1,0
ŞEFTALİ (MUHTELİF)			6,0							0,1
TRİTİKALE (MUHTELİF)	4,7	5,2	71,5		106,9	25,4		86,8		538,8
TRİTİKALE (YEŞİL OT)			8,6			11,6		7,0		
ÜZÜM (KURUTMALIK ÇEKİRDEKLİ)	104,2	14,7	224,3	17,4	15,3	6,4	146,8	32,5	27,0	70,0
ÜZÜM (MUHTELİF)	96,6	2,4	145,2		3,1	9,0	9,4	2,8	1,7	4,6
ÜZÜM (SOFRALIK ÇEKİRDEKLİ)	59,6	23,8	284,3	13,9	27,9	11,6	59,3	20,3	38,0	64,0
ÜZÜM (SOFRALIK ÇEKİRDEKSİZ)	0,8									
ÜZÜM (ŞARAPLIK)	21,9	5,6	69,4	0,4		13,6	3,6	1,4	22,0	10,1
ÜZÜM (KURUTMALIK ÇEKİRDEKLİ)	1,8	1,2	1,5			1,2	2,6	9,6	8,5	8,3

ÜRÜNLER	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	iltaş	Karacaören	Karain	Karlık	Yeşilöz
ÜZÜM KURUTMALIK (MUHTELİF)	5,5	0,6								
ÜZÜM SOFRALIK (MUHTELİF)	10,1		2,0			11,4	1,6			0,4
ÜZÜM SOFRALIK (SOFRALIK ÇEKİRDEKLİ)	27,7	0,7	11,5	6,6		1,1	60,2	7,5	17,7	76,1
VİŞNE (MUHTELİF)	12,4			5,3						
YONCA (MUHTELİF)	4,7		12,8		1,3			2,9	6,4	5,0
YONCA (YEŞİL OT)		13,6	97,6		52,2		18,9	31,6	0,7	0,9
YONCA (YONCA)										0,5
YULAF (MUHTELİF)	19,7	98,4	387,8	83,6	112,9	403,0	0,5	34,8	923,8	747,3
YULAF (YEŞİL OT)		11,3	39,7		30,4		0,5	25,2	81,4	18,8

KÖY KÜMESİ GENÇLİĞİNİN SOSYAL MEDYADA TANITIM VE PAZARLAMA ETKİNLİĞİ

Doç. Dr. İbrahim Akın Özen

GİRİŞ

Dijital pazarlama kavramı, pazarlama ilgili faaliyetlerin elektronik platformda network (ağ) araçları ile yürütülmesine denilmektedir (Kırçova, 2012, s. 24). Dijital pazarlama “pazarlama amaçlarına ulaşmak ve güncel pazarlama anlayışını desteklemek için internet ve internetle ilişkili teknolojilerin kullanımı” olarak tanımlanmaktadır (Marangoz, 2014). Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi işletmeler müşterilerine, ürettikleri mal ve hizmeti daha fazla kitleye duyurabilmek için dijital pazarlamadan faydalanmaktadır (Uygur, Sürücü ve Sergen, 2018).

Daha sade bir yaklaşımla dijital pazarlama, temelde, dijital kanallar aracılığıyla mal ve hizmetlerin pazarlamasıdır şeklinde tanımlanabilir (Zeren ve Kaya, 2020). Bu tanım zaman içinde evrilerek, dijital kanallarla müşteri edinmek ve müşteri tercihleri oluşturmak, markaları tanıtmak, satışları artırmak, mevcut müşterileri elde tutmak ve yeni müşterileri elde etmek için dijital teknolojileri kullanma sürecini tanımlayan kapsamlı bir hale dönüşmüştür (Kannan, 2017). Dijital pazarlama kavramı olarak, bir markayı tanıtmak veya tüketicilere ulaşmak için dijital veya sosyal kanalların kullanılması sürecini ifade etmektedir (Zeren ve Kaya, 2020). Wymbs (2011), dijital pazarlamayı tüketicilerle daha derin ve sağlam ilişkiler kurma noktasında

* Nevşehir HBV Üniversitesi, Turizm Fakültesi

tüketicileri kazanmaya ve elde tutmaya yardımcı olacak entegre, hedefli ve ölçümlenebilir bir iletişim oluşturmak için dijital teknolojilerin kullanılması şeklinde tanımlamaktadır. Dijital pazarlama; sosyal medya, arama motoru, internet, mobil cihazlar ve diğer kanallarda gerçekleştirilebilir (Zeren ve Kaya, 2020).

Çalışmada Kapadokya bölgesin 'de Ürgüp ilçesine bağlı on köyün ekonomik kalkınma amaçlı köy kümesinin oluşturulması ve oluşturulacak köy kümesinin dijital ortamlarda tanıtımının nasıl yapılabileceği anlatılacaktır.

1. DİJİTAL PAZARLAMA

Dijital pazarlama, içeriğin dijital medya kanalları (web siteleri, giriş sayfaları, sosyal medya, e-posta ve mobil uygulamalar) üzerinden yaratılması ve yayılmasının yanında, bu içeriğin SEO, SEM, tıklama başına ödeme (PPC) yapılan reklam, içerik ortaklığı, sosyal, e-posta ve kısa mesaj gibi ücretli, kazanılmış ve sahibi olunan dijital kanallarda çeşitli stratejilerle tanıtılması anlamına gelir.

Dijital pazarlama stratejileri pazarlamacıların hedefleri tanımlamasına, bir kitleyi hedeflemesine ve bu hedef kitleye en iyi erişen dijital bir pazarlama planını geliştirmesine yardımcı olur. Bu stratejiler, belirli bir kampanya veya programa yön verirken sonuçları değerlendirmek için çerçeve sağlar.

2. DİJİTAL PAZARLAMA YÖNTEMLERİ

2.1. E-posta ile Pazarlama

E-posta ile pazarlama hem sanat hem de bilimdir. E-postalar ve dijital varlıklar cazip ve ilgi çekici olmalıdır. Bununla birlikte çok sayıda e-posta göndermekle yeterince göndermek arasında bir denge kurulmalıdır.

İnternetin yaygın kullanımı ile işletmeler e-posta yoluyla müşterilerini bilgilendirmektedirler. Bu yöntemle müşterilere herhangi bir reklamcılıkla uğraşmak zorunda kalmadan son

derece düşük bir maliyetle ulaşılabilir. “E-posta pazarlaması” adı verilen bu süreçte, üreticiler ürünlerine, hizmetlerine, etkinliklerine, kampanyalarına ve indirimlerine sürekli gönderdikleri e-postalar aracılığıyla müşterilerine bilgi sağlar. Çoğunlukla müşterilerin e-posta adresleri alınarak gerçekleştirilen bu uygulamada tüketicilere geribildirim verilmekte ve değerlendirilmelerine de dikkat edilmektedir (Haşiloğlu ve Süer, 2010).

E-posta ile pazarlama, B2B ve B2C pazarlamacıları tarafından kullanılan, en eski ve en iyi bilinen dijital pazarlama formlarından biridir. E-posta ile pazarlama sayesinde çeşitli müşteri yolculuğu temas noktalarında müşteri verilerini toplar, potansiyel müşterilerin tercihlerini anlamak için sınıflandırır ve en nihayetinde onları e-posta liste(leri)ni ekleme izni oluşturur.

E-posta içeriği; ürün ve hizmetleriniz, şirketiniz ve etkinlikleriniz hakkındaki haberler, kişiye özel teklifler, müşteri başarı hikâyeleri, örnek olay incelemelerine bağlantılar ve teknik özetler ya da iş özetleri hakkında bilgi içerebilir. E-postalarınızın hemen silinmek yerine açılmasını ve okunmasını sağlamak için değer sunmak kritik önem taşır. Kişiyeye özel içerik ve ilgi çekici teklifler katılımı artırmak konusunda çok işe yarar.

2.2. Video Pazarlama

Video, en güçlü dijital pazarlama kanallarından biridir. İnsanlar, eğlence ve araştırma için video izliyor ve paylaşıyorlar. Doğrusu, YouTube raporlarında ayda iki milyarı aşkın izleyicinin giriş yaptığı belirtiliyor. Hem B2B alıcıları hem de B2C tüketicileri satın alım kararlarını video sayesinde veriyor.

Video pazarlama marka farkındalığı oluşturur, dijital trafiği ve dönüştürme oranlarını artırır. Blog içeriğine gömülü videolar, B2B ve B2C içerik pazarlama stratejilerinin yıllardır köşe taşı konumundadır.

Video paylaşmak, içeriğinizi daha fazla insanın görmesinin anahtarıdır. Bu nedenle YouTube gibi üçüncü taraf sitelerden

yararlanmanız, videolarınızı web sitenizde ve sosyal medya kanallarınızda tanıtmanız gerekir. İnsanları videolarınızı paylaşmaya teşvik edin.

Videolarınız kısa ve öz olsun. İnsanlar dikkatlerini hızla kaybediyor. Bu nedenle harika içeriği ilgi çekici şekilde sunmak çok önemlidir.

2.3. Sosyal Medya Pazarlama

Sosyal medya, belirli bir hedef kitleye ulaşmanın; müşteriler, potansiyel müşteriler ve çözüm ortaklarıyla doğrudan bağlantı kurmanın harika bir yoludur. Hangi sosyal medya platformlarını kullanacağınız, kimleri hedeflemek istediğinize bağlıdır. Facebook hâlâ dünyanın en büyük sosyal medya platformudur. Twitter B2B alıcıları arasında hala popülerdir. Instagram ve TikTok milenyum ve Z kuşağı tüketicileri arasında oldukça popülerdir. LinkedIn ise satın alma döngüsünün erken aşamalarında B2B alıcıları ile bağlantı kurmak için harika bir yerdir.

Gerek ulusal gerekse uluslararası turizm pazarından pay elde edebilmek için; pazarlamanın sadece gazete, radyo, televizyon, telefon, katalog, broşür gibi geleneksel araçlarından değil gelişen teknoloji ile; eposta, sms, internet, sosyal medya gibi modern tüm iletişim ve pazarlama araçlarından faydalanılması kaçınılmaz bir gereklilik olmuştur (Eröz ve Doğdubay, 2012, s. 135). Son yıllarda sosyal medyanın yaygın olarak kullanılması, işletmelerin hedef müşteri gruplarıyla iletişim kurmak, marka bilinirliğini arttırmak ve müşteri bağlılığı sağlamak gibi pazarlama amaçlarına ulaşmak için Facebook, Twitter, Goojet, LinkedIn, Bloglar, YouTube ve Instagram gibi sosyal medya araçlarını kullanmalarını gerekli kılmıştır (Barutçu ve Tomaş, 2013; Batinić, 2015).

Her sosyal medya platformu farklı içerik türlerine sahip olsa da tümü oldukça video/resim odaklıdır. Bu nedenle içerik oluştururken bunları sosyal medya üzerinden nasıl dağıtmak

istediğinizi her zaman göz önünde bulundurun ve buna göre düzenleme yapın.

Farklı platformlar ortaya çıkmaya devam edeceği için, pazarlamacılar var olan her platformdan en iyi şekilde yararlanmak için dijital pazarlama taktiklerini sürekli uyarlamalıdır. Örneğin, TikTok Eylül 2016'dan önce mevcut değildi. Bugün ise LinkedIn, Twitter, Pinterest ve Snapchat'ten daha fazla aktif kullanıcıya sahiptir.

2.4. Kısa Mesajlar

E-posta ile pazarlama faaliyetlerinin yanında kısa mesaj, müşterilere ulaşmanın en doğrudan yoludur. Ama sosyal medyada olduğu gibi mesajlar kısa ve öz olursa etkili hâle gelir. Pazarlama ekipleri, yalnızca metin içeren kısa mesaj hizmetlerinden (SMS) veya video ve gif içerebilen multimedya mesajlarından (MMS) yararlanabilir.

2.5. İçerik Pazarlama

İçerik pazarlama mesajınızı sunarken, farklı potansiyel müşteri ve müşterilere kişiye özel şekillerde seslenmenize olanak tanır. İçeriğiniz ne kadar kişiye özel hâle gelirse o kadar ilgi çekici olur, insanları cezbeder ve dikkatlerini vermelerini sağlar. Ancak, içeriğiniz hedef kitlenizin amaç ve ilgi alanı ile uyumlu olmalıdır. Etkileşim ve dönüştürme için değer sunmalıdır.

Dijital ortamlarda, işletmeler tarafından sunulan içeriğin müşterilerin ilgisini çekmesi beklenmektedir. Müşterilerin içeriğe yönelik yaptıkları paylaşımlar ile iletişimin ve etkileşimin sürekli canlı tutulması ile işletmelerin marka bilinirlikleri, müşteri sadakati ve dolayısı ile satışlarının artacağı düşünülmektedir. Günümüzde dijital pazarlamanın esası olan iyi ve kaliteli içerik, öncelikle çekici olmalı ve takipçilerin günlük yaşamlarına değer katmalıdır. Bir markayı tanıtmak için; yüzde 20 oranında, işletmenin kendisi ile ilgili verilmek istenen öz,

düşünce, duygu ve imgelere ve yüzde 80 oranında ise takipçi kitlesinin ilgisini çeken ve onları konuşmaya, etkileşime yönlendiren içeriğe yer vererek sosyal medya platformlarında başarı sağlamak mümkündür. Turizm endüstrisinde, fark etmek ve kullanıcılarla etkileşimde bulunmak için interaktif bir içerik türü olan videolar ve bilgilendirme grafikleri kullanılmaktadır (Kaur, 2017).

E-posta metinleri, giriş sayfaları, bilgi görselleri, e-kitaplar, iş özetleri, banner reklamlar, videolar, metin mesajları, reklamlar, haber bültenleri, basın bültenleri, makaleler, bloglar ve dijital posta kartları gibi içerikler kullanabilirsiniz. İçerik farklı kanallarda kullanılabilir (ve kullanılması gerekir), ancak tüm içeriklerinizde tutarlı bir ton ve mesaj olmalıdır.

2.6. Arama Motorları Optimizasyonu

İyi bir arama motoru optimizasyonu (SEO) stratejisi, web sitesi içeriğini (bağlama sayfaları, bloglar vb.) optimize eder. Böylece, arama sonuçlarında daha yüksek sıralarda ve daha sık görülür, içeriğinize trafik artışı sağlar. İyi SEO sonuçları, anahtar sözcük ve sayfa optimizasyonuna bağlıdır. Web içeriğinizde iyi araştırılmış anahtar sözcükler ve uzun formda anahtar sözcükler (3 ve daha fazla sözcükten oluşan ifadeler) kullanmak SEO'nuzu daha iyi hâle getirir, trafik ve dönüştürme konusunda daha yüksek sonuçlar sağlar. Yüksek itibarlı üçüncü taraf sayfalardan organik bağlantılar almak da sayfa sırasını yükseltmenin ve potansiyel müşterileri içeriğinize yönlendirmenin bir diğer yoludur.

Arama Motoru Optimizasyonu (SEO), internet veri tabanları açısından son derece önemli olan arama ve erişimin ön planındadır. Temel olarak arama motoru optimizasyonu, internette kullanılan ve çok yaygın olan arama motorlarının içeriğini iyileştirmenin farklı bir yoludur.

Optimizasyondan önce; müşterinin, pazarın ve firmanın kendi yeteneklerini bilmesi için çok önemlidir. Bir sayfadaki her kelimenin, arama motoru optimizasyonunu yapmak imkânsızdır. Bu nedenle, içeriği en doğru şekilde temsil eden beş ila on anahtar kelime seçmek önemlidir. Ayrıca, optimizasyon daima bir kullanıcı tarafından aranabilecek olan, belirli bir sorguya göre gerçekleştirilebilir (Zilincan, 2015). Web sitesinin ziyaret edilmesini sağlamak, hedef kitleye ulaşabilmek için profesyonel bir arama motoru kaydı ve arama motoru optimizasyonu hizmeti almak gerekmektedir (Yurdakul ve Bat, 2011).

Tıklama başına ödemeli (PPC) reklamlarda belirli bir bağlantıya gelen her tıklama için ödeme yapılır. Arama motorları ve çoğu sosyal medya sitesi PPC fırsatları sunar. PPC reklamlar hedeflenen müşterilerinizin ve potansiyel müşterilerin içerik akışlarında görüntülenir.

Arama motoru pazarlama (SEM), büyük etki yaratabilen bir PPC reklam türüdür. Belirli anahtar sözcükleri arayan ziyaretçilere avantajlı bir sayfa konumunda pazarlama mesajları (metin) ve bağlantı göstermesi için arama motoruna ödeme yaparsınız.

2.7. Web Sitesi Tasarımı ve Pazarlama

Web siteleri, tüketiciler ile destinasyon arasında etkileşimli bir rol oynadığından tüketicileri cezbederek çekebilen, sitenin güvenli olduğunu hissettirebilen, kullanıcıları siteye bağlı kılan ve memnun edebilen siteler, başarılı olarak tanımlanmaktadır (Muylle, vd. 2004; Liu ve Arnett, 2000). Kaur (2017) yaptığı çalışmada; işletmelerin web sitelerinin kaliteli olabilmesi için adres, telefon, e-posta bilgisi, haritalı adres, markanın deneyimine ilişkin bilgi, hizmete ilişkin resimler, mekân resimleri, menü ve fiyatlar, güncelliği konusunda bilgi, online satış, bağlantı linki, yazılar ve butonlar arasında yeterli boşluk gibi bilgilerin bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir.

Web sitesi, genellikle potansiyel müşterilerin şirket ve markayla iletişim kurduğu ilk temas noktalarıdır. Harika bir web tasarımı, tüm dijital varlıkları tutarlı marka çalışmasıyla tanıtabilir. Ayrıca web sitenizi arama motorlarıyla daha uyumlu hale getirmeli, harika bir kullanıcı deneyimi sunmalı ve dönüş-türme oranını (daha fazla tıklama, kaydolma, vb.) artırmalıdır.

2.8. Görüntülü Reklamcılık

Pazarlamacılar, daha fazla potansiyel müşteriye ulaşmak için üçüncü taraf sitelerde ilgi çekici reklamlar gösterebilir. Banner'lar, kenar çubuğu kutuları, video reklamlar ve web sitelerinizden ya da giriş sayfalarınızdan birine bağlantı sağlayan etkileşimli reklamlar bu amaçla kullanılabilir.

2.9. Satış Ortaklı Pazarlama

Birçok blog yazarı ve ünlü sosyal medya kullanıcısı, farklı ürün ve hizmetleri tanıtmak için blog ve sosyal medya hesaplarını kullandıkları için satış ortaklı pazarlamacıdır. Bu, performans dayalı bir pazarlama türüdür. Satış ortaklı pazarlamacılar belirli ürünleri tanıtmak karşılığında komisyon kazanır. Daha fazla ziyaretçi ve müşteri getiren satış ortağı, daha çok para kazanır.

2.10. Reklamcılık

Geleneksel reklamcılık medyası son birkaç yılda deprem niteliğinde dönüşümler geçirdi. Teknoloji; Netflix, Hulu, YouTube ve diğer TV platformlarında daha hedefe yönelik medya satın alımlarını mümkün kıldı. Ancak, giderek artan diğer eğlence seçeneklerine rağmen TV kanallarını ve radyoları yok saymayın çünkü insanlar TV kanallarını hâlâ izliyor ve radyoları hâlâ dinlemektedir.

3. DİJİTAL PAZARLAMA NASIL ÇALIŞIR?

3.1. Pazarlama Hedeflerini Tanımlama

Dijital pazarlama geniş kapsamlı bir alandır. Bu nedenle, bir dijital pazarlama kampanyasına başlamadan önce hedeflerinizi belirlemeniz önemlidir. Örneğin, marka farkındalığı oluşturmak mı istiyorsunuz? Yeni müşteriler kazanmak mı? Müşteri sürekliliği ve sadakatine odaklanmak mı? Hedefleri ana hatlarıyla belirlemek, stratejinizi ve bütçenizi düzenleyerek maksimum düzeyde etki yaratmanıza yardımcı olur.

3.2. Hedef Kitleyi Tanımlama

Kimin dikkatini çekmeye çalışıyorsunuz? Hedef kitleniz hakkında (yaş, yer, gelir vb.) daha fazla ayrıntı bulmak, onlarla nasıl bağlantı kuracağınızı belirlemeyi kolaylaştırır.

3.3. Doğru Pazarlama Kanallarını ve Pazarlama Taktiklerini Belirleme

Kimlere ulaşmak istediğinizi artık bildiğinize göre, onlara nasıl (ve ne kadar) ulaşmak istediğinize karar vermeniz gerekir. Genç kuşak müşterilerle bağlantı kurmaya çalışan bir B2C dijital pazarlamacı olduğunuzu varsayalım. Bu durumda, çabalarınızın (ve paranızın) çoğunu blog yayınlamaya ayırmak yerine bütçenizi belirli platformlarda sosyal medya reklamlarına tahsis edebilirsiniz.

3.4. Her Kanala Yönelik İçerik ve Mesajları Geliştirme ve Optimize Etme

Verilerinizi analiz edin ve hedef kitleniz hakkında mümkün olduğunca çok şey öğrenmeye çalışın. Örneğin, müşterilerinizin internette gezinmek için dizüstü bilgisayarlar yerine telefon kullanmayı tercih ettiğini biliyorsanız, onlara ulaşacağınız içeriğin mobil görüntüleme için optimize edilmesi gerekir. Ancak bu yeterli olmayabilir. Müşteriler, markalarla

çeşitli kanallarda doğrusal olmayan bir şekilde etkileşim kurar. Bu nedenle her bir içeriğin tutarlı bir ton ve mesaj taşımasını sağlamanız gerekir. Tutarlılık, markanızın kimliği ve sağladığınız değer ile ilgili akıl karışıklığını önler.

3.5. Temel Metriklerde Kampanya Ölçümü

Önemli metrikleri ölçün ve bu sonuçlara göre geliştirmeler yapın. Daha önce tanımladığınız temel metriklere göre performansınızı ölçmezseniz kampanyanın iyi gidip gitmediğini veya gelişme kaydedip kaydetmediğini nasıl bilebilirsiniz? Süreç içinde sonuçları ölçmek müşterilerle bağlantı kurmanıza, sadakat sağlamanıza ve marka savunucuları yaratmanıza olanak tanır.

4. KÖY KÜMESİ TANITIMINDA SOSYAL MEDYA KULLANIMI

Köy kümesinin tanıtımında sosyal medya platformlarının (Facebook, Instagram, Twitter, Weibo) etkili bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Geleneksel pazarlama yöntemlerinden ağızdan ağıza pazarlama turizm endüstrisinde en etkili pazarlama yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dünyada yaşanan dijital dönüşüm ile birlikte ağızdan ağıza iletişimin sosyal medya üzerinden yürütülmesine neden olmuştur. İnsanlar herhangi bir destinasyon hakkında sosyal medya üzerinden paylaşımlarda bulunabilmektedir. Bu iletişim yönteminden elektronik ağızdan ağıza iletişim olarak ifade edilmektedir. Köy kümesi için farklı platformlarda içerik oluşturma ekibi tarafından oluşturulacak medyalar (Resim, video) paylaşarak köylerin reklamını yapan gönüllü topluluklar oluşturulmalı böylece elektronik ağızdan ağıza pazarlama kanalları küresel ölçekte yönetilmelidir. Günümüzde milyonlarca sosyal medya hesabı üzerinden her gün milyonlarca medya paylaşmaktadır. Sosyal medya hesapları bir destinasyonu tanıtma

açısından önemli bir kanal olsa da yetkin kişiler tarafından yönetilmediği zaman tanıtım açısından sakıncalara da (yanlış iletişim teknikleri ve sahte mesajlar gibi) yol açabilmektedir. Bu nedenle Köy kümesi için oluşturulacak sosyal medya hesapları bölge için tamamen resmî kurumlar tarafından oluşturulacak sosyal medya ekibi tarafından yönetilmelidir. Köy kümesi için oluşturulacak hesaplar bazı sosyal medya kanallarının uyguladığı “doğrulanmış onaya” sahip olmalıdır. Doğrulanmış onay tanınmış kişi, medya şirketi veya resmi kuruluşların gerçek sayfası olduğunu onaylayan bir işarettir. Bu durum yapılan paylaşımların resmi kişi ve kuruluşlar tarafından yapıldığını ve paylaşımların güvenilir içerik olarak algılanmasını sağlar. Sosyal medya ortamında güvenilir hesaba sahip olmak potansiyel turistler için destinasyona yönelik güvenin artmasını sağlayacaktır. Ayrıca köyler ile ilgili potansiyel turist ya da turistlere doğru bilgilerin doğru zamanda aktarılmasını sağlayacaktır. Köy kümesi sosyal medya hesaplarında herhangi bir kullanıcının paylaşılan medyalar ile ilgili yorum yapmasına veya paylaşım yapmasına yönetici onayı olmadan izin verilmemelidir. Böylece bölge imajına zarar verilmesi engellenebilmektedir. Bunun yanı sıra köyler ile ilgili sosyal medya kanallarında paylaşılan medyanın paydaşlar tarafından paylaşılmasını teşvik edici yöntemlere başvurulmalıdır.

4.1. Köy Kümesinin Sosyal Medya Ortamlarında Tanıtımı

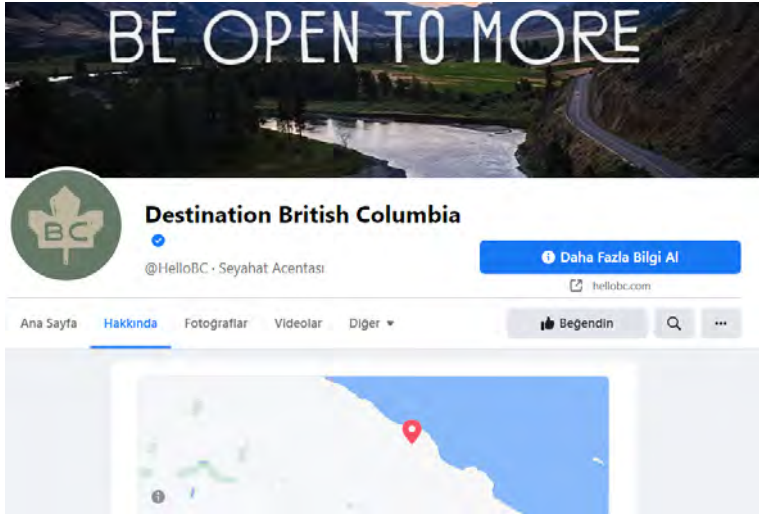
Sosyal medya yönetimi uzmanlık gerektiren iyi yönetildiğinde destinasyon tanıtımına pozitif etkileri olan ancak kötü yönetimde destinasyona zarar verebilecek bir pazarlama yöntemi olabileceği bilinmelidir. Bu nedenle sosyal medya yönetimi için aşağıda Tablo 1’de belirteceğimiz öneri ve stratejiler uygulanması hayati öneme sahiptir.

Tablo 1. Köy Kümesi Sosyal Medya Tanıtım Stratejileri

Köy kümesi sosyal medya tanıtım ekibi kurulmalıdır. Ekip üyeleri köylerdeki gençlerinden oluşabilir.
Sosyal medya ortamında paylaşılacak medya (video, resim, hikâye) için Kapadokya içerik oluşturma ekibi kurulmalıdır. İçerik oluşturma ekibinde Kapadokya Üniversitesi Turizm Fakültesi, Dinler tarihi, Bilgisayar Mühendisliği, Grafik Tasarım, Güzel sanatlar bölümlerindeki köylerin'nin tarihi, turistik ürünleri ve içerik geliştirme teknolojileri hakkında yetkin kişilerden oluşmalıdır.
Köyler için iletişim uzmanları tarafından çarpıcı sloganlar oluşturulmalıdır. Sloganlar hashtag (#) kullanılarak yaygınlaştırılmalıdır.
Açılacak sosyal medya hesapları Köyler için belirlenen resmi web adresi ile aynı isimde olmalıdır.
İçerik paylaşımları pazar analizleri sonucu belirlenen şehir, ülke ya da özellikli pazarlara (niş) yönelik çok dilli olmalıdır.
Sosyal medya hesapları üzerinden alınan mesajlar sosyal medya ekibi tarafından ya da chatbot (otomatik mesaj) kanalları ile takip edilmelidir.
Köyler hakkında insanların paylaşmak isteyecekleri özgün hikâyeler oluşturulmalıdır. Dini öğeler (St.Theodore Kilisesi, Karlık Kilisesi), yerel hikayeler, kullanılabilir.
Tüm önemli pazarlarda ve segmentlerde etkimizi en üst düzeye çıkarmak için küme köyler sosyal medya topluluğuna katılımını artırılması sağlanmalıdır.
Kitlesel bir sosyal medya tanıtımı için tüm paydaşların (Turizm işletmeleri, STK, yerel halk) kendi hesaplarında küme köy sosyal medya hesaplarını paylaşmaları önerilmelidir.
Kitlesel bir sosyal medya tanıtımı için paydaşlara (turizm işletmeleri, resmi kurumlar) içerik geliştirme eğitimleri verilerek sosyal medya ortamında verilecek mesajlar yönetilmelidir.

Dünyada destinasyon tanıtımını, destinasyon yönetim organizasyonları veya resmi kurumlar (valilik) ve özel tanıtım şirketlerinin işbirliğinde oluşturulmuş karma yapılar yürütmektedir. Aşağıda Kanada'nın British Colombia bölgesinin destinasyon tanıtımında kullandığı Facebook, Instagram ve Weibo platformlarına ait örnekler Şekil 2,3 ve 4'te sunulmuştur. Ülkelerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları değişebilmektedir. Örneğin Çin'de Weibo platformu ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Hedef Pazar özelliklerine göre tanıtım çalışmaları o pazarın sosyal medya kullanım oranlarına göre belirlenebilir.

Şekil 1. British Colombia Facebook

GENEL

👍 830.631 kişi bunu beğendi

✅ 858.101 kişi takip ediyor

🏢 Seyahat Şirketi

ÇALIŞMA SAATLERİ

🕒 Şu Anda Kapalı
08:30 - 16:30

İLAVE İLETİŞİM BİLGİLERİ

🌐 <https://linktr.ee/HelloBC>

DAHA FAZLA BİLGİ

📌 Hakkında

Official tourism organization for British Columbia, Canada. Find information and future travel inspiration at www.HelloBC.com.

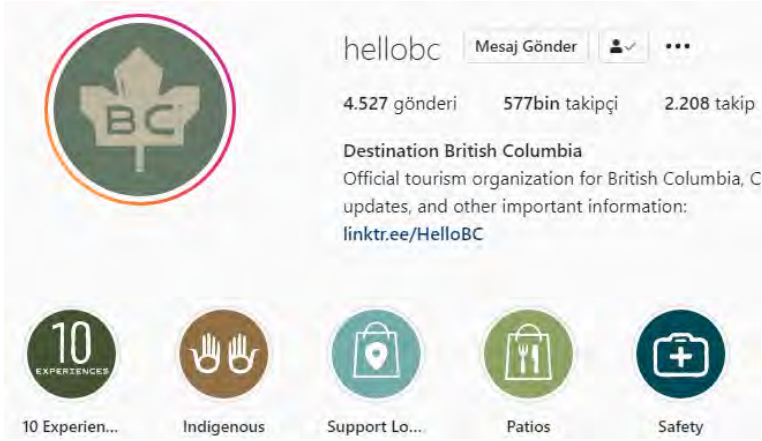
📌 İlave Bilgiler

This page is managed between 08:30am - 04:30pm(PST), Monday - Friday.

Facebook requires us (pursuant to section 5.7 of their Statement of Rights and Responsibilities) to notify you that by posting comments on this site you are consenting to the collection of the information you provide. The Ministry

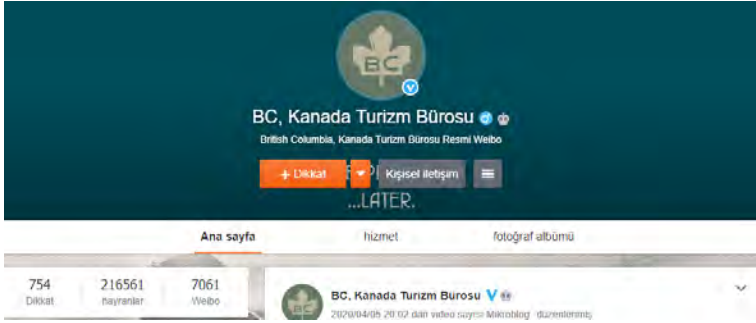
Kaynak: (https://www.facebook.com/HelloBC/about/?ref=page_internal)

Şekil 2. British Columbia Instagram

Kaynak: (<https://www.instagram.com/hellobc/guides/>)

Şekil 3. British Columbia Weibo

Kaynak: (https://www.weibo.com/destinationbc?is_all=1 (Çin'de yaygın olarak kullanılan Facebook benzeri Sosyal medya platformu))

Köy Kümesi Tanıtımında Etkileyici (Influencer)

Son yıllarda dijital kanallarda Influencerlar vasıtasıyla herhangi bir ürün ya da servis hakkında tanıtım ve pazarlama aktiviteleri yürütülmektedir. Influencerlar ve Bloggerlar sosyal medyada büyük bir takipçi kitlesine sahip olan, bu takipçi kitlesini birçok konuda etkilemeyi başaran ve bu şekilde de

takipçilerinin satın alma kararlarını etkileme kabiliyetine sahip kişilerdir. Influencerlar aracılığı ile takipçi kitlesinin köy kümesini ziyaret etmeyi teşvik edici tanıtım faaliyetleri yürütülebilir. Influencerlar Köylere davet etmek ve bu kişilerin köylerin tanıtım ekibi tarafından belirlenen yönerge çerçevesinde paylaşım (resim, video, hikaye vb.) yapmaları için Köy kümesi resmi web sitesinde başvuru formu oluşturulmalıdır. Başvuru formlarına gelen istekler Köy kümesi tanıtım ekibi tarafından incelenip uygun olan influencerlar davet edilmelidir. Köy kümesi resmi web sitesinde Influencerlar için oluşturulacak başvuru formunda aşağıdaki kriterler belirlenebilir.

- Influencer'ın takipçileri seyahate ilgi duyuyor olmalıdır. ABD, Çin, Brezilya, Japonya, Avrupa (öncelikler pazar analizlerine göre belirlenir) ülkelerinden takipçi kitlesine sahip olmalıdır.
- Influencer, belirlenen yaş kategorisinde (pazar analizleri sonucuna göre belirlenir) güçlü bir takipçi kitlesine sahip olmalıdır.
- Influencer, bir sosyal medya kanalında en az 50.000 takipçiye ve yüksek bir katılım oranına sahip olmalıdır.
- İçerik oluşturma projeleri sunan influencerların içerikleri Kapadokya markasıyla uyumlu olması gerekir. Bu nedenle Kapadokya için içerik yönergesi hazırlanmalıdır.

Köy Kümesi Tanıtımında İçerik Pazarlaması

Destinasyon tanıtımında içerik (resim, video vb.) paylaşımı, günümüzde kullanılan en etkili yöntemlerden biri olarak görülmektedir. İçerik pazarlaması olarak da ifade edilen bu yöntem ile dijital ortamlardaki (sosyal medya, web siteleri) potansiyel turistlere sürükleyici, çekici medya içeriği paylaşılarak duygusal bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. İçerik pazarlamasında, destinasyon için özel olarak hazırlanmış medyanın,

doğru zamanda doğru kanallarda sunulması sağlanmalıdır. İçerik veya bir reklam zamanında ve kişiselleştirildiğinde önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Köy kümesi içerik pazarlamasının hedef pazarlara uygulanabilecek önemli görsellere sahiptir. Ancak içeriklerin oluşturulması, doğru zamanda doru kanallarda ve doğru kişilerle paylaşılması önemli bir maliyet oluşturmaktadır. Günümüzde destinasyonlarda içerik pazarlama aracı olarak destinasyona gelen turistlerin oluşturduğu medyalar (video, resim, hikâye vb.) kullanılmaktadır. Bu amaçla köy kümesi için kurulacak “Dijital Varlık Yönetim Sistemi” ile içerik pazarlaması yönetilebilir. Köy kümesi için tasarlanmış Dijital Varlık Yönetim Sistemi ile dijital ortamlarda paylaşılmış içerikler telif hakkı için onay alınarak amaçlarına göre kataloglanır ve doğru kanalda doğru zamanda doğru hedef pazara servis edilebilir. Böylece içerik oluşturma maliyeti düşürülmüş olur. Paylaşılacak içerik hazır ve sınıflandırılmış durumda olduğu için hedef pazar zamanlaması doğru yönetilebilir. Örneğin köylerde yapılacak bir gastronomi festivali için Dijital Varlık Yönetim Sisteminde kayıtlı gastronomi temalı içerikler (video, resim vb) aynı anda birçok dijital kanaldan hedef pazara servis edilebilir.

Köy Kümesi Tanıtımında Oyunlaştırma Uygulamaları

Son yıllarda destinasyonların tanıtılmasında oyunlaştırma teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır. Oyunlaştırmada temel amaç destinasyona yönelik turistik ürünler kullanılarak mobil ya da masaüstü oyunlar vasıtasıyla pazarlama iletişimi stratejisi geliştirmektir. Turizm sektöründe, konum tabanlı artırılmış gerçeklik, kentsel ve kırsal alanlar için oyunlaştırılmış turlar, tema parklarında oyunlaştırma, hikaye anlatımı, sanal kültürel miras, oyunlaştırılmış restoran deneyimi, otellerde oyunlaştırma uygulamaları ile seyahat öncesi, esnası ve sonrasında tanıtımlar yapılabilmektedir. Aşağıdaki tabloda bazı destinasyonlar için oyunlaştırma uygulamaları sunulmuştur.

Tablo 2. Bazı Destinasyonlar İçin Oyunlaştırma Uygulamaları

Uygulama İsmi	Destinasyon	Web adresi
Trip venture	Berlin, Hamburg, Cologne, Munich, Paris, London, Stockholm, Rome, and Barcelona	https://tripventure.in/
Drallo	Switzerland	http://www.drallo.ch
Travel Plot Porto	Portugal	http://www.appstore.com.pt/
WishTrip Enterprise	Tüm dünya	WishTripEnterprise
Ahlan Teeko	Egypt	http://rainbowappsandsolutions.com/app/
Nexto	Berlin	https://techcrunch.com/nexto/?gucounter=1

5. SONUÇ

Bu çalışmada Kapadokya'nın Ürgüp ilçesine bağlı on köyün kümelenme çalışmalarında dijital pazarlama araçlarının nasıl kullanılacağı ele alınmıştır. Günümüzde mobil internetteki hızlı gelişmelerle birlikte sosyal medya platformlarında mobil uygulamaları kullanan kişi sayısı gün geçtikçe artmaktadır. En bilinen sosyal medya ürünleri arasında anlık mesajlaşma hizmeti veren Facebook, mikroblog hizmeti veren Twitter ve anlık fotoğraf paylaşma hizmeti veren Instagram örnek olarak gösterilebilir. Yeni dünya sistemi olarak da adlandırılan günümüz dijital çağında kullanıcıların bıraktıkları dijital ayak izleri sosyal medya iletişimleri, tutumlarını, deneyimlerini ve değerlerini anlamada oldukça önemli araştırma alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir destinasyonun geliştirilmesinde dijital ayak izleri kullanılarak hedef kitleler belirlenebilir. Belirlenen hedef kitleler için tanıtım çalışmaları yapılarak potansiyel turistlerin destinasyona çekilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Barutçu, S., & Toma, M. (2013). Sürdürülebilir sosyal medya pazarlaması ve sosyal medya pazarlaması etkinliğinin ölçümü. *Journal of Internet Applications & Management/İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 4(1).
- Batinić, I. (2015). The role and importance of internet marketing in modern hotel industry. *Journal of Process Management - New Technologies, International*, 3(3).
- Gökşin, E. (2018). *Dijital Pazarlama Temelleri*. (3. Baskı). İstanbul: Abaküs Yayınları.
- Haşlıoğlu, S. B., & Karaman, A. (2006). Antalya bölgesindeki konaklama işletmelerinin İnternet'teki faaliyetleri üzerine bir uygulama, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 9(1-2), 133-151.
- Kaur, G. (2017). The importance of digital marketing in the tourism industry. *International Journal of Research-Granthaalayah*, 5(6), 72-77. <https://doi.org/10.5281/zenodo.815854>
- Kırçova, İ. (2012). *İnternette pazarlama*. İstanbul: Beta Yayıncılık. s.24.
- Liu, L. & Arnett, P. (2000). Exploring the factors associated with website Success in the context of electronic commerce. *Information And Management*, 38(1), 23 – 33.
- Marangoz, M. (2014). *İnternette pazarlama*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Muyllé S., Moenaert, R., & Despontin, M. (2004). The conceptualization and empirical validation of web site user satisfaction. *Information & Management*, 41, 543 – 560.
- Yurdakul, N.B. & Bat M. (2011). Şirketler için rekabette sanal farkındalık: arama motoru pazarlaması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1.
- Zeren, D., & Nagihan, K. (2020). Dijital pazarlama: Ulusal yazının bibliyometrik analizi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 35-52.
- Zilincan, J. (2015). *Search engine optimization. technology transfer and education* (s. 506-510). Prague, Czech Republic: CBU International Conference on Innovation.

SORU-CEVAP VE KATKILAR (ÜÇÜNCÜ OTURUM)

Murat Gülyaz: Teşekkür ederim beni davet ettiğiniz için. Hocalarımızın bize sağlamış olduğu bilgileri not almaya çalıştım. Bir SWOT analizi yaptım kafamda. Gördüğüm kadarıyla seçilen 10 köy tarımsal açıdan çok güçlü köyler ancak kültürel ve turizm açısından son derece zayıf kalan köylerdir. Çünkü şöyle bir gerçekten bahsetmek mümkün; Kapadokya'ya gelen turistin ortalama konaklama süresi 1,5 ila 2 gün arasındadır. Demek ki zamana karşı bir yarış söz konusu. Gelenlerin büyük bir çoğunluğu da değişmiş durumda. Artık en büyük ilgi odağı balon turizmi malum, bazı sosyal aktiviteler ve tüm bunlarda zamana karşı bir yarış var. Konaklamaların büyük çoğunluğu Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp gibi yerlerde gerçekleşiyor. O kişilerin bu bahsi geçen köylere gelip gitmesi zaman alacaktır. Bu da bir gerçek. Bunun için de yapmamız gereken şeylerin başında köy konağı gibi bir yer yapmak olmalı. Ben dün Boyalı köyüne gittim baktım. Çok güzel bir konak ama sahipleri kendilerine uygun olacak ve başka aktiviteler de yapılacak şekilde düzenlemişler. Onu bizim alıp köy konağı gibi düzenlememiz mümkün değil. Aynı durum Yeşilöz Köyü için de geçerli. Akın Hocam biraz önce bazı varlıklı ailelerin müze yaptığını belirtti. Sanırım Kenan Yavuz'un müzesini kastetti. Ben o müzenin danışma kurulu üyesiyim. Çok da büyük paralar harcandı o müzeye. Hala da harcanyor. O müze sürdürülebilir hale geldi. Çünkü arkasında büyük bir ekiple kurumsal

hale geldiler. Bizim de bahsi geçen yerlerde benzer kurumsallaşmayı sağlayabilmemiz için çok büyük maliyetler gerekiyor. Böyle bir bütçemizin olduğunu maalesef ki sanmıyorum. Bir diğer hocamız Karain Köyünden bahsetti. Tıbbi aromatik bilgiler ile bu köy için bir şeyler yapılabileceğinden söz etti. Gerçi kanserli bir köyde böyle bir şeyin geliştirilmesi biraz ironi gibi gözükebilir ancak son derece yerinde olur. Çünkü köy son derece fotojenik bir köy. Bölgenin UNESCO tarafından dünya miras alanı seçilmesindeki ilk kriterler de Karain ve Yeşilöz köyünden geliyor. Konaklama hususu Karain köyünde yapılabilir çünkü orada bir sürü boş mekân da var ve bu mekanlar film seti gibi kullanılabilir. Bunun dışında bir de şöyle bir durum oldu. Fransa Paris'ten 2010 yılında bana bir teklif geldi. Sürdürülebilir eko-turizm ile ilgili bir sunum yapmamı rica ettiler. Ben daha o dönem sürdürülebilir turizmin ne olduğunu bilmiyordum. Araştırdım ve İлтаş köyünü seçtim. Bu köyde 1965 yılında Almanlar bir çekim yapıyor ve terkedilmiş olduğunu gösteriyorlar. Büyük bir potansiyeli olduğundan, mekanların içinin harika olduğundan özellikle kayalarının Kapadokya Bölgesi'ndeki en harika kayalar olduğundan bahsediyorlar. 100 adet evin boş olduğunu varsayarsak ve bu evleri toplu bir şekilde alabilirsek o köyde hem eko-turizm yaparız hem de çok amaçlı kullanabiliriz diyorlar. Bunun da projelendirmesini ben yaptım. Şu anda emekli olan köy muhtarıyla bu evlerin satın alınması hususunda görüştüm. Bir melek yatırımcı bulabilmemiz gerekiyor dedik. Sağdan soldan uzaklardan gelmesin ama orada yaşayan bir yatırımcı olsun istedik. Turizm orada doğsun istedik ancak köylü ikna olmadı ve proje gerçekleşmedi. Terkedilmiş evlerin çözülmemiş veresiye sorunları vardı ve bu evleri satın almak mümkün olmadı. Para ve bütçe yaratılmasına rağmen gerçekleştirilemedi. Bu sebeple hayal peşinde olmayıp gerçekleri icra etme derdinde olursak çok daha iyi olur diye düşünüyorum. İşimiz bu sebeple çok zor. Akın Hocam Influencer

getirme konusundan bahsetti. Seçeceğimiz Influencer'ın da takipçilerine ve kitlesine bakıp karar vermemiz gerekiyor. Bölgeye hitap edecek takipçisi olan Influencer getirilmeli. Bu bile dikkat etmemiz gereken bir husus olmalı.

Akın Bayrak: Soru sormak değil de kısa bir değerlendirme yapmak niyetindeyim. Ben uygulama düzeyindeyim. Akademi camiasından değilim, üniversiteye yakınım ancak değilim. Birkaç tespitimden bahsetmek isterim. Öncelikle kırsal kalkınma konusunda aşağı yukarı 12 yıldır Rıfat Hoca ile çok yoğun bir çalışma içerisindeyiz. İkimiz de Bayburtluyuz. Dolayısıyla bu konulara çok kafa yorduk. Fakat yerel imkân ve imkânsızlıklar dolayısıyla fazla mesafe katedemedik. Rıfat Hoca Kapadokya Üniversitesi bünyesinde böyle bir aktiviteyi harekete geçirdi. Bildiğiniz üzere bundan 5 ay önce 20 Kasım tarihinde aynı mekânda bir sempozyum düzenlemiştik. Orada 5 proje sunulmuştu. Birini de ben naçizane sunmuştum. Bizimki de Bayburt Beşpınar Havzası Kırsal Kalkınma Modeli şeklindeydi. Başka çalışmalar da vardı. Devlet desteğiyle başlamış ancak bitirilememiş olanlar da vardı. Bir de burada tartıştığımız proje vardı. Diğer dört projede fazla mesafe katedemedik gördüğümüz üzere. Bu tür davalara sahip çıkacak insanlar gerekir ve bizde bu husus eksikti. Başdere Yöresi projesine Kapadokya Üniversitesi sahip çıkıyor bugünkü toplantı da o amaçla yapılıyor. Dolayısıyla şimdi burada biz ne yaptık? Öncelikle Başdere için bir durum tespiti yaptık. Kırsal kalkınma ekseninde artılarımız ve eksilerimizi masaya koyduk. Sonrasında ise neler yapılmalı sorusu üzerinde durduk. Burada da yine o konu üzerinde duruyoruz. Ancak nasıl yapılmalı sorusu da çok önemli bir sorudur. Kırsal kalkınmada kümelenme hadisesi ile belirli yerleri örnek model olarak kalkındırabilir miyiz? Bunu başarırsak bunun ülke için anlamı nedir? Ülke için bir kalkınma modeli ortaya çıkabilir mi? sorularının cevaplarına yaklaşabiliriz. Aynı zamanda burada nasıl sorusu önem kazanıyor. Bu

hususta benim naçizane fikrim şudur; bu tür çalışmalara sahip çıkacak ekipler gereklidir. Benim kanaatime göre sağlam bir Sivil Toplum Kuruluşu mecburidir. Bu davaya inanmış bir kuruluş gereklidir. Üniversite de tek başına bu işi götüremez. Devlet kurumlarının da köy muhtarlarının da bu işleri tek başına götürebilmesi mümkün değildir. Bunlar da birer paydaş olmalıdır. Ancak tek başına götüremezler. Sivil Toplum Kuruluşları ana aktör olarak işleri takip etmeli ve rapor etmelidirler. Kapadokya Üniversitesi bu proje için bir şanstır. Mutlaka takipçiliğe devam edecektir. Ancak bu işi yürütecek olan kişiler mutlaka bir Sivil Toplum Kuruluşu içinden gelen ve inanmış insanlar olmalıdırlar. Bunlar olmazsa biz bunları yıllarca konuşsak da değerli bilgiler edinsek de faydası olmayacaktır. Nasıl yapacağız konusunda hep eksik kalırız. Bu nasıl sorusunu unutmamamız gerekir. Teşekkür ederim.

İskender Öksüz: Çok kısa bir şey ekleyim. Turizm konusundaki çalışmalar daha ziyade moda tabirle yerellere yönelmiş vaziyette. Ekonomide onun doğrusu yerleşiklerdir ama nedense onu doğru çeviremediler. Acaba seyahat acentaları ve tur rehberleri ile çalışma fikri nasıl olur? Yapılabilir mi acaba? diye sormak istedim. Esas hedefler onlar olabilir, bilemiyorum.

Rıfat Yıldız: Konuşmalarımızda bahsettiğimiz gibi Nevşehir Turist Rehberleri Odası Başkanı Özyay Bey ile de beraberiz. Kendisi davetli idi ama gelemedi çünkü onlar bu işin daha pazarlamacı tarafında kalıyorlar. Turistin psikolojisini yakından tanıyan bir camia onlar. Onlarla da diyalog içindeyiz ancak şöyle söylemek gerekir ki Gözde Hanımın sunduğu tebliğ Akın Bey'in aslen amacına yönelik bir tebliğ idi. Yani Sivil Toplum-Üniversite ve halkı temsil eden diğer kesimler ile bir birliktelik oluşturarak sürekliliğin sağlanması gerekir. Yoksa bir toplantı yaptık bitti diyerek noktalamak çok yanlış olur. Bakınız biz bir toplantıda tarım kesimi ile önce ekolojik tarım ve sürdürülebilirliği ele aldık. Ondan sonra geçtiğimiz 20 Kasım

tarihinde yine Akın Bey'in bahsettiği beş örnek projeyi ele aldık, tartıştık. Şimdi de daha somut olarak Ürgüp yakınındaki on adet köy grubunu ele aldık. Yani üniversite ve araştırma merkezimiz odağında asıl olarak bir süreklilik sağlama çabasıdayız. Ancak bana göre süreklilik kazanılabilmesi için Akın Bey'in de söylediği gibi, sadece üniversite değil daha başka kurumların bu işin içinde olması lazım. Planlı ve programlı çalışma gerekiyor. Bu kurumların kendilerini özeleştiriyeye tabii tutarak değerlendirilmeleri gerekiyor. Yoksa ben bir defa yaptım bitti demekle bu iş olmuyor. Şimdi sözü hanımefendiye veriyorum.

Fatma Karaca: Bu kadar değerli bir konuyu gündeme getirdiğiniz için hocalarıma çok teşekkür ederim. Ben Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı mezunuyum. Bakanlıklarda görev aldım, yurt dışında görev aldım, sonuç olarak turizme girdim. Aynı zamanda turizm rehberiyim ve seyahat acentesi sahibiyim. Aynı zamanda da az önce ekranda gördüğünüz Akdere'deki yatırımcıyım. Ben şunu gördüm: Birileri bir şey yapmazsa, bir adım atılmazsa, o yolda gidilmiyor. Burada en değerli adımı attığınızı gördüm, ilk kez böyle bir toplantıya katılma fırsatım oldu. Akköy'ü neden seçtim? Tam da dediğiniz sebepten seçtim. Çok yer gezdim. Dünyada İtalya'ya gittim, İspanya'ya gittim, Japonya'ya gittim. Köydeki kalkınmalar nasıl oluyor diye Japonya örneğinden yola çıktım. Japonya'nın ücra köşesinde, kırk yıl dolaşsanız aklınıza gelmeyecek bir köyü pilot köy olarak seçmişler ve turizme kazandırmışlar. O şekilde bütün Japonya'da köyler, turizmci oldu. Bu daha sonra akademik yönde ve devlet bazlı desteklenerek, yerel değerler korunarak, inanılmaz bir turizm potansiyeli oluşturdu. Bana birçok insan da sordu. Neden Göreme veya Uçhisar'da değil (özür dileyerek söyleyeyim) dağın başında yaptım bu yatırımı? Oradaki köyün potansiyeli, tanıtımı doğru yaparsak, ki ben sadece Akköy için bireysel olarak çalıştım. Tanıtım amacıyla defalarca Japonya'ya, Yunanistan'a gittim. Ama burada,

böyle bir iş birliği ile inanıyorum ki çok daha ileriye gidebileceğiz. Çünkü köylerimizle ilgili söylenen her şeyde sadece gerçekleri aktarmak gerekiyor. Acenteciyim, turizmciyim, rehberim, 30 senedir ben bu işin içindeyim. Zaman kısıtlı ama şöyle de bir fark var: Daha önceki turistik gezilerde, şu anda da öyle, bir zaman kısıtlaması var, geliyor, balona biniyor, müzeyi geziyor vb. ama bu “must turizm” dediğimiz olay... Bunun haricinde bir de “FIT” dediğimiz kaliteli turizm var. O turizm de şu andaki bahsettiğimiz turizm... Bunun üzerinde daha detaylı çalışma hep birlikte yürütebilirsek, olmayacak bir şey değil, ben buna inanıyorum.

Rıfat Yıldız: Çok teşekkür ederiz. Sizi yakaladık, bırakmayız hiç merak etmeyin. Biz buraya kadar getirdik arkadaşlar, Murat Bey burada, Nevşehir Müze Müdürü, deneyimli bir arkadaş. 10 muhtarımızı temsilen üç muhtarımız burada. Az ama ilgiyle katılmanız bizi sevindiriyor. Toplantımıza gecikmeli gelen hanımefendi, artık lokomotifliği de siz alın. Ben en başta açılış konuşmasını yaparken, başaramadığımız iki konudan bahsettim. Birincisi, köy müzesi anlamında sonradan ismini değiştirdiğimiz bir Köy Kültür Evi projesini hazırlamadık. İkincisi ise, Başdere’de toplandığımız kadınlarla iletişimi geliştiremedik. Gastronomi konusunda bizim üniversitemizden bir de uzmanımızı beraberimizde götürdük. Acaba gastronomiyi, köylerimizin geleneksel yemeklerini nasıl geliştirebiliriz, nasıl çeşitlendirebiliriz, nasıl turizme katabiliriz? Acaba orada yapılacak bir gelişme sonucunda otellere belirli bir sistematiğe yemek ürünlerini, yemek çeşitlerini sunamaz mıyız, bu işe bir ekonomi kazandırılmaz mıyız? Fatma Hanım, Murat Bey, üç muhtarımız ve bize gönülden destek veren Kazım Demircan arkadaşımız... Cengiz Bey burada, Cengiz Bey de işin içinde, bize başından beri destek veren Tarım İlçe Müdürlüğü’nden arkadaşımız, 12 yıl Başdere’de yaşamış, tarımla ve çiftçiyle iç içe olmuş arkadaşımız... Top sizde arkadaşlar.

Üniversite camiası olarak biz buraya kadar geldik. Şimdi dijital olarak 170 sayfalık bir kitabı sayfamızda yayımlayacağız. Umarım insanlar okurlar ve gelenlere yine duyuracağız, Nevşehir camiasına... Lütfen siz Fatma Hanım, Cengiz Bey, sayın muhtarlarımız, Murat Bey, Ali Rıza Bey, lütfen siz artık lokomotif olun, bana deyin ki “Rıfat Hocam, biz şurada bir toplantı yapıyoruz”. Sizin dinamizminizi devam ettirelim. Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Turizmi Veri İşleme, Yenilik ve Proje Esaslı Uygulama Araştırma Merkezi bu işi görev sayıyor. Biz hazırız. Bundan sonra topu size veriyoruz. Biraz da siz alın bu sorumluluğu yüklenin. Ali Rıza buyur.

Ali Rıza Bey: Öncelikle böyle bir organizasyonu yaptığınız ve nazik davetiniz için çok teşekkür ederim. Ben çok farklı bir açıdan genel bir çerçeve çizmeye çalışayım. Ben uygulamacıyım, işin hiç teori bölümünde bulunmadım. Uygulamacı olarak gördüğüm olay şu: Bölgede ciddi anlamda bir turizm var ama o turizm, işin içinde bulunan bütün arkadaşlar da farkındadır, belli alanlara sıkışmıştır. Bizim havaalanının olduğu bölge, Hacı Bektaş'ın olduğu bölge, kısmen Kozaklı'nın olduğu bölgeler var. Çok yakın olmasına ve çok farklı turizm etkinlikleri ve farklı turizm faaliyetleri imkânı bulunmasına rağmen, bu sürecin çok gerisinde kalmış bölgelerimiz var. Burada 10 köy model olarak alınmış, 10 köyün modelinde iki temel öğeye vurgu yapılıyor: Birincisi tarım, ikincisi turizm... Tarımsal gelişmenin tamamen dışında, turizmle ilgili gelişmeyi, merkezdeki turizm faaliyetlerine nasıl entegre ederiz? Merkezdeki turizm faaliyetlerini kendi bölgemizde nasıl geliştirebiliriz? Merkezdeki turizm faaliyetlerine rakip olmadan, onlarla iş birliği yaparak turizmi nasıl yaygınlaştırabiliriz? Merkezin yükünü kenarlara yığarak, merkezin hizmet kalitesini ve müşteri memnuniyetini nasıl artırabiliriz? Bence vurgulanması gereken temel olaylar bunlar... Nevşehir Belediyesi'nde çalıştığım dönemlerde turizmle ilgili yaptığım araştırmalarda gelen temel eleştirilerden

birisi, bir müzeye gidiyoruz, “5 dakika süren var” diyorlar, “5 dakika içinde girip çıkacaksın”. Eğer böyle bir yığılma içinde bir müzeyi 5 dakika içinde gezdirmek zorunda kalırsak, gayrı-memnun bir kitle oluştururuz. Az önce istatistiklerde vardı: “%70 referanslarla seyahat yapılıyor” diye. Biz bindiğimiz dalı kesmiş oluruz. İşletmenin temel bir fonksiyonu vardı düne kadar: kârı maksimize etmek. Ama dünden itibaren bugün, işletmenin temel fonksiyonu, değerini yukarıya çıkarmak... Bugün bu bölgenin değerini yukarıya çıkarıcı politika oluşturmamız lazım... Sayın Hocam çok güzel bir önderlik yapmış, benim burada önerim, “10 muhtarı temsilen üç muhtarımız var” deniyor. 10 muhtarı temsilen olmaz, her muhtar kendini temsilen burada. Diğer muhtarlarla bir araya gelip hemen bir tüzel kişilik oluşturun proje kapsamında. Bu projenin ete kemiğe bürünmüş şekli sizin tüzel kişiliğiniz olsun. Sizin tüzel kişiliğiniz öncülüğünde, hocaların himayesinde Sivil Toplum Kuruluşları, resmî kurumlar, kamu kurum ve kuruluşları, Rehberler Odası, Kapadokya Turizm İşletmeciler Birliği aklınıza ne geliyorsa, bunlarla iletişim halinde bulunup, onların sorunlarını çözecek şekilde, kendi bölgenize nasıl nakledebilirsiniz? Burada son derece güzel çalışmalar yapılmış, onu bir an önce hayata geçirmekte fayda var diye düşünüyorum. Teşekkür ederim nazik davetiniz için. Ete kemiğe bürünmüş önerim, köylerde hemen bir tüzel kişilik oluşturulmasıdır.

Rıfat Yıldız: Çok teşekkür ediyorum. Ali Rıza Bey, bir kıfayet-i müzakere önerisinde bulunuyor.

EKLER

EK 1: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Hedef 1: Yoksulluğa Son

Yoksulluğun tüm şekilleriyle ortadan kaldırılması amacı, herkesin en temel insani gereksinimlerini karşılayabilmesi için ortaya konulmuş bir hedeftir. Bu hedef kapsamında; evrensel temel gelir ile yeterli besin, temiz su ve sıhhi koşullara ulaşımın yaygınlaşmasının gerekliliği de vurgulanmıştır.

Hedef 2: Açlığa Son

Açlık ve yetersiz beslenme sorununa karşı ortaya konulmuş bir hedeftir. Çocuklar dahil herkesin yeterli besine sahip olması amaçlanmaktadır. Tarımsal verimliliği artırma ve **sürdürülebilir tarım pratikleri ile gıda güvenliğini sağlamak** hedeflenmektedir. Ayrıca, beslenmeyi geliştirmek de bu hedef kapsamındadır.

Hedef 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam

Herkesin **sağlıklı ve kaliteli bir yaşama sahip olması** amacıyla oluşturulmuş bir hedeftir. Bu kapsamda; çocuk ve anne ölümlerinin azaltılması, AIDS, tüberküloz, sıtma gibi hastalıklarla mücadele etmek amaçlanmıştır. Bu hedef, akıl ve ruh sağlığının geliştirilmesi yoluyla mutluluğun desteklenmesini de kapsar.

Hedef 4: Nitelikli Eğitim

Yaşam boyu öğrenime desteği içeren bu hedef, herkesin kaliteli ve kapsayıcı eğitime ulaşabilmesini amaçlar. Bu kapsamda, okul öncesi eğitim dahil olmak üzere tüm çocukların ücretsiz ve nitelikli eğitime katılabilmeleri hedeflenmiştir. Ayrıca, eşit biçimde erişilebilir kaliteli teknik ve mesleki eğitime sahip olmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Hedef 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Bu hedef, toplumsal **cinsiyet temelli ayrımcılığın sona erdirilmesi** ile ilgilidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayanan siyasi, ekonomik ve sosyal hayatta karar verme süreçlerindeki fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, her türlü istismarı kapsayan şiddete son verilmesi de vurgulanmıştır.

Hedef 6: Temiz Su ve Sanitasyon

İçme suyuna evrensel erişimin sağlanması ve **su kıtlığı** ile mücadele etme için ortaya konmuş bir hedeftir. Suyu daha sürdürülebilir bir şekilde yönetmek ve sağlıklı koşulları herkes için erişilebilir kılmak bu hedefin kapsamına girmektedir.

Hedef 7: Erişilebilir ve Temiz Enerji

Bu hedef, günlük hayatı yakından etkileyen enerjiye erişim ile ilgilidir. Herkesin enerjiye uygun fiyatla erişiminin güvence altına alınmasını kapsar. **Sürdürülebilir ve temiz enerjiyi** evrensel bir şekilde ulaşılabilir kılmak hedeflenmektedir. Ayrıca, ekonomik kalkınmayı destekleyen güvenilir bir enerji sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Hedef 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

İnsana yakışır **istihdamı artırma hedefi**, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme amacını da içermektedir. Bu amaç, yeni istihdamın yanı sıra iş koşullarının iyileştirilmesi gerekliliğini de vurgulamaktadır. Bu hedefi hayata geçirmek, insan onuruna yakışan işler sayesinde adil bir yaşam elde edilmesi anlamına gelmektedir.

Hedef 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı

Bu hedef, **ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma** odaklıdır. Yenilikçilik ve altyapı yatırımları yoluyla sürdürülebilir gelişimi desteklemeyi amaçlamaktadır. Böylece, küreselleşmenin yarattığı eşitsizlikleri ortadan kaldırmak mümkün olabilecektir. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmanın getirdiği avantajlardan herkesin faydalanabilmesi için ortaya konmuş bir hedeftir.

Hedef 10: Eşitsizliklerin Azaltılması

Bu hedef, tüm ülkelerde ve uluslararası alanda **eşitsizliklerin azaltılması** ile ilgilidir. Bu doğrultuda; yaş, cinsiyet, engel durumu, ırk, etnik köken, din veya herhangi bir statüye bağlı olarak yapılan eşitsizliklerin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.

Hedef 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

Bu hedef, artan şehir nüfusu ile ilgilidir. Şehirlerin daha sürdürülebilir bir yapıya sahip olması hedeflenmektedir. Herkesin uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere eriştiği kapsayıcı ve güvenli **sürdürülebilir şehirler** inşa etme amaçlanmaktadır. Bu hedef kapsamında, dünyanın kültürel mirasının ve doğal kaynaklarının korunması amaçlanmaktadır.

Hedef 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim

Bu hedef, üretim ve tüketim alanında sürdürülebilirliğin sağlanması ile ilgilidir. Doğal kaynakların kullanımının düzenlenmesi ve etkin bir **atık yönetiminin** oluşturulması bu bağlamda önemlidir. Atık üretiminin azaltılması yoluyla doğaya verilen zararı yönetmek bu hedefin kapsamındadır. Daha sorumlu üretim ve tüketim pratiklerinin benimsenmesi amaçlanmaktadır.

Hedef 13: İklim Eylemi

İklim eylemi hedefi, küresel bir kriz olan **iklim değişikliği ile mücadele** için acilen harekete geçilmesi gerekliliği konusundadır. İklim değişikliğinin etkilerini önlemek için gerekli önlemlerin ulusal politika ve stratejilere bütüncül bir yaklaşımla

entegre edilmesi gerekmektedir. İklim odaklı riskleri yönetebilme kapasitesinin tüm ülkelerde geliştirilmesi, etkili bir **iklim krizi yönetimi** için gerekli görülmektedir.

Hedef 14: Sudaki Yaşam

Okyanuslar, denizler ve deniz kaynaklarının korunması hedefi, ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin önemini vurgulamaktadır. Bu hedef, sürdürülebilir kalkınmaya bütüncül bir yaklaşımla doğal kaynakların korunmasını merkeze alır. Ek olarak, **deniz kirliliğinin azaltılması** ile yakından ilgilidir.

Hedef 15: Karasal Yaşam

Karasal yaşam, hayati önem taşıyan ormanları ve biyoçeşitliliği kapsayan bir alanı ifade etmektedir. **Ormansızlaşma, kuraklık ve çölleşmenin önüne geçilmesi hedefi**, doğal yaşam alanlarının korunması gerekliliği anlamına gelmektedir. Karasal ekosistemleri **sürdürülebilir** bir anlayışla korumak aynı zamanda *biyolojik çeşitliliğin* azalmasını engellemeye katkı sağlar.

Hedef 16: Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar

Bu hedef, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu ile ilgilidir. **Her türlü şiddeti azaltma amacını içermektedir**. Kapsayıcılık ve adalet gibi değerleri merkeze alan toplumlar inşa etmeyi teşvik etmektedir. Ayrıca, hesap verebilir kurumlar aracılığıyla herkesin adalete erişim sağlaması amaçlanmaktadır. Bu hedef, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutunu öne çıkarır.

Hedef 17: Amaçlar için Ortaklıklar

Diğer tüm hedeflerin tamamlayıcısı konumundaki bu hedefin konusu, **sürdürülebilir kalkınma** yolunda küresel ortaklığın canlandırılmasıdır. Finans, teknoloji ve ticaret gibi alanlarda uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, 17 sürdürülebilir kalkınma hedefini hayata geçirmek için ulusal planların desteklenmesinin önemi de vurgulanmıştır.

Ek 2: Köy Kümesine Ait Bazı Veriler

Tablo 1. Köylere Göre Nüfus Verileri

Yıl	Başdere		Akcaören		Karlık		Yeşilöz		Akköy		Boyalı		Demirtaş		İltaş		Karacaören		Karain	
	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks	Nüfus	İndeks
2000	1.947	100	413	100	314	100	453	100	245	100	181	100	114	100	177	100	294	100	266	100
2007	2.019	104	-	-	284	90	348	77	177	72	103	57	85	75	119	67	198	67	189	71
2008	1.979	102	-	-	286	91	338	75	166	68	101	56	93	82	114	64	201	68	185	70
2009	1.946	100	-	-	269	86	329	73	147	60	98	54	98	86	107	60	221	75	181	68
2010	1.852	95	-	-	278	89	332	73	157	64	99	55	96	84	102	58	203	69	187	70
2011	1.822	94	-	-	270	86	328	72	151	62	105	58	94	82	96	54	199	68	175	66
2012	2.131	109	-	-	254	81	318	70	148	60	99	55	88	77	89	50	184	63	164	62
2013	1.710	88	-	-	249	79	328	72	147	60	81	45	88	77	89	50	202	69	165	62
2014	1.340	69	304	74	247	79	328	72	154	63	79	44	90	79	84	47	214	73	149	56
2015	1.255	64	280	68	233	74	312	69	155	63	78	43	90	79	80	45	197	67	140	53
2016	1.215	62	263	64	220	70	301	66	152	62	73	40	87	76	78	44	172	59	139	52
2017	1.125	58	243	59	211	67	305	67	147	60	77	43	85	75	76	43	156	53	140	53
2018	1.046	54	339	82	218	69	315	70	135	55	80	44	77	68	74	42	153	52	156	59
2019	1.031	53	305	74	208	66	298	66	145	59	78	43	79	69	66	37	163	55	157	59
2020	1.013	52	274	66	199	63	275	61	137	56	79	44	83	73	60	34	148	50	151	57

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Tablo 2. Köylerin Başdere'ye Uzaklığı

Köyler	Başdere'ye Uzaklık (km)
Karacaören	13
Karlık	12.2
Karain	11.2
Boyalı	9.7
Yeşilöz	9.6
Akköy	6.7
Akçaören	6.4
İltaş	6.1
Demirtaş	2.6
Ortalama Uzaklık	7.5

Kaynak: Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü

Tablo 3. Köylerin Ürgüp'e Uzaklığı

Köyler	Ürgüp'e Uzaklık (km)
Akçaören	20
Başdere	19.1
Demirtaş	18
Yeşilöz	16.4
Akköy	15.1
İltaş	14.3
Karlık	13.8
Boyalı	10.8
Karain	9.9
Karacaören	6.9
Ortalama Uzaklık	9

Kaynak: Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü

3Tablo 4. Köylerin Rakımları

Köyler	Rakım (m)
Başdere	1580
Demirtaş	1563
Akçaören	1553
Akköy	1532
İltaş	1532
Karacaören	1532
Yeşilöz	1532
Karain	1394
Karlık	1318
Boyalı	1316

Kaynak: Wikipedia

Tablo 5. Köylere Ait En Fazla Üretilen Ürünlerin Bitkisel Üretim Verileri (dekar)

ÜRÜNLER	Akçaören	Akköy	Başdere	Boyalı	Demirtaş	İltaş	Karacaören	Karain	Karlık	Yeşilöz
Yulaf	20	110	428	84	143	403	1	60	1,005	766
Üzüm ¹	328	49	738	38	46	54	283	74	115	234
Nohut	2,617	-	764	32	78	351	-	1	53	2,245
Patates	982	-	1,904	0	-	72	0	22	31	1,562
Kabak	523	69	1,383	2	143	37	15	78	216	1,045
Buğday	3,597	325	5,470	166	220	1,335	17	595	1,187	3,599
Ceviz	27	11	149	53	38	55	35	29	9	440
Elma ²	29	9	296	6	27	7	10	20	25	64
Arpa	253	1,109	848	334	0	88	29	139	172	2,108
Domates ³	-	2	57	0	1	5	0	12	12	10

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ürgüp İlçe Müdürlüğü

- 1 Üzüm ürünü için kurutmalık çekirdekli, sofralık çekirdekli, sofralık çekirdeksiz ve şaraplık ürünlerinin dekar toplamları alınmıştır.
- 2 Elma ürünü için amasya, golden, starking ürünlerinin dekar toplamları alınmıştır.
- 3 Domates ürünü için kurutmalık, salçalık ve sofralık ürünlerinin dekar toplamları alınmıştır.

KAPADOKYA EKONOMİ TOPLANTILARI (KET)

KET I

Yaşanan Uluslararası Finansal Kırılganlıklar: Türkiye Dış Ticaret Firmalarının Açık Döviz Pozisyonları ve Bunlara Karşı Korunma İşlemleri, 27 Kasım 2018.

KET II

Nevşehir Ekonomisi ve Teknolojik Gelişmeler Işığında Üniversite-Endüstri İş Birliğinin Yeniden Tartışılması, 19 Nisan 2019.

KET III

Kapadokya Turizminde Pazar ve Ürün Çeşitlendirmesi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 20 Kasım 2019

KET IV

Kamu Yönetimi Eğitimi Programlarının Tartışılması, 22 Şubat 2020

KET V

Türkiye'nin Teknolojik Mallar İhracatı ve Orta Gelir Tuzağı, 15 Kasım 2021

KET VI

Ekolojik Sürdürülebilirlik ve Ekolojik Tarım, Kasım 2022

KET VII

Kırsal Yerleşimlerin Kalkınma ve Planlama Süreci: Sürdürülebilirlik ve Yaşam Kalitesi Bağlamında Sosyal, Ekonomik, Yönetmel ve Mekânsal Boyutlarıyla Çözüm Önerileri, 20 Kasım 2023

KET VIII

Ürgüp/Başdere Köyü Merkezli Köy Kümesi 10 Köyün Sürdürülebilir ve Turizm Odaklı Kırsal Kalkınma Potansiyelinin Tartışılması, 26 Nisan 2024

Nevşehir Yerleşkeleri:
Mustafapaşa - Uçhisar - Ürgüp
Tel: 0384 353 5009 (pbx) Faks: 0384 353 5125
İstanbul Yerleşkesi:
Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı
Tel: 0216 588 0010 (pbx) Faks: 0216 588 0012
info@kapadokya.edu.tr

